

Francisco Franco

W es.wikipedia.org/wiki/Francisco_Franco

Francisco Franco

Fotografováno v roce 1964

Hlava španělského státu b

1. října 1936 ^{cd} – 20. listopadu 1975
(39 let a 50 dní)

Předchůdce Manuel Azaña
(jako *prezident Španělské republiky*) a

Nástupce Juan Carlos I.
(jako *král Španělska*) f

Předseda vlády Španělska

1. října 1936 – 9. června 1973

Předchůdce Miguel Cabanellas
(jako *předseda Rady národní obrany*)
Juan Negrín
(jako *předseda Rady ministrů Španělské republiky*)^{g, 8}

Nástupce Luis Carrero Blanco

Náčelník generálního štábu armády.

19. května 1935 – 23. února 1936

Prezident Niceto Alcalá-Zamora

Předchůdce Carlos Masquelet Lacaci

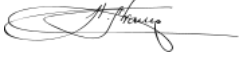
Nástupce José Sánchez-Ocana Beltrán

Národní vedoucí FET a JONS

20. dubna 1937 – 20. listopadu 1975

Osobní informace

rodné jméno	Francisco Paulino Hermenegildo Teodoro Franco Bahamonde
Narození	4. prosince 1892 Ferrol (Španělsko)
Smrt	20. listopadu 1975 (82 let) Madrid (Španělsko)
Hrob	<u>Mingorrubio hřbitov</u> do
Domov	<u>Královský palác El Pardo</u> (oficiální), <u>Pazo de Meirás</u> (letní sídlo) 9
Národnost	<u>španělština</u>
Náboženství	<u>Katolicismus</u>
Rodina	
Rodiče	Nicolás Franco a Salgado-Araújo (1855-1942) María del Pilar Bahamonde a Pardo de Andrade (1865-1934)
Manžel	<u>María del Carmen Polo Martínez-Valdés</u> (mat....(žanaty) 1923; zemř....(zespulý) 1975)
Děti	<u>carmen franco polo</u>
příbuzní	<u>Nicolás</u> a <u>Ramón</u> (bratři)
Vzdělání	
vzdělán v	<u>Toledská pěchotní akademie</u>
Odborné informace	
obsazení	Válečný
let aktivní	1907-1975
vojenské odvětví	<u>pozemní armáda</u>
vojenská hodnost	<u>Generalissimus</u>
konflikty	Viz seznam
Politická strana	<u>FET a JONS</u>
Podpis	

Francisco Franco Bahamonde^{hi} (Ferrol , 4. prosince 1892 – Madrid , 20. listopadu 1975) byl španělský vojenský důstojník a diktátor , člen skupiny vysoce postavených vojenských vůdců, kteří v roce 1936 zahájili puč proti demokratické vládě druhá republika , dávat svah španělské občanské válce . 1. října 1936 byl jmenován nejvyšším vůdcem odbojné strany , uznávaný jako caudillo^h za své a sloužil jako hlava státu od konce konfliktu až do své smrti v roce 1975 a jako předseda vlády v letech 1938 až 1973. 13

V dubnu 1937 se prohlásil národním vůdcem tradicionalistické španělské Falange a Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FET y de las JONS), jediné strany vzniklé sloučením španělské Falange de las JONS a Tradicionalistického společenství . Po válce nastolil autoritářskou diktaturu nebo polofašistický režim¹⁵ a začlenil jasný vliv německého a italského totalitarismu v oblastech, jako jsou pracovní vztahy, autarkická hospodářská politika, estetika, používání symbolů a tzv. s názvem „ národní hnutí “. ¹⁶Ve svých posledních letech se režim přiblížil rozvojovým diktaturám,¹⁷ i když si vždy uchoval pozůstatky fašistických rysů, ¹⁵ režim, který je jako celek znám jako frankismus , charakterizovaný absencí jasně definované ideologie přesahující antikomunismus a národní katolicismus .

Během jeho působení v čele armády a státního ústředí, zejména během občanské války a prvních let režimu, docházelo k silným represím , zejména proti příznivcům republikánské strany, která byla v soutěži poražena. přidal se exil státníků Španělů do zahraničí . Celkový počet obětí se pohybuje kolem několika set tisíc lidí, z nichž většina zahynula v koncentračních táborech , mimosoudních popravách nebo ve vězení. ¹⁸

19

- 1 Úvod

- [2 Dětství a vojenský výcvik](#)
- [7 Obžaloba za zločiny proti lidskosti](#)
- [8 Ideologie](#)
- [9 Korupce za diktatury](#)
- [10 Soukromý život](#)
- [jedenáct Exhumace](#)
- [12 Vojenská kariéra, vyznamenání a jmenování](#)
- [13 Literatura a film](#)
- [14 Předci](#)
- [patnáct Biografie o Francovi](#)
- [16 Osobní znak, prapor a štít](#)
- [17 Viz také](#)
- [18 Známky](#)
- [19 Reference](#)
- [dvacet Bibliografie](#)
- [dvacet jedna další bibliografie](#)
- [22 externí odkazy](#)

Úvod

Začátek Francovy vojenské kariéry byl poznamenán válkou Rif v Maroku, v pouhých třiatřiceti letech dosáhl hodnosti generála v roce 1926. Během druhé španělské republiky, poté, co řídil Vojenskou akademii v Zaragoze, byl na podzim roku 1934 pověřen vedením vojenských operací s cílem potlačit a potlačit ozbrojené dělnické hnutí, které v roce 1934 vyhlásilo v Asturii sociální revoluci. Po triumfu Lidové fronty, zjištění pokusu o převrat několika generálů a podezření na její členy, vláda odstranila z center moci generály nejvíce náchylné k pobuřování a přidělila Franca na Kanárské ostrovy. 22

V červenci 1936 se po mnoha nerozhodnostech připojil k puči vedenému generály José Sanjurjo a Emiliem Molou proti vládě Druhé republiky, která vedla Africkou armádu. Puč se nezdařil a vedl k občanskému sporu. Po smrti Sanjurja při letecké havárii několik dní po převratu, podpořené prestiží, kterou získal rychlým postupem svých jednotek a zjetím Alcazara z Toleda, vidí Franco jasnou cestu, jak se stát nesporným vůdcem rebelů a 28. září 1936 byl jmenován do čela vlády a prohlásil se hlavou státu.

Po vítězství rebelů v občanské válce pokračovaly tvrdé represe, které začaly již od začátku války. Během 2. světové války Franco udržoval oficiální politiku neutrality, aby na příkaz Mussoliniho přešel k neválčení. S mocnostmi Osy však skrytě spolupracovala různými způsoby, především tím, že umožňovala letadlům a ponorkám škálovat a zásobovat letadla a ponorky na španělském území a posílala jednotky – údajně samoorganizované mimo vládu – aby bojovaly po boku Němců v tažení proti Sovětskému svazu, Modrá divize, stejně jako mnohem méně známá Escuadrilla Azul. Dříve se Franco a Hitler setkali v Hendaye 23. října 1940.

Po pádu Německa a Itálie byl Frankův režim OSN odsouzen za jeho demonstrovanou spolupráci s Osou, bránil Španělsku vstoupit do nově vytvořeného orgánu a doporučující stažení velvyslanců. Franco odmítl mezinárodní kritiku s ohledem na to, že byly dílem zednářského spiknutí.²⁴ Španělsko trpělo relativní mezinárodní izolací, kterou prolomila hlavně Perónova Argentina a Salazarovo Portugalsko. V roce 1945 Franco odstranil nacistické a fašistické vlajky a symboly z různých organizací, čímž oddělil nejvýznamnější obránce Osy od vlády.²⁵ V následujících letech začal jeho totalitní režim směřovat k jiným diktátorským pozicím.

Heraldický štít Francisca Franca, kde jsou zastoupena ramena jeho čtyř příjmení: první čtvrtina: Franco; druhý: Bahamonde; třetí: Salgado-Araujo; a za čtvrté: Pardo de Andrade.^{20 21}

Během studené války Spojené státy, které měly zájem začlenit Španělsko do své obranné linie, manévrovaly, aby zajistily vstup Španělska do NATO . Odpor ostatních zemí, zejména Spojeného království, donutil Spojené státy přeměrovat svou iniciativu a podepsat bilaterální smlouvu , která zahrnovala instalaci amerických vojenských základů na španělském území. Podpis smlouvy byl pro Franca triumfem, protože s ním jasně začalo mezinárodní odblokování. Prezident Eisenhower a později Nixon odcestovali do Španělska, čímž vyjádřili svou podporu Francovi.

Franco založil soběstačný ekonomický systém . Odmítání nabídek britských a amerických úvěrů způsobilo nedostatek potravin a surovin, což, ke korupci a rozšířenému černému trhu, drželo Španělsko v nouzi až do 50. let 20. století. ²⁶ Po roce 1959, se vstupem technokratů do vlády a opuštěním autarkické politiky, prošla ekonomika hlubokou transformací, vypracováním Plánů hospodářského a sociálního rozvoje v souladu s mezinárodními doporučeními, což vedlo k hospodářskému oživení . 26

V jeho poslední fázi začal neúspěch v mezinárodních vztazích, které si vyžádaly otevření demokratickým pozicím. Španělská žádost o vstup do Evropského hospodářského společenství byla zamítnuta a její případný vstup byl spojen s demokratickými reformami. Burgoský proces znamenal novou mezinárodní diskreditaci režimu. Uvnitř dělníci, seskupení hlavně kolem odboru Comisiones Obreras , byli obzvláště aktivní proti režimu; demokratická opozice představovala společnou frontu, ke které se připojily sektory ekonomiky, které považovaly režim za zátěž, a sektory církve podporovaly požadavky dělníků a opozice. 27 ETA a další teroristické organizace se také staly rostoucím problémem. 28

14. října 1975 začalo jeho fyzické chátrání: 25. října mu byla udělena krajní pomsta a od té doby byl udržován při životě svým okolím ve snaze najít řešení nástupnictví v souladu se svými zájmy. Franco nakonec zemřel 20. listopadu.

Po jeho smrti mechanismy nástupnictví fungovaly a Juan Carlos de Borbón y Borbón , princ Španělský , „přijímající podmínky frankistické legislativy“, byl prohlášen za krále , ³⁰ který byl přijímán se skepsí jak zastánci režimu, tak opozicí. demokratický. Následně by Juan Carlos hrál „ústřední roli ve složitém procesu demontáže Frankova režimu a při vytváření demokratické zákonnosti “. 30

Dětství a vojenský výcvik

Francisco Franco se narodil v půl dvanácté ráno 4. prosince 1892 na čísle 108 (aktuálně 136) Calle María, které se nachází v historickém centru města Ferrol v provincii La Coruña . 17. prosince byl pokřtěn jako Francisco Paulino Hermenegildo Teódulo: Francisco za svého dědečka z otcovy strany, Hermenegildo za babičku z matčiny strany a svou kmotru, Paulino za svého kmotra a Teódulo za svatého dne. ¹⁰ Jeho otec, Nicolás Franco y Salgado-Araújo (1855-1942), byl kapitán námořnictva a stal se proviantním generálem námořnictva – což je pozice ekvivalentní brigádnímu generálovi – ³² a jeho matka María del Pilar Bahamonde ¹¹ y Pardo de Andrade (1865–1934), která měla podobné společenské postavení jako její manžel – dcera komisaře námořního týmu na náměstí – pocházela z rodiny, která měla také tradici služeb v námořnictvu. Nicolás , nejstarší z bratrů, by pokračoval v rodinné tradici jako námořní důstojník a diplomat. Jeho druhý bratr, Ramón , byl průkopnický letec, který se stal známým pro své letecké výkony. Měl dvě sestry, Pilar a Paz, které zemřely ve věku pěti let. 33

Francisco byl druhý syn rodiny. Nenarodil se ve šťastném domově, protože kontrastní postavy jeho rodičů vedly k neshodám páru od prvních okamžiků, které skončily rozchodem.

Jeho otec byl svobodomyšlný muž, který se jen málo věnoval konvencím a poté, co byl umístěn na Kubě a na Filipínách – na Filipínách měl přirozeného syna Eugenia Franca Puey ¹⁻³⁷ , kterého poznal, než se vrátil do Ferrolu – , ³⁸ získal návyky důstojníka kolonie: sukničkář, hráč v kasinu a má rád párty a noční život. ³⁹ Jeho matka byla konzervativní, extrémně zbožná a velmi lpěla na zvyklostech a zvyklostech buržoazie

Nicolás Franco Salgado-Araújo a María del Pilar Bahamonde Pardo de Andrade s Franciscem v náručí v den jeho křtu, 17. prosince 1892.

malého provinčního města. Oba by byli ze sebe téměř okamžitě po svatbě zklamaní. Nicolásovi netrvalo dlouho a pokračoval ve svých clech jako důstojník kolonie a Pilar se uchýlila ke své religiozitě, rezignovala na péči o své děti, které přijížděly. ⁴⁰ Chování jeho otce doma bylo autoritářské, hraničící s násilím, vždy náladový, nepřipouštěl, že by mu někdo odporoval, a čtyři bratři — Francisco v menší míře, vzhledem k jeho odtaziště a bázlivé povaze — trpěli tím, co by se dnes považovalo za špatné obchody. . Podle svědectví jeho dcery Pilar:

Náš otec byl na své děti velmi přísný ve všem, co se studia a plnění naší povinnosti týkalo. Ale ne bitím a mučednictvím, jak říkají někteří senzacechtiví spisovatelé. Zajímalo by mě, kde se v nich vzalo tolik barbarství. Dokonce řekl, že můj otec chtěl ve chvíli rozhořčení uříznout Nicolásovi ruku kuchyňským nožem... Nejvíce nám dal včas pár facek. Mohu dosvědčit, že na mě nikdy nepoložil ruku. Ne proto, že bych si to nikdy nezasloužil. Mým bratrům ano, když je udělali příliš tlustými. Teď se hodně říká, že by se děti neměly bit, ale tenkrát to bylo naopak; bití bylo silné a časté. Ach! A doporučuji to i učitelé. k

Matka, vždy rezignovaná a s laskavým charakterem, se stala útočištěm čtyř bratrů, vštěpovala jim houževnatost a snahu pokročit v životě a společensky vzestupovat. ⁴² Když byl jeho otec v roce 1907 přidělen do Cádizu a později do Madridu, rodina se definitivně rozpadla. ⁴³ Jakmile byl Nicolás v Madridu, připojil se k Agustině Aldaně, mladému protikladu jeho manželky. Žil s ní, spolu s její kmotřenkou, až do její smrti v roce 1942. Jeho bratři svého otce navštěvovali jen zřídka a není známo, že by ho Francisco navštívil při jakékoli příležitosti. Jeho otec vždy cítil zálibu ve svých ostatních sourozencích a Francisco byl ten, kdo se nejvíce uchýlil ke své matce. Postavy, které ho později identifikovaly: nezám o sex, puritánství, moralismus a religiozita, odstup od alkoholu a večírků, to vše z něj dělá protiklad svého otce a plně ho ztotožňuje s matkou. ⁴⁴

Francisco, Pilar a Ramón Franco (1906).

V roce 1898 může historická událost vysvětlit část jeho základních politických myšlenek. Ztráta Kuby představovala definitivní pád španělské říše. To v křečovitě době, v níž tváří v tvář nekonsolidovanému a nestabilnímu elitářskému liberalismu došlo k pokusu prosadit demokratický parlamentarismus založený na všeobecném volebním právu. Ve Španělsku bylo 19. století ovládáno prodlouženým obdobím politické nestability a občanských válek; liberální pokusy ve všech případech narážely na reakci Starého režimu a církve. Tento politický a sociální konflikt spolu s nepokoji a občanskými válkami spolu s koloniálními válkami vedl ke zkorumpovanému a neúčinnému politickému systému ve zbídačeném, zaostalém Španělsku se silnou nerovnováhou mezi třídami a regiony. Francisco, stejně jako konzervatismus většiny 20. století, mohl snadno ztotožnit velikost ztraceného impéria se starými autoritářskými režimy a katastrofu jeho ztráty s novými liberálními pozicemi.

V roce 1898 bylo Francovi pět let; ztráta Kuby by pro něj zůstala nepovšimnuta, nebýt reakce, kterou vyvolala ve španělské společnosti a která by trvala celé jeho dětství a rané mládí. Velká námořní porážka byla ve Španělsku prožívána jako ponížení způsobené vznikajícím národem velkého imperiálního národu. ⁴⁶ Ve vojenském prostředí — a Ferrol bylo město se silnou vojenskou a konkrétně námořní složkou — a u části populace byl odpor nabízený zastaralou a špatně vybavenou flotilou považován za výsledek hrdinství některých vojáků, kteří tomu dali vše pro vlast; a porážka, produkt nezodpovědného přístupu některých zkorumpovaných politiků, kteří zanedbávali svou armádu. Armáda, bez zámořských impérií, která by se bránila, si vynutila následné intervence v Maroku, také jako prostředek ke smytí utrpené porážky, zevšeobecňovala vyhrocené vlastenectví a pocit nadřazenosti nad civilním obyvatelstvem, spatřující v ústupu nacionalismů — především katalánského nacionalismu, podporované katalánskými elitami, které ztratily kubánský trh — a při posilování pacifismu levice, rozpouštění prvků národa. ⁴⁷ 48

Francisco byl v mládí terčem posměchu a posměchu ostatních chlapců pro svou malou výšku (1,64 m) ⁴⁹ a vysoký hlas. Tak tomu bylo na Toledské pěchotní akademii: je známo, jak mu při jedné příležitosti uřízli šest palců hlavně jeho pušky a donutili ho, aby s ní předváděl. Vždy byl znám pod zdrobnělinou: v dětství, velmi hubený a nemocně vypadající, mu přezdívali *Cerillito* ⁵⁰ a na akademii *Franquito*, ⁵¹ poručík *Franquito*, *Comandantín*, ⁵² atd. Ještě v roce 1936, když generál Sanjurjo vyčítal svou nerozhodnost tváří

v tvář povstání, učinil to slovy: „Franquito je cuquito, který si jde svou vlastní cestou“, kterému spiklenci, unaveni jeho kolísáním, přezdívali, *Slečna Canarias 1936* . ⁵³ Manuel Azaña ho ve svých *Pamětech* také nakonec bude nazývat *Franquito* . 54

Podle svědectví jednoho z jeho spolužáků „byl vždy první na místě a byl vepředu, sám. Ostatním se vyhýbal.“ Bratři poznali přílišnou ctižádostivost, v případě Francisca ještě zvýšenou. Ambice, kterou by mohlo podpořit rodinné prostředí. 55

Když mu bylo dvanáct let, spolu se svým bratrem Nicolásem a bratrance Pacónem vstoupil do námořní přípravné školy, kterou vedl kapitán nadporučík s nadějí, že se později připojí k námořnictvu. V roce 1906 se jeho bratrovi podařilo vstoupit do námořní školy námořnictva, ale když se o to v následujícím roce pokusili, on a jeho bratranec zjistili, že tato možnost je zamítnuta. Téhož roku 1907, ve věku čtrnácti let, spolu se svým bratrance vstoupil do Toledské vojenské pěchotní akademie. ⁵⁶ Franco bude hořce vzpomínat na své začlenění do Akademie, protože se stal terčem tehdy nevyhnutelného šikanování: „Smutné přijetí, které nabídli těm z nás, kteří jsme přišli plni iluzí vstoupit do velké vojenské rodiny.“ ⁵⁷ Na akademii byl jedním z nich a umístil se na 251. místě z 312 ve své třídě. 58

Vojenská kariéra

Léta v Africe se mi vrací s nepochybnou silou. Zrodila se možnost záchrany velkého Španělska. Tam byl založen ideál, který nám dává dnešek. Bez Afriky se sotva dokážu vysvětlit, ani se plně vysvětlit svým soudruhům ve zbrani.

Franco novináři Manuelu Aznarovi , 1938. 59

Franco musel naléhat na jednoho ze svých bývalých velitelů na pěchotní akademii, plukovníka Villalbu , se svou žádostí o vyslání do Afriky, když byla v první instanci zamítnuta, pravděpodobně kvůli jeho průměrné kvalifikaci na Vojenské akademii. Je přidělen do Ferrolu , jeho rodného města, kde strávil dva roky, než byla jeho žádost přijata. Během těchto dvou let se upevnilo jeho přátelství s Franciscem Francem Salgadem a Camilo Alonso Vega , lidmi, kteří vždy zůstanou po jeho boku. ⁶⁰ Již v Africe během deseti a půl let, co tam zůstal, dosáhl závratného vzestupu až do generálského hodnosti a stal se v té době nejmladším generálem v Evropě, ⁶¹ získání velké popularity mezi španělskou buržoazií a prestiže v armádě, která mu umožnila navzdory svému mládí požívat statusu rovnosti s nejkonsolidovanějšími generály a být jedním z vojáků s největšími předky mezi obyvatelstvem v klíčovém období v dějinách Španělska: Druhá republika . Podle Payna se stal „nejprestižnější postavou španělské armády“ . 62

Franco v praporčičké uniformě (1910).

Válka v Africe prohloubila rozkol mezi armádou a občanskou společností: ⁶³ byla odmítnuta lidovými vrstvami, pro které znamenala krveprolití tisíců mrtvých, mladých lidí z těchto rodin, kteří nemohli zaplatit „poplatek“, který by osvobodil. je z vojenské služby. ⁶⁴ V roce 1909 to byl spouštěč pro Tragický týden a v roce 1911 protesty narůstaly kvůli zintenzivnění kampaní v Maroku; ⁶⁵ Armáda tyto protesty považovala za nevlastenecké.

Když Franco přijede do Afriky, zapojí se do konfliktu, kde se prolínají především zájmy Španělska, Francie a Spojeného království a do kterého se Španělsko lehkomyšlně zaplete kvůli tlaku armády, která chce odčinit porážky utrpěné v zámoří. kolonie a finanční oligarchie se zájmy, především hornictvím, v Maghrebu.

Připojil se také ke kastě v jiné kastě: ke kastě „afričanů“ z již vojenské kasty. V Africe již zemřely tisíce vojáků a stovky důstojníků; bylo to riskantní vysílání a také takové, kde politika povýšení válečných zásluh umožňovala rychlou vojenskou kariéru. Franco se připojuje k armádě s nedostatečným a zastaralým vybavením, nemotivovanými jednotkami a špatně vycvičenými důstojníky, kteří opakují taktiku, která selhala již v předchozích koloniálních válkách. 59

První období v Africe: domorodí štamgasti

17. února 1912 dorazil do Melilly ve společnosti Camila Alonsa Vegy, spolužáka a jeho bratrance Pacóna přiděleného k 68. africkému pluku, kterému velel jeho bývalý plukovník z Villalba Infantry Academy. Jeho prvními úkoly v Africe byly rutinní operace; mimo jiné navázání kontaktu mezi různými opevněnými stanovišti (sruby) nebo ochrana dolů Banu Ifrur. Dne 13. června téhož roku byl povýšen na poručíka. Když mu bude devatenáct let, bude to jediné povýšení, které získá prostřednictvím hodností, protože ostatní budou získáni za válečné zásluhy. Na vlastní žádost byl 15. dubna 1913 přidělen k pluku čDomorodé pravidelné síly, šoková jednotka nedávno vytvořená generálem Berenguerem a složená z maurských žoldáků.

Dne 12. října 1913 obdržel Vojenský záslužný kříž I. třídy za vítězství v boji z předchozího 22. září a 1. února 1914 byl za odvalu v bitvě u Beni Salem (Tetouan) povýšen na kapitána. V této první fázi v Africe prokázal odvalu a taktické schopnosti.⁶⁶ V bojích se vyznačoval svou odvahou a bojovností. Byl „nadšený z bajonetových náloží k demoralizaci nepřítele“⁶⁷ a vysoce riskoval, když vedl postup své jednotky. Díky této odvaze se mu také podařilo odlišit jednotky pod jeho velením pro jejich disciplínu a spořádaný postup, „vysloužil si pověst pečlivého a dobře připraveného důstojníka, který se zajímal o logistiku, zásobování svých jednotek, kreslení map a zabezpečení tábora.“⁶⁸ Také již v té době projevuje nezlomný a hermetický charakter, který ho bude provázet po celý život. 69

O několik let později uznal, že tu noc, kdy se připojil ke své jednotce v Africe, spal se zbraní v ruce; jednotky v něm vyvolaly silnou nedůvěru.⁵⁹ Franco by nebyl nucen vyvinout rafinovanou strategii nebo propracovanou válečnou taktiku, dovednosti, které ani neposkytovaly výcvik ve španělských vojenských akademiích, ani by nebyly uznávány v jeho vojenské kariéře: Riffové nebyli stratégové ani učenci moderní bojové taktiky; výzvou bylo čelit jejich agresivitě; Jsou zvyklí na nájezdy mezi kmeny a proti okupantům ve službě a vkládají do těchto bojů své životy.⁷⁰ Franco, který nejprve velel domorodým štamgastům a později velel Legii, zavedl železnou disciplínu, nesmiřitelnou s neposlušností.⁷¹ Také, i když není uznáván žádný intelektuální zájem, projevil velký zájem o výcvik ve všem, co souvisí s jeho vojenskou profesí. Uznává se jistá izolace od jeho společníků, volný čas zaměstnává četbou vojenských pojednání.

Členové jeho jednotek dokonce říkali, že s Francem v čele bitvy neprohráli a že šarvátek nevyvázli nezranění, nebo mu dal aureolu nezranitelnosti před domorodými lidmi, kteří ho popisovali jako muže s barakou – s hodně štěstím.⁷³ Franco si mohl všimnout, že velitelé dosáhli respektu jednotek pouze tehdy, pokud projeví odvalu, a že vysoký počet dezercí, dokonce i vzpour, úzce souvisel s neúspěchem operací, porážkou nebo stažením.⁷⁴ "Když měl Franco právo vést své muže na koni, vybral si bílého kvůli podivné směsi romantismu a arogance." 75

Vyznačoval se také svým zájmem o zásobování svých jednotek v armádě, která to zcela zanedbávala. V Africe, stejně jako v předchozích koloniálních válkách, bylo více úmrtí způsobeno nemocemi než ozbrojeným konfliktem. 76

V roce 1916, během dobytí El Biutz, mezi Ceutou a Tangerem, byl zraněn v podbřišku, což byla vážná rána, která mohla způsobit jeho smrt a kvůli níž byl na několik měsíců hospitalizován v Ceutě – jeho rodiče, již oddělení, cestovali do Ceuty, aby mu pomohla v rekonvalescenci. Bylo nepsaným pravidlem, že válečná zranění byla odměněna povýšením, povýšením, které mu bylo odepřeno, a kterého dosáhl Franco poté, co naléhal ve všech případech, dokud nedosáhl krále Alfonse XIII. 28. února 1917 byl zpětně k 29. červnu 1916 jmenován velitelem a stal se nejmladším velitelem ve Španělsku.⁷⁷ Cenu laureátského kříže ze San Fernanda se mu však nepodařilo získat, nejvyšší španělské vojenské vyznamenání, na které byl také nominován. O několik let později, po vyhrané občanské válce, si ji jako Caudillo ze Španělska udělil. 78

Mezihra v Oviedu

Aniž by po povýšení na velitele našel cíl v Africe, byl na jaře 1917 přidělen do Ovieda, kam dorazil s jistou aureolou hrdiny. Tam zůstal v hotelu Paris a spřátelil se s jeho nejoddanějším hagiografem Joaquínem Arrarássem Iribarrenem. Téhož léta se setkává s manželkou Carmen Polo y Martínez Valdés, která bude později jeho manželkou. 79

Během tří let, kdy byl umístěn na Pyrenejském poloostrově, došlo v armádě ke konfrontaci mezi poloostrov a Afričany. Ti první považovali povýšení za válečné zásluhy za urážlivé a odsuzovali zvýhodňování, se kterým král jednal s Afričany⁸⁰, a ti druzí, včetně Franca, považovali tato povýšení za nezbytná k ocenění riskantní práce důstojníků v Africe a profesionalitu některých důstojníků, kteří byli v "nejlepší praktická škola, ne-li jediná v naší armádě."⁸¹ Prožívá také generální stávkou z 10. srpna 1917. Armáda stávkující potlačila, a přestože ve zbytku Španělska byla poražena za týden, v Asturii horníci zesílili a prodloužili nepokoje na téměř dvacet dní. Franco tam řídil represe. Chance chtěl, aby byl nalezen v místě největšího konfliktu. Ačkoli někteří autoři životopisů tvrdí, že se jednalo o obzvláště brutální represy, která předjímala její pozdější chování, pravdou je, že i když byla brutální, neměla být o nic větší než represe uplatňované v jiných regionech, protože neexistují žádné dokumenty z té doby, odlišit od ostatních.⁸² Řízení represí v nejkonfliktnějším regionu mu dodalo mimořádnou proslulost. 83

Svatba Franca a Carmen Polo, Oviedo, 22. října 1923.

Druhé období v Africe: Legie

Jeho biografie uznávají velký vliv, který Millán-Astray dokázal vyvinout na mladého Franca. Jeho vzhled byl šokující: jednoruký, bez oka, část čelisti roztržštěná a obličej a tělo pokryté jizvami. Histriónská postava, která založila Legii k obrazu francouzské cizinecké legie, rekrutující psance bez ohledu na jejich národnost, kteří by vykoupili jejich stálost v Legii:

Vstal jsi z mrtvých, protože nezapomínáš, že jsi už byl mrtvý, že tvé životy skončily. Přišli jste sem žít nový život, za který musíte zaplatit smrtí. Přišel jsi zemřít.

Millan-Astray. 84

Millán-Astray a Franco se setkali, když druhý jmenovaný navštěvoval kurz zdokonalování střelby ve Valdemoru, od září do října 1919. Millán-Astray se pokoušel vytvořit to, co se stalo Legii; byl právě ve Francii studovat svého jmenovce a v červnu 1920 navrhl Francovi, aby byl jeho zástupcem šéfa. Franco neváhal přijmout, vrátil se do Afriky, jak si přál, a učinil tak v těle, které mohlo od svých vojáků vyžadovat více, než od domorodých štamgastů.

Tercio de Extranjeros, jak se původně jmenovalo, bylo založeno 28. ledna 1920 na příkaz ministra války Villalby Riquelme. 27. září byl Franco jmenován hlavou své první vlajky — skládala se ze tří praporů nebo praporů — a 10. října dorazilo do Ceuty prvních dvě stě legionářů. Téže noci legionáři terorizovali město. Prostitutka a desátník byli zabití a následná potyčka měla za následek další dvě smrti. 85

Legie se vyznačovala železnou disciplínou, brutalitou trestů, které byly uvaleny na vojáky a na bojišti za to, že byla šokující silou. Výměnou za únikový ventil byli omluveni za zneužívání spáchané na civilním obyvatelstvu.⁸⁶ Vyznačoval se také brutalitou páchanou na poraženém nepříteli. Cvičila se krutost, dekapitace vězňů a vystavování jejich useknutých hlav jako trofejí. 87

V roce 1921 výroční katastrofa, která vedla ke smrti více než osmi tisíc Španělů, když vojáci prchali v nepořádku a domorodí štamgasti se připojili k řadám Abd el-Krim, dala nově vytvořené Legii její prestiž na poloostrově. první síla, která dosáhne Melilly, upevní pozici a obnoví některé pozice. Zpráva o brutalitě, kterou Legie při svých akcích uplatňuje, se dostala až na poloostrov a velká část populace tuto brutalitu přivítala s nadšením a považovala ji za spravedlivý trest pro Riffiany; naproti tomu důstojníci, kteří svou neschopností byli příčinou katastrofy, jsou pohnáni k odpovědnosti.

Franco, který velel vlajce, která losováním měla na starosti pomoc Melille, je opět v centru události velkého ohlasu, a naopak 88 zvyšuje prestiž a stává se hrdinou veřejného mínění. Franco bude až do ledna 1922 pokračovat v úkolech obnovy a upevnění části ztracených pozic. Znovu je vyznamenán a navržen na povýšení na podplukovníka Sanjurjo, povýšení mu bylo odepřeno, protože vyšetřování události Annualu bylo v jednání. Král ho jmenoval gentlemanem. V povoleních, která požaduje a využívá k cestě do Ovieda a návštěvě své budoucí manželky, je přijímán jako hrdina, je zván na rauty a oslavy místní aristokracie.

V roce 1922 vyšla kniha podepsaná Francem — i když za podpisem mohl stát novinář Julián Fernández Piñedo — ⁸⁹ *Diario de una Bandera* , jediná kompletní kniha s jeho podpisem. Vypráví události prožité v té době v Africe. 90

Millán-Astray, po několika prohlášeních, která rozhořčeně reagovala na rozhořčení španělské společnosti, a vytvoření vyšetřovací komise k očištění odpovědnosti afrických velitelů — Picassova komise —, byl propuštěn jako velitel legie a souhlasil se svým velením . Podplukovník Valenzuela , do té doby velel jedné ze svých vlajek. Franco, zlomyslný za to, že nepřevzal vedení Legie, požádal o přesun na poloostrov a byl přidělen k pluku prince v Oviedu. Když však Valenzuela zemřel v boji během dobytí Peña Tahuarda , byl Franco povýšen na podplukovníka a 8. června 1923 po něm následoval velení legie. ⁹¹ 13. září Státní převrat zahájil diktaturu Prima de Rivery , před níž byl Franco podezřelý, protože bylo známo, že Primo byl pro stažení z Maroka. 92

13. října 1923 se vrátil na poloostrov na dovolenou, aby se oženil. Předtím, než se zastaví v Madridu, aby navštívil krále Alfonse XIII., souhlasí, že bude jeho kmotrem, a 22. října vstoupí Francisco Franco a Carmen Polo do kostela San Juan de Oviedo pod královským baldachýnem v doprovodu vojenského guvernéra zastupujícího krále. U příležitosti ceremonie zveřejnily madridské noviny článek s názvem *Svatba hrdinského caudilla* , který dostal toto jméno poprvé. 93

V následujících letech Franco pod velením legie stále dosahoval různých vojenských úspěchů, přičemž se zdráhal projektu vojenského ředitelství stáhnout se z Maroka. V září 1924 zřejmě diskutoval s Gonzalo Queipo de Llano o myšlence provést puč proti Primo de Rivera, ale nakonec se držel vojenské disciplíny. ⁹⁴ Dne 7. února 1925 byl povýšen na plukovníka. ⁹⁵ V červnu 1925 Španělsko zpečetilo spojenectví s Francií proti Abd el-Krimu , přičemž španělské jednotky na něj zaútočily ze severu, zatímco Francouzi z jihu. Vylodění Al Hoceima začalo 7. září, špatně naplánovaná operace, která byla jasným počátečním selháním, kvůli kterému byl vydán příkaz ke stažení; Franco však tento rozkaz ignoroval a podařilo se mu získat předmostí na pláži. ⁹⁶ I tak se operace kvůli nedostatku zásob (potravin a střeliva) zastavila, ale úspěch francouzského postupu, který přiměl Abd el-Krima ke kapitulaci, nakonec vedl k vítězství. Z tohoto důvodu byl Franco 3. února 1926 ve svých třiatřiceti letech povýšen na brigádního generála. 97

Ale nejen Francisco; jeho mladší bratr, Ramón , byl také považován za hrdinu, v jeho případě letectví. Francové obsadili tehdejší tisk: Francisco jako nejmladší generál v Evropě a Ramón jako první španělský pilot, který překonal Atlantik v hydroplánu Plus Ultra , ve společnosti pozdějšího spoluzakladatele Falange Julia Ruize de Aldy . Ferrol, rodné město bratrů, je oslavilo oslavou jejich činů. 98

Po svém návratu na poloostrov dostal Franco velení první brigády první divize Madridu, složené z pluků Rey a León. ⁹⁷ V této fázi se zabýval společenským životem, připojil se ke shromáždění Natalia Rivase a hrál ve filmu *La malcasada* Francisca Gómeze-Hidalga y Álvareze , kde hrál vojáka. ⁹⁹ 4. ledna 1928 byl jmenován prvním ředitelem nedávno vytvořené Zaragorské vojenské akademie , což byl osobní úspěch i úspěch Afričanů. ¹⁰⁰ 14. září 1926 se mu narodila jediná dcera María del Carmen.

Francisco se během svého pobytu v Africe stal součástí afrikanistické skupiny armády, skupiny, která měla hrát zásadní roli ve spiknutích proti republice. Afričani tvořili velmi soudržnou skupinu, vždy byli v kontaktu a navzájem se podporovali tváří v tvář poloostrovním důstojníkům; spikli se proti republice od jejího počátku a později veleli povstání, které vedlo k občanské válce. Sanjurjo , Mola , Orgaz , Goded , Yagüe , Varela Franco sám byli prominentní afrikanisté a hlavní podporovatelé převratu. Franco si byl již v té době vědom svého výsadního postavení:

Francisco a Ramón Franco, Maroko, 1925.

Francisco, Primo de Rivera a Sanjurjo, Al Hoceima, 1925.

Vzhledem k tomu, že jsem byl ve svých 33 letech jmenován generálem, byl jsem postaven na cestu velké odpovědnosti do budoucna.
autobiografické poznámky. 101

během republiky

Generála [Franca] jsem přijal velmi dobře. Říkám mu, že mě naštvál svým prohlášením a že to nedomyslel. Předstírá, že je upřímný, trochu pokrytecky. [...] Protestuje za loajalitu, a přestože ho vyhledali, řekl, že respektuje režim, stejně jako respektoval monarchii.

– Manuel Azana. 102

Po vyhlášení Druhé republiky byl Franco v pokušení zasáhnout v Madridu s kadety na obranu krále Alfonsa XIII., ale sdělil svůj záměr generálu Millán-Astrayovi, který sdílel důvěru generála Sanjurja, podle kterého tam nebyla dostatečná podpora; hlavně tam nebyla žádná civilní garda. To ho přimělo vzdát se. Následujícího dne, 15. dubna, vydal Franco rozkaz kadetům:

Jestliže v tomto centru vždy vládla disciplína a přesné dodržování služby, jsou dnes ještě potřebnější, když armáda potřebuje, vyrovnaná a jednotná, obětovat veškeré myšlenky a ideologii pro dobro národa a klid vlasti. . 103

Franco byl od těch prvních okamžiků k Republice zdrženlivý; a v červenci, o tři měsíce později, když Manuel Azaña – tehdejší ministr války – v rámci svých akcí zaměřených na snížení armádních výdajů¹⁰⁴ zavřel vojenskou akademii v Zaragoze, ve své závěrečné řeči se otevřeně postavil proti ní. Azaña zahrnul do svého servisního listu nepříznivou poznámku; a Akademie se zavřela, Franco se na dalších osm měsíců ocitl v situaci nucené dostupnosti. V létě 1931 se objevily intenzivní zvěsti o převratu, který zahrnoval generály Emilia Barreru, Luise Orgaze a samotného Franca; Azaña si poznamenal do deníkuže "Franco je jediný, kdo se bojí."¹⁰⁵ Z tohoto důvodu ho nějakou dobu sledovali tři policisté, kteří ho neustále sledovali. V prosinci intervenoval jako svědek u Responsibilities Commission, která vyšetřovala rozsudky smrti pro důstojníky, kteří se účastnili povstání Jaca v roce 1930, před kterým prohlásil své přesvědčení, že „přijetí zbraní národa a životů do posvátného depozitu občanů, bylo by trestné za všech okolností a za všech okolností, kdybychom my, kteří nosíme vojenskou uniformu, mohli ji použít proti národu nebo proti státu, který nám je uděluje“, což však v roce 1936 nevyhovovalo. 106 Dne 5. února 1932 byl přidělen do La Coruña jako velitel XV. pěší brigády v Galicii, jasně uznání jeho postavy Azaňou. 107

V červenci 1932, čtyři týdny před La Sanjurjadou, se Sanjurjo tajně setkal s Francem, aby ho požádal o podporu při prohlášení. Franco mu to nedal, ale bylo to tak nejednoznačné, že si Sanjurjo mohl myslet, že vzhledem k té ráně se na něj může spolehnout.¹⁰⁸ Rozhovor byl v Madridu; Po návratu do La Coruña požádal Franco o povolení být několik dní nepřítomen na svém místě a doprovázet svou manželku a dceru na výlet po Rías Bajas shodující se s daty naplánovanými pro vyhlášení. Povolení bylo zamítnuto, protože divizní generál z náměstí musel být nepřítomen. V době vyhlášení byl Franco v La Coruña, v úřadu převzal velení náměstí a nepřidal se k rebelům. Poté, co převrat selhal, byl Sanjurjo poslán k vojenské radě a požádal Franca, aby ho bránil, odmítl a pronesl drsnou frázi: «Mohl bych vás skutečně bránit, ale bez naděje. Domnívám se, že ve spravedlnosti jste si tím, že jste se vzbouřili a selhal, zasloužil právo zemřít. 109

V únoru 1933, poté, co si Franco stěžoval, že ztratil pozice v řadách, ho Azaña přidělil na Baleárské ostrovy jako vojenského velitele. Tato destinace znamenala povýšení, „byla to destinace, která by normálně odpovídala diviznímu generálovi a mohla být součástí Azaňových snah přilákat Franca na republikánskou oběžnou dráhu a odměnit ho za pasivitu během Sanjurjady“: 110

Přijal jsem na ministerstvu generála Věru, který velí 8. divizi. Říká mi, že generál Franco je velmi naštvaný kvůli kontrole povýšení. Z brigádního generála číslo jedna se stal čtyřicetým. To je to nejmenší, co se mu mohlo stát. Někakou dobu jsem věřil, že to půjde ještě dolů. Navrhuje se podat žalobu na přezkoumání jeho případu. Pošlu ho na Baleárské ostrovy, kde bude nejdál od pokušení.

Manuel Azaña, 8. února 1933. 111

19. listopadu a 3. prosince 1933 se konaly všeobecné volby, ve kterých zvítězila pravicová španělská konfederace autonomních práv Gil -Roblese. Nová vláda koncem března 1934 povýšila Franca na divizního generála, čímž dosáhla stropu jeho vojenské kariéry, neboť republika zrušila funkci generálporučíka.

V roce 1934 se připojil k organizaci International Anti-Communist Entente se sídlem v Ženevě, od níž dlouho dostával bulletiny ve francouzštině. Prohlásil, že je připraven „s vaším velkým úsilím spolupracovat v naší zemi“. Antikomunismus byl vždy jedním z pilířů jeho politického myšlení. Uprostřed občanské války potvrdil, že „se dozvěděl o dokumentech, které odkazovaly na zničení kostelů a klášterů, a měli jsme seznam nejlepších Španělů, kteří museli být zavražděni. Znali jsme den, jejich datum.“ Po letech se však ukázalo, že údajné dokumenty Komunistické internacionály které by sloužily k ospravedlnění "Povstání" z července 1936 byly padělky na objednávku pravicového novináře Tomáse Borráse. 112

Asturská revoluce

Vítězství pravice ve všeobecných volbách v roce 1933 vedlo koalici Radicales -CEDA k tomu, aby se ujala zrušení reform, které nesměle začaly.¹¹³ Zároveň v socialistické formaci byli umírnění vytlačováni radikálnějšími členy. Julián Besteiro se ocitl na okraji společnosti a do centra pozornosti se dostali Francisco Largo Caballero a Indalecio Prieto.¹¹⁴ Někteří levicoví historici toto období až do konce roku 1935 nazývali „černé dvouleté období“, „aby poukázali na to, že to byla reakční léta a poznamenaná fašismem“. ¹¹⁵Zhoršení hospodářské krize, ústup reform a radikální proklamace levicových vůdců vytvořily atmosféru lidového povstání. V oblastech, kde byla většina anarchistů, docházelo ke stávkám a střetům mezi dělníky a silami veřejného pořádku. V Zaragoze byl pokus o povstání, při kterém byly postaveny barikády a obsazeny veřejné budovy, potlačen zásahem armády.

Franco v zimním kabátě, 1930.

26. září 1934 bylo oznámeno vytvoření nového výkonného orgánu, kterému rovněž předsedal Alejandro Lerroux, ke kterému se připojili tři členové CEDA. Revanšistický postoj předchozí Lerrouxovy vlády a identifikace CEDA s fašistickými pozicemi^{116 117} vyvolaly reakci levice. Všeobecný svaz pracujících, komunisté a katalánští nacionalisté vyzvali k povstání, které se zhmotnilo v různých oblastech země, jako je Katalánsko, Baskicko a hlavně Asturie, kde se připojila Národní konfederace práce. Jestliže na jiných místech byl položen poměrně snadno, v Asturii tomu tak nebylo. Horníci zaútočili na továrnu na zbraně v Trubij, obsadili veřejné budovy — s výjimkou posádky Ovieda a velitelství civilní gardy Sama — a zastavili kolonu generála Carlose Bosche Bosche, který přijel z Leónu. Byly páhány vraždy, především kněží a civilní strážé, vypalovány kostely a vydrancovány úřední budovy. 118

Franco se stal nejvíce ceněným generálem podle sektorů pravice; Vzhledem k tomu, že byl pryč od předchozí levicové vlády, nebyl identifikován jako sympatizant s Republikou, a po vytvoření Lerrouxovy vlády mu privilegoval jeho ministr války Diego Hidalgo, který ho navrhl na povýšení . generálmajor. V září byl pozván Hidalgem na manévry, které byly provedeny v provincii León. Když 4. října vypuklo povstání, Hidalgo požádal Franca, aby jako poradce koordinoval operace z Madridu. svolána legie a štangasti Afriky, síla osmnácti tisíc vojáků, kteří pod velením plukovníka Yagüe, byly integrovány s dalšími jednotkami přivezenými z Leónu, Galicie a Santanderu pod nejvyšším velením generála Lópeze Ochoa. Síly přivezené z Afriky a vedené Yagüem se vyznačovaly zvláštní krutostí. "Represe byly nemilosrdné a zahraniční jednotky se se souhlasem svých šéfů oddaly rabování s brutalitou, která vzbouřené horníky ohromila." p

Povstání a jeho následné potlačení si vyžádalo více než 1500 mrtvých, otevřelo propast mezi pravicí a levicí, kterou nebylo možné překonat. Mrtví na obou stranách podněcovali nenávist a zášť na obou stranách.

15. února 1935 mu vláda udělila Velký kříž za vojenské zásluhy a jmenovala ho vrchním velitelem marockých vojsk.¹²¹ Pouhé tři měsíce po nástupu do úřadu v Africe, po další politické krizi, která vedla k nové přestavbě vlády, a po nástupu Gil-Roblese jako ministra války, se Franco vrátil na poloostrov a jmenoval náčelníka ústředního generálního štábu armády, vysoce prestižní pozici, kterou by zastával až do triumfu Lidové fronty v únoru 1936. U příležitosti svého jmenování prezident Alcalá Zamora, podezřívavý k postavě Franca, poznamenal, že "mladí generálové touží být fašistickými vůdci."¹²²

1936 všeobecné volby

Na konci roku 1935 byla korupce Lerrouxovy vlády odhalena případem Straperlo. Prezident Alcalá-Zamora požaduje jeho rezignaci, vláda padá a musí být vypsány nové volby. S pádem vlády, s očekáváním voleb, ve kterých je možnost, že vyhraje levice, hnutí proti republice sílí. CEDA a sektory armády se spikli, aby zabránily konzultaci prostřednictvím převratu. Franco je požádán z vojenského a civilního sektoru, aby se podílel na spiknutí; ale tento, aniž by to odmítl, se k němu nepřipojuje, zachovává si nejednoznačný postoj. Setkání, které měl s Primem de Riverou, falangistickým vůdcem, „je známé, dny před volbami do Memoárů Serrana Suñera, přítele obou:

Byl to těžký rozhovor a pro mě nepříjemný. Franco byl vyhýbavý, nesourodý a stále opatrný. Mluvil obsírně; málo o situaci ve Španělsku, jeho vlastní a o dispozicích armády, a hodně o anekdotách a poměrech velitele a podplukovníka jako [...]. José Antonio byl velmi zklamán, a jakmile se po Francově odchodu zavřely dveře bytu (udělali jsme preventivní opatření, aby vcházeli a odcházeli odděleně), propukl v sarkasmus tak, že mě nechal naštvat, protože koneckonců jsem to byl já, kdo dostal je do mého domu. „Můj otec — komentoval José Antonio — se všemi svými defekty, se svou politickou dezorientací, byl něco jiného. Měl lidskost, rozhodnost a noblesu. Ale tito lidé...“.

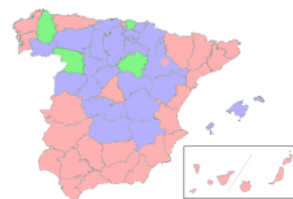
Serrano Suñer. 123

V lednu 1936 se zvěsti o přípravě vojenského převratu a jeho údajné účasti na něm šířily, až se dostaly do povědomí prezidenta Prozatímní rady Manuela Portely. Portela vyslal generálního ředitele bezpečnosti Vicenta Santiagu na ministerstvo války, aby se setkal s Francem; Druhý jmenovaný, stále ještě šéf generálního štábu, byl opět nepolapitelný a prohlásil, že se nebude konspirovat, dokud nebude ve Španělsku „komunistické nebezpečí“.¹²⁴ Santiagoova odpověď byla prorocká: „Jestliže vás ty okolnosti, o kterých říkáte, přimějí jít k povstání, troufám si předpovědět, že pokud nezvítězíte do čtyřiceti osmi hodin, budou následovat taková neštěstí, která ve Španělsku ani ve Španělsku nikdy nebyla vidět. žádná jiná revoluce.“¹²⁵

Volby 16. února 1936 vyhrála Lidová fronta. "Franco i Gil-Robles koordinovaným způsobem neúnavně pracovali na zvrácení rozhodnutí průzkumů." Dne 17. února ve tři patnáct hodin ráno, jakmile byly známy výsledky, šel Gil-Robles na ministerstvo vnitra a po setkání s Portelou se ho pokusil přesvědčit, aby pozastavil ústavní záruky a vyhlásil stanné právo. Ve stejnou dobu Franco té noci zatelefonoval řediteli Civilní gardy, generálu Pozasovi, který byl proti iniciativě. Později tlačil na ministra války generála Molera, vyhlásit stanné právo a donutit Pozase, aby vytáhl občanskou gardu do ulic.

Následující ráno se sešla vláda, aby projednala implementaci stanného práva. Výsledkem schůzky bylo vyhlášení poplachového stavu na osm dní a udělení pravomoci Portelovi vyhlásit stanné právo v době, kterou považoval za vhodnou. Franco jako náčelník generálního štábu využil znalostí, které měl o udělené moci, rozkazy do různých vojenských oblastí. Zaragoza, Valencie, Alicante a Oviedo vyhlásily válečný stav, ostatní kapitáni nebyli rozhodnuti; ale hlavně, že se k pokusu nepřipojila Civilní garda, bylo to frustrované. Tváří v tvář neúspěchu „když Franco odpoledne konečně uviděl hlavu vlády, chytře hrál na obě strany. Franco co nejslušněji řekl Portelovi, že vzhledem k nebezpečí, které představuje možná vláda Lidové fronty, nabídl svou podporu jemu i armádě, pokud zůstane u moci.“¹²⁷

Po volbách a překonání těchto incidentů byl Azaña jmenován předsedou Rady ministrů. Současní historici se shodují, že Azaña si nevšiml velikosti spiknutí a podceňoval ho. Věděl o existenci spiknutí, a přestože neznal podrobnosti ani přesné účastníky, byl si vědom konspirativního prostředí, které existovalo na pravici a v některých sektorech armády; a jedním z mála opatření, které přijal, bylo odstranit z center moci

Mapa výsledků voleb v únoru 1936 podle okrsků: v těch, které vyhrála levice, označena červeně, v těch, které vyhrála pravice, modře a v těch, které vyhrál střed, zeleně.

ty generály, které považoval za náchylnější k prohlášení. Generál Mola byl odvolán z velení Africké armády a poslán do Pamplony, generál Goded byl přidělen na Baleárské ostrovy Franco ztratil ředitelství generálního štábu — byl nahrazen generálem José Sánchez-Ocaña — a byl jmenován generálním velitelem Kanárských ostrovů. ¹²⁸ Franco to považoval za vyhnanství, i když toho využil ke studiu angličtiny a hraní golfu. 129

Protože se volby musely opakovat ve dvou volebních obvodech, Cuenca a Granada, CEDA nabídla Francovi pozici na seznamech Cuenca, která mu zaručovala, že bude zvolen. Franco byl již v pokušení kandidovat na poslance ve volbách v roce 1933. Ať už ho přitahovala politická aktivita, nebo chtěl získat poslaneckou imunitu, Franco souhlasil; ale když se na stejném seznamu objevil José Antonio Primo de Rivera, nepřiznal se ke sdílení seznamu s Francem a vetoval jej. Serrano Súñer cestoval na Kanárské ostrovy, pravděpodobně s posláním přesvědčit jej, aby odešel do důchodu; výsledkem cesty bylo, že se Franco vzdal vystoupení. ¹³⁰ Franco a José Antonio nikdy neměli příliš dobré vztahy, zvláště když Franco v prosinci 1935 přerušil pokus o převrat navržený falangistickým vůdcem, který zahrnoval kadety Toledské pěchotní akademie. list vyvolal tuto nelibost vůči mladému pravicovému politikovi. 132

Spiknutí

Od svého vzniku byla republika ohrožována konspiračními spiknutími. Franco se musel na těchto spiknutích podílet, vždy byl nerozhodný a nejednoznačný. V létě 1933 generál Sanjurjo z vězení řekl: "Franquito je cuquito, který jde do svého." V roce 1936 by svůj názor nezměnil: "Franco nikdy nic neudělá, protože je kukačka." ¹³³ Paměti Serrana Suñera odhalují rozhořčení, které jeho neurčitost vyvolala v Primo de Rivera. A v červnu 1936 ji její kolegové, generálové zapojení do spiknutí, nazvali slečnou *Islas Canarias 1936*, aby dali najevo její váhání a nerozhodnost. ¹³⁴⁻¹³⁵

Po triumfu Lidové fronty v únoru 1936 se tyto konspirační spiknutí sblížily a nabyly na síle. Snahy o vyhlášení stanného práva anulujícího volby selhaly, spiklenci se nadále scházeli. 8. března, den před odjezdem na Kanárské ostrovy — konkrétněji Tenerife —, se Franco zúčastnil schůzky s dalšími generály v domě burzovního makléře José Delgada, přítele Gil-Roblese. Setkali se mimo jiné Mola, Fanjul, Varela a Orgaz a také plukovník Valentín Galarza, šéf Španělského vojenského svazu. Shromáždění se rozhodli, že převrat bude řídit Sanjurjo. „Franco se omezil na prozíravé naznačení, že každé prohlášení by nemělo postrádat žádné konkrétní označení. Nepřijal žádné pevné závazky.“ ¹³⁶ "Tak či onak byl od počátku zapojen do spiknutí proti Lidové frontě, a přesto se velmi zdráhal zavázat se k nějakému konkrétnímu návrhu na ozbrojenou vzpouru." 137

S Francem na Kanárských ostrovech povstání pokračuje ve svém průběhu. Mola, jmenovaný Sanjurjo, měl na starosti koordinaci příprav. V dubnu vydal svůj první pokyn, do kterého zahrnul metody, které by se měly v době převratu dodržovat: „Bude se brát v úvahu, že akce musí být extrémně násilná, aby se co nejdříve zredukoval nepřítel, který je silný a dobře organizovaný.“ Samozřejmě budou uvězněni všichni ředitelé politických stran, společností nebo odborů, kteří nejsou přidružení k Hnutí, přičemž budou uplatňováni exemplární tresty na uvedené osoby, aby uškrtili rebelující nebo stávková hnutí“. Příští dva měsíce bude Mola věnovat přípravě převratu.

Franco, okamžitě informován o spiknutí, byl po celou dobu zdrženlivý. Podle Prestona: „Myšlenka na to, že se nebude moci vrátit nebo změnit názor, pro něj musela být o něco víc než jedno z mučení pekla.“ Vzhledem k nadšení generála Orgaze by Franco poznamenal: „Opravdu se mýlíte, bude to nesmírně obtížné a velmi krvavé. Nemáme celou armádu, zásah Civilní gardy je považován za pochybný a mnoho důstojníků se postaví na stranu ústavní moci, někteří proto, že je to pohodlnější; jiní kvůli svému přesvědčení. Nesmí se zapomínat, že voják, který se bouří proti ústavnímu činiteli, nemůže nikdy ustoupit ani se vzdát, protože bude bez rozmýšlení zastřelen“. 138

Mola ve druhém komuniké z 25. května upřesnil strategie povstání v různých vojenských regionech. V té době není Franco stále rozhodnutý. 30. května přijel na Kanárské ostrovy emisar spiklenců, aby zajistil jejich účast a opustil „tolik obezřetnosti“. Plukovník Yagüe řekl Serranu Suñerovi, že je zoufalý z

„Francovy malicherné opatrnosti a jeho odmítnutí riskovat“. Mola se také cítil otrávený, když uvážil, že Francova účast, s jeho prestiží mezi španělskou pravicí a v armádě, byla zásadní pro úspěch prohlášení.

Sociální situace se v těchto měsících zhoršila. Nezaměstnanost prudce vzrostla a potíže s prosazováním reformy zmařily očekávání vyvolaná vítězstvím Lidové fronty. Střety na ulici se množily. „Falange praktikuje svou taktiku obtěžování a snaží se vytvořit atmosféru teroru. Falange a anarchisté praktikují „přímou akci“. Vražedné šílenství, kterému čas dá rozměr sebevraždy, se zmocňuje anarchistů a chudých rolníků.“¹⁴⁰ Nenávist a strach z protivníka byly přítomny nalevo i napravo. Nečinnost vlády tváří v tvář násilí a katastrofám ze strany tisku a pravicových vůdců rozdmýchala paniku střední a vyšší třídy z komunistické hrozby.¹⁴¹ A finanční oligarchie a vlastníci půdy se stáhli, někteří do Biarritz nebo Paříže, zůstali ve střehu nebo se připojili ke spiknutí se svým financováním.

Zvěsti o spiknutí se musely dostat k vládě, ale ta, stejně jako v případě násilí, nejednala dostatečně pevně. Tehdejší ministr války a předseda vlády Santiago Casares Quiroga chtěl sřát hlavu marockému spiknutí vytačením plukovníka Yagüeho, ale před uzavřením tohoto zaváhal a ponechal ho na svém místě. Také pokus o odhalení spiknutí byl zmařen. Generál Mola byl označen za možného spiklence. Dne 3. června poslal do Pamplony desítky nákladních aut naložených policisty, aby provedli důkladné pátrání pod záminkou vyšetřování obchodu se zbraněmi přes francouzské hranice, ale Mola byl plukovníkem Galarzou včas varován, aby skryl jakékoli stopy. spiknutí.

23. června poslal Franco dopis prezidentu Casaresovi, ve kterém ho varoval před existující nespokojeností v armádě a nabídl nápravu této situace. „Ten dopis byl mistrovským dílem dvojznačnosti. Bylo jasně naznačeno, že pokud by Casares svěřil Francovi velení, mohl by zmařit spiknutí. V té fázi by Franco určitě dal přednost tomu, co považoval za obnovení pořádku s právním schválením vlády, než riskovat všechno převratem.“¹⁴³ „Mnohokrát byla vznesena otázka, jaké byly Francovy úmysly. Někteří chtěli v tomto dopise vidět poslední projev loajality vůči legitimní vládě. Jiní to interpretovali jako manévr určený ke krytí zad v případě selhání.“¹⁴⁴ Dopis vyzval vládu, aby si nechala poradit od generálů, kteří se „prosti politických vášní“ starali o starosti a starosti svých podřízených tváří v tvář vážným problémům Vlasty. Casares Quiroga na dopis neodpověděl. 144

Koncem června byly přípravy na vyhlášení prakticky hotové, zbývalo už jen uzavřít dohodu s Carlisty a zajistit Francovu účast. Yagüe a Francisco Herrera, osobní přítel Gil-Roblese, byli pověřeni, aby ho přesvědčili, aby se připojil, a na konci června musel Franco dosáhnout určitého kompromisu, protože 1. července dorazil Herrera do Pamplony, aby mohla Mola dát šanci. před plánem, podle kterého by bylo pronajato letadlo pro přepravu Franca z Kanárských ostrovů do Maroka. Začlenění Franca v té době mu zajistilo druhé místo mezi spiklenci: po povstání bude Sanjurjo hlavou státu, Mola bude mít vysoké politické postavení, stejně jako civilisté Calvo Sotelo a Primo de Rivera, Fanjul by byl generálním kapitánem z Madridu a Goded z Barcelony;145

3. července Mola plán schválila. Dne 4. doručil finančník Juan March, instalovaný v Biarritz, bílo šek markýzi de Luca de Tena, majiteli ABC, na financování operace. Letadlo bylo pronajato v Londýně, Dragon Rapide pilotovaný Angličanem Williamem Henrym Bebbem, který byl již 12. v Casablance „čekající na uskutečnění v den vyhlášení. Téhož dne poslal Franco Molovi kódované prohlášení, ve kterém navrhl své stažení s odkazem na „malou geografii“, což znamenalo, že se k plánu nepřipojil, protože se domníval, že nemá dostatečnou podporu. Když si Mola zprávu přečetl, „vztekl se a zuřivě hodil papír na zem.“ Generál Sanjurjo by řekl: „S Franquitem nebo bez Franquita“, povstání pokračuje. 146

13. v Madridu byl Calvo Sotelo zavražděn členy útočné gardy jako odplatu za atentát na jeho velitele, poručíka Castilla. Zprávy o těchto vraždách vyvolaly všeobecné pobouření a sektory pravice byly obzvláště aktivní a volaly po vojenském povstání jako jediném způsobu, jak obnovit pořádek. Ke spiknutí se přidal mnoho nerozhodnutých, rozšířily se zvěsti o hrozícím převratu a odpoledne Indalecio Prieto navštívil Casares jménem socialistů a komunistů, aby ho požádal, aby rozdával dělníkům zbraně tváří v tvář hrozbě

prohlášení, což odmítl. 14. Mola obdrží další zprávu od Franca, která vyjadřuje jeho rozhodnutí připojit se ke spiknutí. "Je evidentní, že se generál Franco nevyznamená svou vzpourou nebo usnesením z 18. července 1936, což je okolnost, že jeho hagiografové měli na starosti řádné umlčení." 147

Několik týdnů po převratu, ve chvíli, kdy se generál Francisco Franco Bahamonde má stát prostým Francem, by bylo rozhodující vědět, zda jednal ze smyslu pro povinnost nebo ze strategie. Tento obyčejný generál má ale výjimečnou vlastnost: od roku 1936 až do své smrti je a chce být neprůbojný. Nikdy, ani v soukromých rozhovorech, ani ve veřejných rozhovorech, neprozradí, jaké byly jeho konečné záměry toho léta 1936, a pouze systematicky nabídne některá protichůdná data. 148

převrat

Viz také: Státní převrat ve Španělsku z července 1936

Vzhledem k tomu, že Dragon Rapide je již v Gandu na Gran Canarii, Franco se tam bude muset přestěhovat ze svého bydliště na Tenerife, aniž by vzbudil podezření. Dva dny po datu povstání, 16. července, byl vojenský velitel Gran Canaria, generál Balmes, střelen do žaludku. Jeho smrt umožňuje Francovi přestěhovat se na Gran Canarii, aniž by vzbudil podezření s výmluvou účasti na jeho pohřbu. Umožňuje také generálu Orgazovi, který byl vždy zapleten do spiknutí, mít na starosti provedení povstání na Kanárských ostrovech. Franco, když 18. odjíždí do Maroka, zanechává mu přísné rozkazy, které by splnil tím, že by na ostrovech uplatňoval tvrdé represe.

17. ráno je Franco se svou ženou a dcerou již v Las Palmas de Gran Canaria, kde se účastní Balmesova pohřbu. Téhož dne odpoledne došlo v Africe k povstání. Zvěsti, že spiklenci budou zatčeni, způsobily, že byli jednoho dne předvedeni ke stanovenému datu. Franco byl probuzen 18. července ve čtyři ráno, aby ho informoval, že posádky Ceuty, Melilly a Tetuánu se úspěšně vzbouřily. To ráno Franco nalodil svou ženu a dceru do Francie a ve dvě odpoledne nastoupil do Dragon Rapide, který ho odvezl do Maroka. Předtím z ústředí v Las Palmas poslal do druhého ústředí následující telegram:

SLÁVA AFRICKÉ ARMÁDĚ. ŠPANĚLSKO NAD VŠECHNO. PŘIJÍMEJTE NADŠENÉ POZDRAVY TĚCHTO POSÁDEK, KTERÉ SE V TĚTO HISTORICKÉM OKAMŽIKU PŘIDÁVAJÍ K VÁM A OSTATNÍM SOUDRUHŮM Z POLOOSTROVKA. SLEPÁ VÍRA V NÁŠ TRIUMF. ŽIJTE ŠPANĚLSKO SE CTÍ. GENERÁL FRANK. 151

Po zastávce v Agadiru a Casablance 19. v pět hodin ráno odletělo na španělské území a v Tetuánu letoun několikrát přeletěl jeho letiště, dokud Franco nepoznal jednoho z povstaleckých důstojníků; pak poznamenal: "Můžeme přistát, viděl jsem blondýnu." Bylo 7:30 ráno. Jakmile byl Franco na souši, rebelové ho nadšeně přijali. Procházel ulicemi Tetouanu plnými lidí, kteří křičeli „Ať žije Španělsko! Ať žije Franco!“ dokud nedorazil na španělskou vrchní komisi, kde napsal projev, který byl vysílán na místních rozhlasových stanicích, ve kterém považoval za samozřejmost triumf státního převratu: „Španělsko bylo zachráněno“; a končí slovy: «Slepá víra, nikdy nepochybuji, pevná energie bez váhání, protože Vlast si to žádá. Pohyb je ohromující a už není lidská síla, která by ho zadržela. 152 Zpráva, že Franco přebírá vedení povstání v Africe, znamenala, že na poloostrově se k prohlášení přidali nerozhodní důstojníci. 153

Z jedenadvaceti divizních generálů povstali pouze čtyři: Franco, Goded, Queipo de Llano a Cabanellas. Ve 44 z jedenapadesáti posádek španělské armády došlo k nějakému druhu povstání, provedených především důstojníky připojenými ke španělskému vojenskému svazu. Státní převrat uspěl téměř okamžitě v Africe a na severu a severozápadě poloostrova. Franco se setkal s již vítěznou vzpurnou armádou a Mola s podporou Carlistů nenarazila v Navarře na žádný odpor. Burgos, Salamanca, Zamora, Segovia a Ávila také povstaly ve vzpouře, aniž by se setkaly s opozicí. Valladolid padl poté, co byl velitel 7. vojenské oblasti generál Molero zatčen povstaleckými generály a po rozdrčení odporu socialistických železničářů. A v Andalusii: Cádiz padl den po povstání s příchodem sil z Afriky; a Sevilla, Córdoba a Granada se přidávají na stranu rebelů, jakmile bude dělnický odpor krvavě rozdrčen.

Route of the Dragon Rapide, letadlo, které dopravilo Francisca Franca do Tetuánu, kde převzal velení povstaleckých jednotek. 149

Plán převratu vypracoval Emilio Mola.

Klíčem k úspěchu či neúspěchu povstání v různých oblastech bylo postavení Civil Guard a Assault Guard . Tam, kde tato těla zůstala na straně Republiky, povstání selhalo a naopak tam, kde se přidali k rebelům, zvítězilo. 155

Ve velkých městech a hlavních průmyslových centrech povstání selhalo. V Madridu , Barceloně , Valencii a Bilbau dělníci předběhli váhající vládu, zmocnili se jejich zbraní a odrazili rebely. Jakmile bylo povstání v hlavním městě potlačeno, „domobranci“ z Madridu zamířili do Toleda , aby je tam překazili. Puč částečně selhal a začala občanská válka .

Občanská válka

Po převratu byla španělská geografie rozdělena do dvou zón: na tu, která zůstala věrná Republice, a na tu, která padla do rukou rebelů. Přibližně 130 000 vojáků armády s postavením na poloostrově a Civilní gardy , síla asi 30 000 mužů, bylo rozděleno téměř rovným dílem mezi rebely a věrné Republice. Tato rovnost byla ve prospěch rebelů nevyvážena armádou Afriky, dokonale vyzbrojenou a jedinečnou ze španělské armády zocelené na bojišti. 157

Povstalečtí generálové, přestože puč částečně selhal, byli optimističtí. Generálové jako Orgaz se odvážili věřit, že převrat bude úspěšný během několika hodin, maximálně dnů. Mola se po neúspěchu v Madridu domníval, že vítězství bude odloženo o několik týdnů, což je doba, kterou bude potřebovat k úspěšnému uzavření klešťové operace se severními silami a africkými jednotkami postupujícími na hlavní město. Franco byl jedním z generálů, kteří se nejvíce přiblížili realitě; Přesto byl přehnaně optimistický a domníval se, že jeho konsolidace přijde až v září: "V září se vrátíme na Kanárské ostrovy, šťastní a spokojení, po rychlém vítězství nad komunismem." Skutečnost byla taková, že převrat vedl k hořké válce, která trvala téměř tři roky.

Vláda se svou nerozhodností tváří v tvář povstání zjistila, že byla přemožena lidovými silami, které se okamžitě postavily rebelům. Tato odhodlaná reakce, která rebely překvapila, způsobila, že převrat selhal v oblastech, kde počítali se svým úspěchem. To byl případ Barcelony, kde selhal generál Goded , jedna z hlavních opor spiknutí. Paradoxním efektem povstání bylo, že v oblastech, kde selhalo, začala sociální revoluce , přesně čemu se rebelové měli chtít vyhnout, když se vzbouřili. 159

Manuel Azaña , prezident republiky, odvolal Casarese Quirogu a pověřil sestavením nové vlády Martínez Barrio , který se pokusil vytvořit koncentrační vládu s vyloučením CEDA napravo a komunistů nalevo . Martínez Barrio věřil, že je stále možné vyhnout se občanské válce a 19. července mluvil s generálem Molou. Vyloučil jakoukoli možnost usmíření: "Žádné zanjónské pakty, žádné objetí od Vergary, žádné přemýšlení o ničem jiném než o drtivém a definitivním vítězství." Barrio by 1. srpna řekl:

Je to prostě otázka nahrazení obecné vůle celého lidu vůlí třídy, která si přeje zachovat svá privilegia. Žádná láska ke Španělsku, žádná starost o tělo vlasti, žádný strach z rozkouskování, žádná starost o vývoj její ekonomiky. Nic z toho, co bylo řečeno a propagováno, není skutečným původem povstání. Maskují se zvučnými frázemi, aby zakryli zakalenou a nezaměnitelnou realitu. 161

Mezitím 19. července republikánská vláda zbavila Franca jeho hodnosti. 162 27. července poskytl rozhovor americkému novináři Jayi Allenovi , ve kterém prohlásil, že „za každou cenu zachráním Španělsko před marxismem“; Novinář se ho pak zeptal: "Znamená to, že bude muset zabít půlku Španělska?", na což odpověděl "Opakuji, za každou cenu." 163 ABC of Seville téhož srpna obsahovalo prohlášení Franca: „Toto je národní, španělské a republikánské hnutí, které zachrání Španělsko před chaosem, do kterého ho mělo uvrhnout . Není to obranné hnutí určitých lidí; naopak hledej zejména blaho dělnických a skromných tříd ». 164 Rebelové se brzy nazývali „národnostmi“ a povstání a následnou občanskou válku by popsali jako „křížovou výpravu“: „Znovu a znovu se dokazovalo, že naše křížová výprava byla jako světlo jasný boj mezi křesťanstvím a duchem zla. " 165

Franco s Emiliem Molou a dalšími povstaleckými vojenskými vůdci.

Mapa Španělska dva měsíce po začátku vojenského povstání.

Začátek války rozpoutal dlouho inkubovanou nenávist. Na území kontrolovaném Republikou se revolucionáři oddali vraždění všech, které označili za nepřátele. Kněží a mniši byli zvláště pronásledováni a ve velkých městech se procházky, staly všeobecnými. V rebelské zóně se k nenávisti připojila strategie. Yagüe, poté, co vzal Badajoz po rozpoutání tvrdé represekterý ukončil životy tisíců lidí, komentoval novináře: „Samozřejmě, že jsme je zabili, co sis myslíš? Povezu ve své koloně 4000 červených vězňů, kteří budou muset postupovat proti času? Nebo je nechám vzadu, aby byl Badajoz zase červený? ¹⁶⁶ Od prvního dne byla v proklamacích rebelů cítit nenávist. Queipo de Llano, ve stejný den převratu, řekl prostřednictvím Rádía Sevilla: „Mauři useknou hlavy komunistům a znásilní jejich ženy. Ty šmejdy, kteří stále předstírají odpor, budou sestřeleni jako psi. ¹⁶⁷ Vztah mezi Francem a Queipem byl však vzájemný odpor, Queipo ho nenáviděl jako osobu a Franco mu v prvních chvílích nedůvěřoval pro jeho souhlas s Republikou. ¹⁶⁸

Ihned po začátku povstání začaly souhrnné procesy a popravy. Mola už několik dní před povstáním poslal instrukce: „Plašší a váhaví musí být varováni, že každý, kdo není s námi, jde proti nám a že s ním bude zacházeno jako s nepřítelem. Pro společníky, kteří nejsou společníky, bude triumfální pohyb neúprosný. ¹⁶⁹ generálů Batet, Campins, Romerales, Salcedo, Caridad Pita, Núñez de Prado, stejně jako kontraadmirál Azarola a další jsou zastřeleni za to, že se nepřipojili k povstání. A v republikánské zóně boží generálové Fernández Burriel, Fanjul, García-Aldave, Milans del Bosch a Patxot byli zastřeleni za vzpouru proti státu. ¹⁶¹ Když Franco dorazil do Tetuánu, jeho bratranec a velitel letiště Puente Bahamonde čekal na rozhodnutí zastřelit ho za to, že zůstal na straně Republiky. Franco, „předstíral, že je nemocný“, se vzdal velení, aby jiný mohl podepsat popravčí příkaz. ¹⁷⁰ Mola by řekl: „Toto je válka bez ohledů. Vidím svého otce v nepřátelských řadách a zabiju ho.“ ¹⁷¹

Občanská válka byla rebely popsána jako „velká křížová výprava“, konfrontace mezi „skutečným Španělskem“ proti „anti-Španělsku“, mezi „sílymi světla“ a „sílymi temnoty“. ¹⁷²

První měsíce války

Franco okamžitě dorazil do Tetuánu, mezi prvními opatřeními, které podnikl, bylo vyhledat mezinárodní pomoc. Poslal Bolína na *Dragon Rapide* do Lisabonu, aby informoval Sanjurjo a později odcestoval do Itálie, aby mu zaručil podporu a vyjednal nákup letadel. Vyslal také emisáře se stejným posláním do hitlerovského Německa. Další opatření byla: zvýšení platu legie, aby byla zaručena její věrnost, nábor marockých žoldáků a vyznamenání vezíra Sidi Ahmed el Ganmia nejprestižnější medailí za vojenskou chrabrost, laureátským křížem San Fernando, aby získal souhlas Maroka. .. ¹⁷³

20. července se ve Francově kariéře směrem k hlavě státu odehraje zásadní událost. V Estorilu při pokusu o vzlet havarovalo letadlo, které řídil Falangista Ansaldo a vezlo Sanjurjo do Pamplony. Sanjurjo, osoba pověřená vedením převratu, umírá ohořelý. r

Mezitím má Franco potíže s přesunem jednotek na poloostrov. Před jejich příchodem do Tetuánu bylo po moři několik stovek mužů přepraveno do Cádizu – jednotek, které byly rozhodující pro dobytí města – a Algeciras; ale brzy se posádky vzbouřily a přeprava vojáků byla omezena na to, co malé marocké feluky umožňovaly. Shodou okolností generál Kindelán, zakladatel španělského letectví a účastník povstání, byl v Cádizu a navrhoval Francovi přesun vojsk vzduchem. Kindelán zorganizoval leteckou přepravu které nestačily k přepravě více než třiceti tisíc mužů afrických jednotek. Ano

22. července se markýz de Luca de Tena a sám Bolín setkali s Mussolinim v Římě. O několik dní později, 27. července, dorazila do Španělska první letka italských letadel, dvanáct bombardérů Savoia-Marchetti SM.81 Pipistrello. ¹⁷⁶ Německá pomoc na sebe také nenechala dlouho čekat. 25. července Hitler přijímá skupinu vyslanou Francem. První zdráhání, s vědomím nedostatku financí, bylo zachráněno apelem na boj proti komunistickému nebezpečí. Na konci rozhovoru *Führer* pod názvem operace *Magic Fire* (

Osvobození Alcazar of Toledo : Heinrich Himmler navštívil Alcazar s José Moscardó v říjnu 1940.

Unternehmen Zauberfeuer), rozhodl o zdvojnásobení pomoci vysláním dvaceti letadel namísto deseti požadovaných (model Junkers Ju-52/3m).¹⁷⁷ Podpora byla provedena tajně prostřednictvím dvou soukromých společností, které byly za tímto účelem vytvořeny. Pomoc z Německa, stejně jako Itálie, by byla směřována přes Franco. Do transportu vojsk se zapojilo ¹⁷⁸ italských a německých letadel. Jeho kapacita však zůstala nedostatečná. Franco čekal na příležitost, aby mohl přepravit vojáky po moři, a rozhodl se tak učinit 5. srpna, kdy bylo získáno dostatečné vzdušné krytí. Toho dne, kdy italské letectvo anulovalo odpor republikánského námořnictva, se jim podařilo přepravit 8000 vojáků v tzv. Victory Convoy. Den po italském vzdušném krytí se k němu přidalo Německo vysláním šesti stíhaček Heinkel He-51 a devadesáti pěti dobrovolnými piloty a mechaniky Luftwaffe . "Od toho dne rebelové pravidelně dostávali zbraně a střelivo od Hitlera a Mussoliniho." ¹⁷⁹ transportních lodí rebelů pravidelně překračovalo Gibraltarský průliv a letecká doprava byla zesílena. Během tří následujících měsíců přepravilo 868 letů téměř čtrnáct tisíc mužů, čtyřicet čtyři kusů dělostřelectva a pět set tun zásob, což představovalo inovativní vojenskou strategii, která přispěla ke zvýšení Francovy prestiže. 180

Průchod afrických vojsk vyvolal v republikánské zóně zklamání, kde si stále uchovávali vzpomínku na brutální výkon těchto jednotek v říjnu 1934 při potlačování revoluce v Asturii. Tento přesun jednotek byl obtížnou výzvou, kterou Franco brilantně vyřešil a umožnil tak konsolidaci povstaleckých pozic na jihu. Začátkem srpna je situace v západní Andalusii dostatečně stabilní a je možné zorganizovat kolonu asi patnácti tisíc mužů pod velením tehdejšího podplukovníka Yagüe , který 2. srpna pochoduje Extremadurou směrem na Madrid. Za první dva dny se mu podaří postoupit o osmdesát kilometrů. „Teror, který obklopil postup Maurů a legionářů, byl jednou z nejlepších zbraní občanů na cestě do Madridu“. 181

S místní leteckou převahou, kterou jim poskytovalo italské a německé letectví, snadno obsadili města a města na cestě ze Sevilly do Badajoz (El Real de la Jara , Monesterio , Llerena , Zafra , Los Santos de Maimona , Almendralejo atd.). Bylo provedeno systematické vyhlazování levicových milicionářů a všech podezřelých ze sympatií s Lidovou frontou . V Almendralejo bylo zastřeleno tisíc vězňů, včetně stovky žen. Za sotva týden postoupili o dvě stě kilometrů.

7. srpna odlétá Franco do Sevilly a zřizuje své sídlo v luxusním paláci Marquesa de Yanduri .

11. srpna je dobytá Mérida a 15. srpna Badajoz . Po dobytí tohoto města došlo k tomu , co je známé jako Badajozský masakr , při kterém maurští vojáci zavraždili několik tisíc lidí. Podařilo se jim sjednotit povstalecké jednotky ze dvou kontrolovaných oblastí, severní a jižní. Obtíže, které Yagüe našel při obsazení Badajozu, přiměly Itálii a Německo k rozhodnutí zvýšit svou pomoc Francovi. Mussolini vyslal dobrovolnickou armádu, Corpo Truppe Volontarie , čítající asi dvanáct tisíc plně motorizovaných Italů, a Hitlera, letku profesionálů Luftwaffe (2JG/88) s asi čtyřiadvaceti letadly.

26. srpna přesunul Franco své sídlo do paláce Golfines de Arriba v Cáceres . 3. září dobyly Francovy jednotky Talaveru de la Reina . Publicita zuřivosti maurských jednotek v Badajozu způsobila, že část republikánských milicí a obyvatelstvo uprchlo z města před bitvou. 20. září dorazí kolony do Maquedy , asi 80 km od Madridu. Francovo rozhodnutí postupovat přes Extremaduru, místo aby to dělal přímo přes Córdoba, byl vyslýchán; ale poté, co postoupil závratným tempem, více než pět set kilometrů za dva měsíce, dobyl hlavní města jihu, jeho prestiž opět posílila.

S jednotkami v Maquedě, téměř u bran Madridu, Franco odklonil síly směrem k Toledu, aby osvobodil Alcázar . Toto kontroverzní rozhodnutí umožnilo republikánům posílit obranu Madridu, ale osobně to pro něj byl velký propagandistický úspěch. Alcázar byl ohniskem odporu, kam se v prvních dnech povstání uchýlilo tisíc civilních strážců a falangistů se svými manželkami a dětmi. Nabízeli zoufalý odpor. Francova vojska je osvobodila 27. září, čímž se toto osvobození stalo legendou a upevnilo jejich postavení v rámci povstaleckého vedení. ¹⁸⁴ 185

Strategická chyba upřednostnění Toleda před Madridem byla kritizována, ale Franco si byl plně vědom zpoždění, které by takové rozhodnutí znamenalo. ¹⁸⁶ Raději však zajistil coup de effect, který by pro jeho prestiž měla záchrana Alcázarů, v době, kdy se diskutovalo o potřebě jediného vojenského vedení, o které

Franco usiloval. Rozhodnutí tedy bylo více politické než vojenské.¹⁸⁷ Franco v tomto ohledu poznamenal, že „udělali jsme vojenskou chybu a udělali jsme ji záměrně. Dobyví Toleda vyžadovalo, abychom odklonili naše síly od Madridu. Pro španělské občany představovalo Toledo politický problém, který bylo třeba vyřešit.“¹⁸⁸

dostat se k moci

Viz také: Jmenování generalissima Franca a jmenování generála Franca hlavou vlády státu .

Sanjurjo byl jednomyslně vybrán do čela povstání. Po jeho smrti bylo povstání bezhlavé a neúspěchy Godeda v Barceloně a Fanjulu v Madridu zanechaly generála Molu bez konkurentů v závodě o vedení povstání.¹⁸⁹ Dne 23. července Mola vytvořil Výbor národní obrany složený ze sedmi členů a v čele s Miguelem Cabanellase (nejvyšší generál), ve kterém Franco nefiguroval. Bylo to 3. srpna, kdy byl Franco začleněn do představenstva. Do té doby první jednotky z Afriky překročily úžinu a Franco měl privilegované vztahy s Itálií a Německem .¹⁹⁰ V telefonickém rozhovoru 11. srpna oba generálové usoudili, že není efektivní zdvojovat úsilí o získání mezinárodní pomoci, a Mola postoupil Francovi vztah s těmi, kteří již byli jeho spojenci, as ním i kontrolu zásob.¹⁹¹

Kvůli obtížím, se kterými se Mola setkal při svém postupu směrem k Madridu (Mola musel odklonit jednotky, aby odpověděl na republikánskou armádu na severu a jeho postup byl zpomalen v přístavu Somosierra) čelil závrtnému postupu Franca. Jestliže v prvních okamžicích povstání neměl Franco šanci ji vést, už v září (neuplynuly ani dva měsíce) se stal nejsolidnějším kandidátem na její vedení. 15. srpna Franco převzal iniciativu, která naznačuje, že o této možnosti již uvažuje a že to pravděpodobně přispělo k upevnění jeho pozice. Franco, aniž by se poradil s Molou, na slavnostním veřejném ceremoniálu konaném v Seville přijal rudou a zlatou vlajku. Následně Rada národní obrany, vynucená touto iniciativou, oficiálně potvrdila vlajku. Jen dva týdny předtím Mola rázně odmítl Juana de Borbón, dědice koruny, když se pokusil připojit k povstání. Franco si tak touto iniciativou zajistil podporu monarchistů.

Koncem srpna se Eberhard Messerschmidt, zástupce německé operace ve Španělsku pro odeslání zásob rebelům, setkal s Francem. Bezprostředně poté poslal do Německa následující prohlášení: "Omlouvám se, že musím říci, že vše musí zůstat ve Francových rukou, aby mohl existovat vůdce, který bude vše držet pohromadě." Franco měl v té době skupinu vojáků (Kindelán , Nicolás Franco , Orgaz , Yagüe a Millán Astray) ochotných manévrovat, aby ho povýšil na vrchního velitele a hlavu státu .¹⁹²

14. září se v Burgosu konala schůze junty, na které nebyla otázka jednotného velení vznesena. 17. září byly Queipo de Llano a Orgaz začleněny do představenstva jako členové; a 21. září, svolaná Francem, se Junta znovu sešla, tentokrát v Salamance. Na napjatém jednání Kindelán s podporou Orgazu opakovaně trval na tom, aby se projednala otázka jednotného velení. Schůze začala v 11 hodin dopoledne, byla odložena v poledne, a když ve 4 hodiny odpoledne pokračovala, Kindelán trval na svém: "Pokud do osmi dnů nebude jmenován generalissimo, odcházím." Kindelán navrhl Francovi a i když počítal s Molovým souhlasem, byl Franco jmenován náčelníkem armád Generalissimo. Neměl podporu Cabanellas, který navrhl kolegiální vedení a připomněl Francovo váhání připojit se k povstání do poslední chvíle. Schůze byla ukončena závazkem, že bude rozhodnutí mlčet, dokud nebude zveřejněno ve vyhlášce.¹⁹³ ¹⁹⁴

Téhož dne se Franco, zdržující postup na Madrid, rozhodne odklonit své jednotky směrem k Toledu , což je mnohem dostupnější náměstí než hlavní město, aby osvobodil Alcázar .¹⁹⁵ 27. dne je Alcázar osvobozen a v Cáceres se koná demonstrace velebící Franca .¹⁹⁶

Další den v Salamance , 28. září, se konalo další zasedání Junta de Defensa Nacional. Kindelán připravil návrh dekretu, kterým by byl Franco ve válečném období jmenován generalissem armád a předsedou vlády. Tváří v tvář neochotě zbytku členů Junty sjednotit vojenské a politické velení navrhl

Státní znak Španělska (byrokratická verze) přijatý generálem Francem v roce 1938.

Biskupský palác
Salamance, sídlo ústředí
Generalísima Franca od

Kindelán přestávku na oběd; a v jejím průběhu spolu s Yagüem tlačil na zbytek členů rady, aby návrh podpořili. Jakmile schůze pokračovala, návrh byl přijat všemi kromě Cabanellas a neochotou Moly. Vypracováním konečné vyhlášky bylo pověřeno zastupitelstvo.¹⁹⁷Při odchodu ze schůzky Franco poznamenal, že „toto je nejdůležitější okamžik mého života“. Generál Cabanellas se vyjádřil k různým členům Junty:

Nevíte, co jste udělali, protože ho neznáte jako já, který ho měl pod mým velením v Africe jako vedoucího jedné z jednotek v koloně pod mým velením; A pokud mu, jak chtějí, bude v tuto chvíli vydáno Španělsko, bude věřit, že je jeho a nedovolí, aby ho kdokoli nahradil ve válce ani po ní až do smrti. 199

jeho prohlášení hlavou státu 1. října 1936 až do jeho přesunu do Burgosu.

Dekret navrhl právník José de Yanguas Messia a ve své první části uvedl, že „v souladu s dohodou přijatou Radou národní obrany je jeho Excelence generál divize Don Francisco Franco Bahamonde jmenován předsedou vlády Španělský stát, který převezme všechny pravomoci nového státu.“ Přestože Kindelánův návrh počítal s tím, že jmenování bude během válečného období, dekret toto omezení neobsahoval.²⁰¹Navzdory tomu, že byl jmenován „hlavou vlády“, začal se Franco označovat jako „hlava státu“. Následující den frankistická média oznámila, že složil přísahu jako „hlava státu“; a také ten samý den Franco podepsal svůj první rozkaz jako „hlava státu“. 202

Od bitvy u Madridu do konce občanské války

Kdysi samozvaná hlava státu začal kult jeho osobnosti. „Začala propagandistická kampaň ve fašistickém stylu“,²⁰³ rebelskou oblast zaplavily plakáty s jeho podobiznou a noviny musely být v čele s heslem: „Jedna vlast, jeden stát, jeden vůdce“, okopírované z „*Ein Volk, ein Reich, ein Führer*“ Hitlera.²⁰⁴ Franco si vybral, stejně jako Mussolini *Duce*, vyznamenání *Caudillo*. Po něm, ve svých projevech a na veřejných akcích byl oslavován "Franco! Franco! Franco!" a jeho domnělé přednosti byly široce rozšířeny: inteligence, vůle, spravedlnost, askeze... Objevili se jeho první hagiografové, kteří ho nazývali „křížákem Západu, princem armád“. ²⁰⁵ K jeho vzoru ctností byly přidány výjimečné dary: "Nejlepší strateg století." Jeho výrazy, citáty, události a projevy se vytrvale opakovaly ve všech médiích. Od té doby je jednou z jeho posedlostí ovládnutí médií. Na druhou stranu 30. září vydal biskup ze Salamanky Enrique Plá y Deniel pastorál s názvem *Dvě města*— v narážce na *The City of God* od Saint Augustine —, ve kterém poprvé popsal povstání jako „křížovou výpravu“. 206

Pokroky italských jednotek CTV během bitvy u Guadalajary.

Investitura do hlavy státu se konala 1. října 1936 v Burgosu s pompézní ceremonií.²⁰⁷ Generalissimus prohlásil: «Pánové generálové a šéfové Junty: můžete být hrdí, dostali jste rozbité Španělsko a dáváte mi Španělsko sjednocené v jednomyslném a grandiózním ideálu. Vítězství je na naší straně.»²⁰⁸ Rada národní obrany byla rozpuštěna a byla vytvořena Státní technická rada v čele s generálem Fidelem Dávilou. Mola dostal velení nad severní armádou a Queipo nad jižní, zatímco Cabanellas byl odsunut na pozici armádního inspektora. 209

Franco poslal Hitlerovi a Rudolfu Hessovi telegramy, ve kterých je srdečným tónem informoval o svém prohlášení. Hitler odpověděl prostřednictvím německého diplomata Karla Maxe Du Moulin-Eckarta, který se 6. října setkal s Francem a nabídl mu podporu Německa, ale zdržel uznání povstalecké vlády až do předvídatelného dobytí Madridu. Du Moulin informoval o Francově povaze v Berlíně: „Laskavost, s jakou Franco vyjadřoval svou úctu k Führerovi a kancléři, jeho sympatie k Německu a delikátní energičnost mého přijetí, nedovolily ani chvíli pochybovat o upřímnosti jeho postoje k nám.“²¹⁰ 3. října se přestěhoval do Salamanky a obsadil biskupský palác, který mu nabídl biskup Plá y Deniel. Pobyť, který je krátký, až do posledního přesunu do Madridu. 7. října řekl: „Brzy uslyším mši v Madridu“. ²¹¹ Tehdy založil maurskou gardu pro svou osobní obranu.²¹² Od té doby si také upevnil svou politickou pozici, která se upevnila, když byl 20. listopadu v Alicante popraven José Antonio Primo de Rivera, čímž se Falange dostal na Francovu oběžnou dráhu.²¹³ V této době jeho náboženské nadšení vzrostlo, denně v časných ranních hodinách slýchal mši, byla odpoledne, kdy se modlil růženec se svou ženou Carmen Polo a od té doby měl vždy osobního zpovědníka.²¹⁴ 215

Dva týdny po svém jmenování se Franco věnoval upevnění své mocenské pozice, vojenské operace se zdržely a bylo nutné počkat do 18. října, aby byla ofenzíva proti hlavnímu městu dokonale připravena. 15. října začali přijíždět do přístavu Cartagenaprvní sovětské zbraně: 108 bombardérů, 50 tanků a 20 obrněných vozů, které byly odeslány do Madridu, což dalo armádě republiky krátkou rovnost sil. Od té doby začal nový typ války: do té doby jednotky v Africe postupovaly tváří v tvář špatně vybaveným milicionářům a příslušníkům armády s malými vojenskými zkušenostmi. Byl to typ války podobný těm koloniálním, na které byli Franco, Legie a Regulares tak zvyklí. S příchodem sovětských zbraní a přítomností italských a německých zbraní začala frontová válka, ve které se tyto zbraně dostaly do centra pozornosti. Nezdá se, že by se Franco věděl, jak se této nové situaci přizpůsobit. ²¹⁶6. listopadu byla frankistická armáda před Madridem, připravena na konečný útok. Téhož dne vláda Republiky spěšně opustila hlavní město a ze strany Franka se předpokládalo, že se za několik hodin objeví na Puerta del Sol, symbolickém centru města.

8. listopadu začala bitva o Madrid. Proti frankistické armádě vedené generálem Varelou stál heterogenní konglomerát bojovníků pod vedením podplukovníka Vicente Rojo Llucha. Ačkoli se Francově armádě podařilo překročit řeku Manzanares a obsadit několik okrajových čtvrtí, nakonec byla odražena v boji proti mužům — hlavně v Ciudad Universitaria. V pozdějších dnech se k lidové armádě připojily Mezinárodní brigády a anarchistická kolona Durruti. 23. listopadu, neschopný dobýt město, Franco rozhodl se odložit útok. Odpor v Madridu umožnil republice omezit frankistický postup na více než dva roky, až do 1. dubna 1939, dne, kdy Franco zvítězí.

Důsledkem této porážky byla definitivní internacionalizace konfliktu. Již koncem října vyslalo Německo do Salamanky admirála Wilhelma Canarise a generála Huga Sperrleho, aby prozkoumali příčinu obtíží, se kterými se Franco potýkal při dobytí Madridu. Výsledkem bylo, že německý ministr války naléhal na Sperrleho, aby Francovi „důrazně“ oznámil, že jeho „rutinní a váhavá“ bojová taktika mu brání ve využití vzdušné a pozemní převahy, kterou si udržoval, což ohrožovalo vybojované pozice. ²¹⁷⁻²¹⁸Německo od té doby zintenzivnilo svou vojenskou pomoc pod podmínkou, kterou přijal Franco, že německé síly budou pod velením německých důstojníků. Na začátku listopadu byla legie Condor již ve Španělsku pod velením generála Sperrleho. Jedna z jeho prvních misí, během bitvy o Madrid, sestávala z masivního bombardování jeho populárních čtvrtí; ²¹⁹ také hrál v bombardování Guernica. Další síly vybavené tanky, motorovými zbraněmi a bombardéry dorazily do Sevilly a 26. listopadu přistály v Cádizu jednotky složené z 6000 mužů, letadla, dělostřelectvo a obrněná vozidla. mussolini, která rovněž zintenzivnila svou pomoc, obvinila Franca i z neúspěchu posledních operací a 6. prosince jednostranně jmenovala generála Roattu šéfem všech italských ozbrojených sil působících ve Španělsku a těch, které se v budoucnu připojí. ²²⁰ Armáda lidové fronty by byla paralelně posílena sovětskou vojenskou pomocí.

Následně, v lednu 1937, byl Franco nucen přijmout společný německo-italský generální štáb a začlenit do svého generálního štábu deset italských a německých důstojníků; stejně jako převzetí vojenských strategií, které ho poznamenaly, především italské generály. ²²¹ Franco neochotně přijal všechna tato nařízení. Tváří v tvář požadavkům italského podplukovníka Faldelly by Franco řekl:

Koneckonců sem byly vyslány italské jednotky, aniž by mě požádaly o svolení. Nejprve mi řekli, že roty dobrovolníků přicházejí, aby se přidaly ke španělským praporům. Pak mě požádali, abych vytvořil samostatné prapory, a já jsem souhlasil. Pak jim přijeli velet vysocí důstojníci a generálové a nakonec začaly přicházet již zformované jednotky. Nyní mě chcete přinutit, abych vám umožnil bojovat společně pod generálem Roattou, když byly mé plány velmi odlišné. ²²²

Podle Prestona „tyto komentáře vyjadřovaly nejen Francovu nelibost vůči italské pomoci, ale také omezení jeho strategické vize“. ²²³ Italská strategie dosažení rychlého vítězství se srazila se strategií Franca, který chtěl pomalý postup, dokonale konsolidující pozice: „V občanské válce je systematická okupace území doprovázená nezbytným čištěním lepší než rychlá porážka nepřátelských armád, které opouštějí zemi nakažené protivníky“. ²²⁴

Německá a italská kritika se přidala i ke kritice generálů, kteří mu byli velmi blízcí: Kindelán krátce po skončení války napsal o severní frontě a dobytí Bilbaa :

Nepřítel byl poražen, ale nebyl pronásledován; úspěch nebyl využit, ústup se nezměnil v katastrofu. Bylo to dáno tím, že taktická koncepce byla sice mistrná, stejně jako provedení, ale na druhou stranu byla koncepce strategická mnohem skromnější.

Kindelán, *Moje válečné sešity* . 225

Oba se shodli, že Franco se v rozhodujících okamžicích rozhodoval pomalu a byl přehnaně opatrný; a také se shodovali v kritice jeho tendence odvádět jednotky od důležitých strategických cílů. Generál Sanjurjo již před několika lety řekl, že „není to tak, že by byl Napoleon “. ²²⁶ Německý generál Wilhelm Faupel také poznamenal, že „Francovo vzdělání a vojenské zkušenosti ho nečiní vhodným pro vedení operací v jejich současné velikosti“; ²²⁷ a italský generál Roatta v telegramu Mussolinimu napsal, že „frankoistický generální štáb nebyl schopen zorganizovat adekvátní operaci pro rozsáhlou válku“. ²²⁸ Nicméně „posuzovat Franca podle jeho schopnosti vyvinout elegantní a pronikavou strategii je pomýlené. Vítězství v občanské válce dosáhl způsobem a v době, kterou chtěl a preferoval. A co víc, z tohoto vítězství získal to, po čem nejvíc toužil: politickou moc předělat Španělsko k obrazu svému, bez překážek jeho nepřátel na levici a soupeřů na pravici. 229

Demonstrace na náměstí Plaza Mayor v Salamance na oslavu dobytí Gijónu (1937).

Po obsazení území zahájily frankistické jednotky tvrdé represe, které znepokojily i jejich italské a německé spojence. Kvůli protestům bylo nevybíravé zabíjení nahrazeno hromadnými popravami po válečných soudech, což neznamenal velký rozdíl. ²³⁰ Ramón Serrano Suñer a Dionisio Ridruejo později uznali, že „Caudillo dokázal zajistit, že milosti za rozsudky smrti dorazily až poté, co byly vykonány“. ²³¹ Na druhé straně Franco ustoupil prosbám kardinála Gomá , aby zastavil popravu katolických kněží spojených s baskickým nacionalismem . ²³²

Mezi březnem a dubnem 1937 došlo k bitvě u Guadalajary a bombardování Guernice . První byla iniciativa a katastrofální porážka italského Corpo Truppe Volontarie , který zamýšlel odblokovat madridskou frontu útokem na Guadalajara . Franco operaci povolil s příslibem společného útoku, ale později zdržel pomoc italským dobrovolníkům, kteří se po těžkých ztrátách museli stáhnout. Promyšlená akce generalissima měla pořádnou dávku pomsty za italskou aroganci po dobytí Malagy. ²³³ Bombardování Guernice byla operace v rámci ofenzivy proti Baskicku zamýšlel demoralizovat nepřítele, spáchaný německou Legií Condor pod velením plukovníka Wolframa von Richthofena , prostřednictvím intenzivního bombardování města Guernica , které zničilo město a zanechalo 1645 civilních obětí. ²³⁴ Útok na bezbranné obyvatelstvo byl mezinárodním skandálem a zvěčnil jej Pablo Picasso ve svém obraze Guernica . 235

V dubnu 1937 se Franco věnoval především upevnění své politické pozice. Caudillo, který by řekl: „Toto není válka, to je křížová výprava“, získal bezpodmínečnou podporu španělské církve a překonal počáteční nevoli Vatikánu, dokud nezískal také jeho podporu. ²³⁶ Církev udělila Francovi privilegium vstupovat do kostelů a vycházet z nich pod baldachýnem . Po pádu Malagy 7. února 1937 se Franco zmocnil nezkažené paže Svaté Terezy , která ho doprovázela po zbytek jeho života. ²³⁷ Nakonec byl jeho režim posvěcen pastýřským listem s názvem Biskupům světa, vydané 1. července 1937, sepsané kardinálem Gomou a podepsané dvěma kardinály, šesti arcibiskupy a třiceti pěti biskupy. 238

Franco distancoval dědice koruny ve snaze neobtěžovat monarchisty, kteří ho podporovali: když se Juan de Borbón znovu pokusil vstoupit do hnutí, diplomaticky postavil nohy na hranici s argumentem, že pro dědice koruny by bylo lepší, kdyby zúčastnit se války. Při jedné příležitosti to poznamenal: „Nejprve musím vytvořit národ; pak rozhodneme, zda je dobrý nápad jmenovat krále. Pokusil se vytvořit frankistickou politickou stranu ve stylu té, kterou vytvořil diktátor Primo de Rivera, opírající se o členy CEDA , ²⁴⁰ ale neochota falangistů a karlistů, hnutí, která od povstání nabyly značné síly, ho přiměla vzdát se a změnit strategii. Když Falange po popravě Josého Antonia Prima de Rivery sřali hlavu , Franco se postaral o umlčení jeho smrti, dokud nenašel příležitost získat kontrolu. Využil konfrontace mezi vůdci Falange a v dubnu 1937 nařídil její sloučení s Carlisty a prohlásil se za nejvyššího šéfa výsledné strany (Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista) a zakázal všechny ostatní politické strany. Franco už měl armádu a partu, o kterou se mohl opřít, aby si udržel svou moc, až

válka skončí. V aktu podepsání Dekretu o sjednocení Franco pronesl svůj slavný *Národní rekonstrukční projev*, ve kterém informoval obyvatelstvo o formě vlády, kterou zavede na konci války. Tento výrok by propagandistická média diktatury opakovala roky.

Totalitní stát harmonizuje ve Španělsku fungování všech kapacit a energií země, v níž bude v rámci Národní jednoty práce, považovaná za nejnevyhnutelnější povinnost, jediným představitelem vůle lidu. A díky němu se autentický cit španělského lidu bude moci projevit prostřednictvím těch přirozených těles, která jako rodina, obec, spolek a korporace vykrystalizují náš nejvyšší ideál do reality.

Frank 241

V letech 1937 až 1938 válka vstoupila do fáze opotřebení, ve které se postupně prosazovaly národní síly. 3. června 1937 zemřel generál Mola při letecké havárii, čímž Franco viděl, že jeho pozice nesporného vůdce Hnutí posílila. Podle německého generála Faupela „generalissimu smrt generála Moly nepochybně uleví“. ²⁴² Hitler to komentoval slovy: «skutečnou tragédií pro Španělsko byla smrt Moly; byl tam skutečný mozek, skutečný vůdce. Franco dosáhl vrcholu jako Poncio Pilatos k vyznání“. ²⁴² 19. června vstoupila národní armáda do Bilbaas téměř žádným odporem převzal mocný baskický průmysl (továrny, loděnice, vysoké pece), jímž by posílil své vojenské zásoby. ²⁴³ Franco poté přesunul své sídlo do paláce Muguero v Burgosu. 26. srpna dobyli Santander a toho dne se baskická armáda – která se přesunula do Kantábrie – vzdala italským jednotkám pod příslibem, že nebudou odvetná; Franco však donutil italského generála Bastica, aby vydal zajatce, kteří byli odsouzeni k smrti. Podle Prestona byli "Italové zděšeni Francovou dvojitvárností a krutostí." ²⁴⁴ Obecně platí, že Baskičtí nacionalisté byli konzervativní a katolické ideologie, s níž mohli dosáhnout porozumění; Francův čin podle anglického historika způsobil, že "Baskové byli jeho nejdivočejšími a nejučinnějšími nepřáteli v posledních letech jeho diktatury". ²⁴⁵ Po dobytí Vizcaye a Kantábrie se občané vydali do Asturie a 21. října obsadili Gijón a Avilés. V této fázi letectvo povstalecké strany použilo směs zápalných bomb a benzínu, což by byla začínající verze napalmu. ²⁴⁶

Francův vstup do San Sebastián (1939).

30. ledna 1938 jmenoval Franco svou první vládu, která nahradila Státní technickou radu. Silným mužem ve stínu Caudillo by byl jeho švagr Ramón Serrano Suñer jako ministr vnitra. Generál veterán Francisco Gómez-Jordana, bývalý člen vojenského ředitelství Primo de Rivera, byl jmenován viceprezidentem a ministrem zahraničních věcí. Mezi ostatními členy kabinetu vynikli: Fidel Dávila, ministr národní obrany; Severiano Martínez Anido jako vedoucí veřejného pořádku; carlist hrabě z Rodezna v portfoliu spravedlnosti; monarchista Pedro Sainz Rodríguez ve vzdělávání; a falangista Raimundo Fernández Cuesta v zemědělství, stejně jako generální tajemník FET a JONS. ²⁴⁷ 9. března 1938 schválila nová vláda pseudoústavu s názvem Fuero del Trabajo, inspirovanou italskou Carta del Lavoro; nový statut zaručoval Španělům „Patria, pan y justicia ve vojenském a vážně náboženském stylu“. ²⁴⁸ 18. července 1938, v den druhého výročí povstání, byl Franco jmenován generálním kapitánem armády a námořnictva, což byla hodnost dříve vyhrazená králi. Od té doby začal příležitostně nosit admirálskou uniformu. ²⁴⁹

V závěrečné fázi války se Franco dopustil několika strategických chyb: 4. dubna 1938 padla Lleida a cesta do Barcelony, hlavní republikánské pevnosti po hlavním městě, byla otevřena; nicméně, Franco rozhodl se pokračovat k Valencii, se kterým zápas byl zdržen pro několik měsíců. ²⁵¹ V červenci začala bitva na Ebru, krvavá čtyřměsíční konfrontace, která zanechala bilanci 21 500 mrtvých; ²⁵² Navzdory nedostatku strategické relevance Franco pozastavil valencijskou kampaň a vynaložil veškeré své úsilí na zničení republikánských sil. ²⁵³ Jeho postoj rozzuřil Mussoliniho, který poznamenal, že „ten člověk buď neví, jak vést válku, nebo nechce. Červení jsou bojovní, Franco ne.“ ²⁵⁴ 28. října 1938 zemřel jeho bratr Ramón; když tu zprávu slyšel, Franco podle Prestona „neprojevil sebemenší náznak emocí“. ²⁵⁵ V prosinci navštívil Galicii, kde ho úřady La Coruña počtily darem panství Pazo de Meirás. ²⁵⁶

V roce 1939 padly poslední republikánské pevnosti: 15. ledna Tarragona; 26. ledna Barcelona; 27. března Madrid; 29. března Albacete, Ciudad Real, Cuenca, Jaén a Sagunto; 30. dne Alicante a Valencie; a 31. dne Almería, Murcia a Cartagena. Dne 1. dubna vydal Franco poslední zprávu o válce: «Dnes, v zajištění a odzbrojení Rudé armády, národní jednotky dosáhly svých posledních vojenských cílů. Válka skončila». ²⁵⁷

V srpnu 1940, po skončení občanské války, činilo Francovo jmění 34,3 milionu peset, ekvivalent v eurech v roce 2015 by byl 388 milionů eur. Bohatství, které diktátor během války shromáždil, bylo výsledkem vyvlastňování, rabování a různých darů, které „španělskému státu“, který si přivlastnil Franco, přivlastňovaly jiné diktatury. ²⁵⁸ 259

Diktatura

Po skončení občanské války 1. dubna 1939 bylo téměř 400 000 Španělů deportováno do zahraničí, z nichž se odhaduje, že 200 000 zůstalo v trvalém exilu. [nutná citace]

19. května 1939 se konala přehlídka vítězství . Před Francem defilovalo 120 000 vojáků a byl oceněn nejvyšším španělským vojenským vyznamenáním: Gran Cruz Laureada de San Fernando . Hlavní madridská třída Paseo de la Castellana byla přejmenována na Avenida del Generalísimo Franco. Podle tiskové zprávy „vstup generála Franca do Madridu bude následovat po rituálu pozorovaném, když Alfonso VI. , doprovázený El Cidem, dobyl Toledo ve středověku“ . ²⁶⁰ Oslava pokračovala následující den dalším obřadem náboženského charakteru konaným v kostele Santa Bárbara . Franco vstoupil pod baldachýn, čest vyhrazená Nejsvětější svátosti a králům. Jeho ústřední akt, ve kterém složil meč vítězství k nohám Velkého Krista z Lepanta, přivezený výslovně z Barcelony , jako by obnovil obřad středověkého válečníka. ²⁶¹ Již v roce 1937 byla vyhlášena jeho absolutní autorita a dosáhla bodu, kdy odpovídala pouze Bohu a dějinám. ²⁶² Franco získal větší moc než kterýkoli jiný panovník ve Španělsku. ^{263.264} Moc, která byla rozšiřována postupnými dekrety. Franco vždy držel vládu podřízenou jeho rozhodnutím. Zákony, vyhlášky a obecně všechny vládní a legislativní kroky byly výsledkem jejich osobních rozhodnutí. ²⁶⁵ 18. října 1939 se Franco přestěhoval do Madridu, kde začal bydlet v paláci El Pardo . Jeho plat jako hlavy státu byl stanoven na 700 000 peset, nepočítaje v to ty, které dostával jako generální kapitán nebo jako národní hlava Falange. ²⁶⁶ Další poctou Francovu triumfu byl pomník postavený v Údolí padlých poblíž El Escorial , oznámený 1. dubna 1940. ²⁶⁷

Franco s laureátem San Fernando, 1950.

Franco od počátku mařil touhy monarchistů obnovit Alfonse XIII.; Krátce předtím, než zemřel, ex-monarcha poznamenal: „Vybral jsem si Franca, když nebyl nikdo. Na každém kroku mě zradil a podvedl.“ ²⁶⁸ Nastolil autarkický režim , který přešel od fašistické totality k autoritářské diktatuře . *Absence definované ideologie mu umožnila přejít od jednoho diktátorského vzorce k druhému, hraničícímu s fašismem ve čtyřicátých letech a rozvojovými diktaturami v letech šedesátých* . ²⁶⁹ Hlavním rysem jeho režimu byla obrovská váha armády v politických funkcích. ²⁷⁰ Spoléhalo se také na různé třídy, kterým se začalo říkat „rodiny“: armáda, církve, tradicionalistická Falange jako jediná strana a monarchické a konzervativní sektory. Skupiny s různými zájmy a v některých protichůdných případech, které Franco uměl řídit, někdy se spoléhal na jednu skupinu, jindy na druhou, podle jejich tehdejších zájmů. Podle historika Prestona by „jeho způsob vlády byl způsob vlády zplnomocněného koloniálního vojenského guvernéra“ . ²⁷¹

Ideologie frankismu byla definována jako nacionální katolicismus , zdůrazňující jeho centralistický nacionalismus a vliv církve v politice a dalších oblastech společnosti. Ačkoli „politicky a ideologicky je Franco definován především negativními rysy: antiliberalismus, anti-zednář, antimarxista atd.“ ²⁷³ ve své rudimentární ideologii vyzdvihoval kasárenskou mentalitu , kterou přenesl do různých oblastí španělštiny. společnost. ²⁷⁴ Ze své pozice absolutní moci se snažil ovládnout všechny sféry španělského života. Prostřednictvím cenzury, propagandy a vzdělávání „jeden znejúžasnejší hagiografie , které současná historie znala. Obyčejný člověk, i když velmi obratný a houževnatý, aby co nejlépe využil své konkrétní situace, byl oděn naprosto přemrštěnými chválami, a přesto byl pro mnoho svých následovníků nejen výjimečným vládcem, ale největším z nedávné doby. století“ : ²⁷⁵ 276

Všichni Španělé musí nad touto řečí medítovat. Je v něm tolik hloubek myšlenek, tolik a tak obdivuhodných očekávání typických pro ducha pomazaného Bohem, aby dosáhl velikosti lidu, tolik světlých perspektiv otevřených naší budoucnosti, že to považujeme za nesmírně důležité pro Španělsko. [...] Franco, který vyhrál válku mečem, nám vyhrává mír svou přesnou vizí státníka a permanentním úsilím plným bezmezné lásky k milované vlasti.

ABC, Madrid, 2. ledna 1940. 273

V roce 1939 se zákonem o politické odpovědnosti začali čistky kulturních pracovníků, zejména novinářů. Všichni ředitelé novin a časopisů byli jmenováni státem a museli být falangisté.²⁷⁷ Franco přišel ztotožnit osud Španělska se svým vlastním; Podle názoru generála Kindelána, který se nejvíce zasadil o jeho jmenování hlavou státu, byl Franco „napaden výškovou nemocí“. ^{278 279} V červenci 1939 Franco propustil Queipo de Llano— jeho hlavní rival na národní straně — vojenského velitelství Andalusie, kde se prakticky stal místokrálem; Queipo, který Franco nenáviděl – přezdíval jí *Paca la culona* – vedl vojenský postoj v opozici vůči rostoucí síle Falange a začal spřádat spiknutí proti Caudillo. 280

Poválečné období: represe a „hladová léta“

Ve Francových věznicích bylo v poválečném období více než 270 000 281 lidí přeplněných v nelidských podmínkách a k 50 000 odhadovaným popravám je třeba připočítat smrt těch, kteří kvůli těmto podmínkám zemřeli ve věznicích.¹ „Pokrok v chápání represe jako fenoménu širšího rozsahu než popravy a vraždy činí novou sociální realitu, která se formovala kolem režimu, stále srozumitelnější.“ 283

Lidé zabíjeli, aby odstranili nebezpečné nebo potenciálně nebezpečné, ale také zabíjeli myšlením na ty, kteří přežili. Populace se stává laboratorním masem pro totalitní projekt militaristické, fašistické a klerikální doktríny. Muži a ženy budou podrobeni procesu rozdrčení osobnosti, aby byla umožněna jejich následná převýchova ve vítězném učení.

Mirta Núñez Díaz-Balart . 284

Francisco Franco v Reus, v roce 1940.

Represe byly uplatňovány v mnoha oblastech: nebyly to jen popravy a dlouhé tresty odnětí svobody; vznikla společnost, kde byli poražení vyloučeni z politického, kulturního, intelektuálního a společenského života. Vzniklo také 277 „trestních brigád“ a „trestných praporů“, vystavených nuceným pracím — jako v Údolí padlých —, které při mnoha příležitostech sloužily jako bezplatná pracovní síla pro četné společnosti, které využívaly jejich služeb. Musíme také dodat ekonomickou represu: «Během první etapy režimu na základě zvýhodňování, s nímž stát jednal ve prospěch vítězů nebo trestal poražené. V tomto smyslu lze říci, že v této oblasti byla takřkajíc válečná kořist.²⁶⁹ Korupce a klientelství zhoršily poválečné životní podmínky ²⁸⁶ a podvýživa a nemoci způsobily nejméně 200 000 úmrtí nad předválečnou úmrtností. 287

Podle Jorgeho Semprúna „frankoistické represe, které byly brutální, nelze srovnávat se stalinskými represemi“, ²⁸⁸ ani nebyly tak brutální jako Hitlerovy. Jakékoli jiné srovnání však slouží k odhalení přílišné represe, která byla uplatňována po válce. 50 000 poprav Frankova režimu nelze srovnávat se stovkami poprav, ke kterým došlo po druhé světové válce ve Francii, Německu nebo Itálii. 289

Ekonomická úroveň po válce byla totální strádání, způsobené téměř zánikem zemědělství, které přineslo velký nedostatek obilí a také nedostatek pohonných hmot, který znemožňoval distribuci základních produktů mezi obyvatelstvo. Dne 8. října 1939 byl vyhlášen plán hospodářské reaktivity s názvem *Základy a směrnice plánu reorganizace našeho hospodářství v souladu s naší národní obnovou*, který pro svou soběstačný charakter způsobil ještě větší útrapy, neboť omezil dovoz a omezil příchod mezinárodního úvěru, navíc udržoval pesetu na nadhodnoceném směnném kurzu. ²⁹⁰ Takzvané „roky hladu“ byly poznamenány přidělovým systémem a černým trhem (tzv. estraperlo), stejně jako institucionalizovaná korupce. Ekonomické nouze způsobily nárůst prostituce a žebrání a také epidemických nemocí. 291

Více než 400 000 politických vězňů bylo využíváno jako otrocká práce. Podle historika Javiera Rodriga je „velká část poválečné stavební politiky tvořena nucenou prací válečných zajatců. Tito vězni pocházejí z koncentračních táborů, které se zrodily s logikou superponování politiky represivního násilí, transformace a převýchovy na tuto logiku ničení a přímé eliminace.“ 292

První etapa Francovy diktatury byla charakterizována jejím sblížením s italským fašismem a německým nacionálním socialismem a Francovými osobními imperialistickými aspiracemi: ²⁹³⁻²⁹⁴ 295

Zastavili jsme bitvu, ale pouze zastavili bitvu. Náš podnik jsme nedokončili. Krev našich bratrů nebyla prolita, aby se vrátila do měkkých časů, které nám přinesly smutné dny Kuby a Filipín. Nechceme se vracet do 19. století. Prolili jsme krev našich mrtvých, abychom vytvořili národ a vytvořili říši.
Franco ke 4. výročí povstání, 17. července 1940. 296

27. března 1939 Franco podepsal spolu s Hitlerem a Mussolinim pakt proti kominterně a 31. března španělsko-německou smlouvu o přátelství. 8. května Franco odstranil Španělsko ze Společnosti národů a to léto naplánoval dvě návštěvy, jednu u Mussoliniho v Itálii a druhou u Hitlera v Berlíně, návštěvy, které byly odloženy kvůli vypuknutí války. Hitler vyjádřil Francovi jeho přání připojit se k Ose; ale Franco mu řekl, že Španělsko potřebuje čas, aby se vojensky a ekonomicky vzpamatovalo, a předělal svou vládu tak, že do ní začlenil falangisty a sympatizanty Osy. 9. srpna 1939 byla ustavena druhá vláda Francisca Franca, ve které byl jmenován ministrem zahraničních věcí Juan Luis Beigbeder, obránce Osy, střídá anglofila Gómeze-Jordanu. 297

Hitler by řekl, že vedle Mussoliniho byl Franco jediným bezpečným spojencem. Vyhlášená válka, Franco litoval, že byla vyhlášena příliš brzy, a před invazí do Polska zaujal neutrální postoj, vyzývající k neutralitě velmocí. "Bylo jasné, že jeho výzvy k míru se snaží pomoci Ose a ztížit ostatním mocnostem zasahovat při obraně Polska." ²⁹⁸ Později, když v červnu 1940 vstoupila Itálie do války po boku Německa, na příkaz Mussoliniho změnil Franco své prohlášení o neutralitě na nevole. ²⁹⁹ Španělsko využilo situace a 14. června 1940 obsadilo Tanger. ³⁰⁰ Později, u příležitosti pádu Francie, Franco blahopřál Hitlerovi:

Vážený Führere, v době, kdy německé armády pod vašim vedením vedou největší bitvu v dějinách k vítěznému konci, bych rád vyjádřil svůj obdiv a nadšení tobě i svému lidu, který s hlubokým pohnutím sleduje slavný průběh války, boj, který považují za svůj. [...] Nemusím vás ujišťovat, jak velké je mé přání nezůstávat stranou vašich starostí a jak velké je pro mě uspokojení, že vám mohu při každé příležitosti předkládat služby, které považujete za cenné.

Francoův dopis zasláný Hitlerovi 3. června u příležitosti pádu Francie. 301

Hitler nejprve odmítl Francovu nabídku, ale potíže, s nimiž se setkal ve své válce proti Anglii, ho přiměly přemýšlet o výhodě Španělska připojit se ke konfliktu. 8. srpna 1940 vydal Berlín zprávu o nákladech a přínosech vstupu Španělska do války. Španělsko by bez pomoci Německa jen stěží podpořilo válečné úsilí. S touto prognózou se výhoda soustředila na potlačení španělských vývozdů nerostů do Anglie, na německý přístup k anglickým železným a měděným dolům ve Španělsku a na kontrolu nad Gibraltarským průlivem. Nevýhodou by byla předvídatelná anglická okupace Kanárských a Baleárských ostrovů, rozšíření Gibraltaru, možné spojení britských sil s Francouzi v Maroku a potřeba zásobovat Španělsko základními potřebami a palivem (protože Španělsko zásobovalo třetí země tyto materiály); také nutnost jeho přezbrojení a přidaly se k tomu potíže, které by úzké silnice a rozdílný rozchod znamenaly pro přepravu válečného materiálu. Druhá podrobná studie pomoci, kterou by Španělsko potřebovalo ke vstupu do války, Němce odradila. To léto došlo k četným kontaktům mezi Španělskem a Německem. 13. září 1940 Serrano Suñer podnikl cestu do nacistického Německa jako Francoův zvláštní vyslanec. Serrano informoval Němce, že Španělsko vstoupí do války na německé straně výměnou za pomoc, zbraně a území v severní Africe, kde by Španělsko mohlo opět založit impérium. ³⁰⁴ Na této schůzce Serrano zanechal Hitlerovi vzkaz a nahraný na video Němci, ve kterém řekl:

Franco spolu s Heinrichem Himmlerem při jeho návštěvě Španělska (říjen 1940).

Velký kříž Řádu německého orla (na obrázku Velitel), který Hitler udělil Francovi 18. července 1940. Bylo to nejvyšší vyznamenání Třetí říše, které bylo možné udělit cizinci. Když mu německý velvyslanec 6. září předával medaili, emotivně Franco mluvil o

Podle Reinharda Spitzzyho, který byl sekretářem a poradcem Joachima von Ribbentropa (německého ministra zahraničí), nebyl ministr Ribbentrop překvapen nabídkou Serrana Suñera vstoupit do války a dal španělskému vyslanci pochopit, že „ve Španělsku není nic víc. než blázen pro Německo“ a že „Hitler se příliš nezajímal o to, co Španělsko potřebovalo k účasti ve válce“. ³⁰⁴ Nadšení, které Franco projevoval před vstupem Španělska do války, která by s následným rozdělením Afriky naplnila jeho imperialistické ambice, kontrastovalo se skepsí, kterou projevovalo Německo. ³⁰⁵ Francovy ambice pro jeho válečné zisky byly francouzské Maroko, součást Alžírskaa rozšíření španělské Sahary a území Rovníkové Guineje. ³⁰⁶ V Hendaye se také hovořilo o předání francouzského Katalánska Španělsku. ³⁰⁷ V tvrdém křídle Falangy se také ozývaly hlasy, které volaly po anexi Portugalska. ³⁰⁸ Tyto ambice se však střetly s Němci, kteří výměnou za svou vojenskou pomoc požadovali dodání jednoho z Kanárských ostrovů, Fernanda Poo a Annobón, výměnou za francouzské Maroko. ³⁰⁹ Navzdory těmto neshodám v dopise od Franca Serranu Súñerovi v září 1940 uvedl, že „slepě věřil ve vítězství Osy a byl zcela odhodlán vstoupit do války“. ³¹⁰ Dne 16. října 1940 jmenoval Franco svou třetí vládu, v níž Beigbedera, považovaného za spojeneckého podporovatele, nahradil v Foreign Affairs Serrano Suñer. 311

23. října 1940 odjel Franco spolu se Serranem Suñerem ze San Sebastiánu do Francie, kde se konalo setkání Hitlera a Franca v Hendaye. Navzdory tomu, že Franco odcházel s velkým časovým předstihem, dorazil na schůzku s pětiminutovým zpožděním, což v něm vyvolalo velkou nelibost. ³⁰⁴ Podle Prestona se „Franco zúčastnil historického setkání s Hitlerem v Hendaye v naději, že za své opakované nabídky připojit se k Ose získá adekvátní odměnu. Jeho propagandisté později tvrdili, že Franco bravurně zadržel nacistické hordy v Hendaye tím, že držel hrozivého Hitlera na uzdě. Zkoumání schůzky ve skutečnosti nenaznačuje přílišný tlak ze strany Hitlera ve prospěch španělské agrese. ³¹³ Podle Reinharda Spitzzyho šel Hitler na schůzku s tím, že Franco má povinnost vstoupit do války na německé straně a kvůli všem laskavostem, které Německo prokázalo Francovi během španělské občanské války. ³⁰⁴ Tvrdil také, že Hitlerovi se během rozhovoru podařilo přesvědčit Franca, aby vstoupil do války jako spojenec Německa. ³⁰⁴ Serrano Suñer by potvrdil, že Franco přijal Hitlerův návrh vstoupit do války a že výměnou chtěl některá africká území a protektoráty. Serrano také potvrdil, že Franco hodinu a půl vysvětloval Hitlerovi své ambice a že Němec po celou tu dobu nedělal nic jiného, než že znovu a znovu zíval. ³⁰⁴ Serrano by také poznamenal, že tváří v tvář očekávání, že bude moci anektovat Maroko, byl Franco jako „vzrušené dítě, které milovalo to, co vždy bylo jeho touhou: svět, ve kterém byl vycvičen jako velký vojenský velitel“. ³¹⁴ Setkání trvalo několik hodin. Francovy koloniální požadavky, které se střetávaly s jinými Hitlerovými zájmy, nebyly splněny; a Hitler nedostal flexibilitu od Franca ve svých nárocích. Oba by jednání komentovali hanlivým tónem. Hitler by řekl, že "s těmi chlapy není co dělat" a že by si raději nechal odstranit tři nebo čtyři zuby, než aby znovu mluvil s Francem, kterého nazýval "upovídáný Latino". Později řekl Mussolinimu, že Franco «se stal generalissimem a hlavou španělského státu jen náhodou. Nebyl to člověk, který by se vyrovnal s problémy politického a materiálního rozvoje své země. ³¹⁵ Goebbels do svého deníku si poznamenal, že „Führer nemá dobré mínění o Španělsku a Francovi. [...] Nejsou vůbec připraveni na válku; jsou to hidalgos říše, která již neexistuje“. ³¹⁶ Franco se vyjádřil k Serranu Suñerovi: „Tito lidé jsou nesnesitelní; chtějí, abychom šli do války pro nic za nic.“ ³¹⁷ Navzdory všemu byl ustanoven protokol, který „představoval formální závazek Španělska vstoupit do války na straně Osy“. ³¹⁸ Podle Prestona Franco v listopadu 1940 „podnikl několik nebezpečných a zbytečných iniciativ, které lze interpretovat pouze jako projev jeho připravenosti vstoupit do války na straně Osy“. ³¹⁶ Dokonce byl vypracován plán na dobytí Gibraltaru, nazvanou Operace Félix, která nakonec nebyla provedena kvůli španělské neochotě vstoupit do války dříve, než byla připravena. ³¹⁹

límeček Nejvyššího řádu
Nejsvětějšího zvěstování,
který Francovi udělil
italský král na návrh
Mussoliniho a který mu
uložil zvláštní vyslanec
Duce dne 11. října 1940.

312

Španělská ekonomická situace však byla zoufalá, což Caudillo přimělo vyhledat pomoc ve Spojených státech prostřednictvím zásilek pšenice prostřednictvím Červeného kříže . Tyto zásilky podléhaly zachování neutrality Španělska. ³²⁰ Franco pak začal hrát na obě strany. ³²¹

Mezi posledními měsíci roku 1940 a prvními měsíci roku 1941 napsal Franco pod pseudonymem Jaime de Andrade filmový scénář s názvem Raza , autobiograficky inspirovaný příběh s nádechem romantismu, který zfilmoval José Luis Sáenz de Heredia . ³²⁴ Podle Prestona „výběr titulu odrážel Francovo okouzlení nacismem“. ³²⁵ 12. února 1941 se uskutečnil rozhovor s Bordigherou mezi Francem a Mussolinim , na žádost Hitlera, aby požádal Španělsko o vstup do války; opět však nebylo dosaženo shody mezi tvrzeními jedné a druhé skupiny. ³²⁶ Pro Němce bylo setkání definitivním Francovým odmítnutím vstoupit do války, a přestože se objevily hlasy požadující přímou německou intervenci ve Španělsku, nebylo to možné vzhledem k naléhavosti pomoci italským jednotkám na Balkáně . ³²⁷ Přesto strach z vyloďení Angličanů ve Španělsku přiměl Němce v dubnu 1941 sestavit plán na pokrytí této eventuality, nazvaný Operace Isabella . ³²⁸

Plánované nasazení pro operaci Felix . ³²² ³²³

V květnu 1941 rivalita mezi vojenským vedením a Falange, stejně jako zvěsti o rostoucích ambicích Serrana Súañera, způsobily některé změny ve vládě Franca: plukovník Valentín Galarza byl jmenován ministrem vnitra a vstoupil do vlády jako podtajemník předsednictva kapitána lodi Luis Carrero Blanco , který by byl v budoucnu jeho nejvěrnějším spolupracovníkem. ³²⁹ Serrano Súañer pohrozil rezignací na funkci ministra zahraničních věcí, ale nakonec ve funkci zůstal, i když v odsunutě pozici. ³³⁰ V létě 1941 byl Franco stále plně přesvědčen o vítězství Osy:

Rád bych přivedl do všech koutů Španělska obavy z těchto okamžiků, ve kterých se diskutuje o osudu Evropy a našeho národa, a ne proto, že bych pochyboval o výsledcích soutěže. Kostky jsou vrženy. První bitvy byly vybojovány a vyhrány na našich polích.[...] Válka byla špatně naplánována a spojenci ji prohráli.

Projev před Národní radou FET, 17. června 1941. ³³¹

22. června 1941 Německo napadlo Sovětský svaz . Navzdory španělské neutralitě byl vytvořen falangistický dobrovolnický sbor, Modrá divize , kterému velel generál Agustín Muñoz Grandes , který byl poslán do Ruska pod nacistickým velením. ³²⁷ Ruské tažení znovu vyvolalo optimismus pro vítězství Osy a 2. července Serrano Suñer prohlásil pro noviny Die Deutsche Allgemeine Zeitung , že Španělsko přechází od „nebojovnosti“ k „morální bojovnosti“. ³³² 17. července přednesl Franco před Národní radou Falange vášnivý a agresivní projev, v němž chválil nacistickou armádu a vytýkal demokratickým mocnostem pokusy vydírat Španělsko, aby si zakoupilo svou neutralitu základními produkty. ³³³ To spojení znepokojilo do té míry, že Britové začali spřádat plány na obsazení Kanárských ostrovů . ³³⁴ To také způsobilo, že několik vysokých vojenských velitelů (Orgaz , Kindelán , Saliquet , Solchaga , Aranda , Varela a Vigón), většinou monarchisté, začali spřádat plány na svržení Franca. ³³⁵ Navzdory všemu rostoucí ekonomické potíže a první neúspěchy, které utrpělo Německo v Rusku a severní Africe, přiměly Franca zachovat obezřetnost, přiměly ho zřít se svých imperiálních snů a myslet především na svou stálost u moci. ³³⁶

Návštěva Francisca Franca v Barceloně (1942).

Během roku 1942 Franco pokračoval ve hře na obě strany, i když byl stále loajální k Ose a věřil ve vítězství. Podle Prestona by to „ukázalo instinktivní dovednost provazochodce“. ³³⁷ Na konci toho roku zbavil velitelství Modré divize Muñoz Grandese, filonazi, o kterém se proslýchalo, že ho Hitler chce dosadit na místo Caudillo; byl nahrazen Emilio Esteban Infantes . ³³⁸³³⁹ V srpnu téhož roku došlo k jedné z nejvážnějších politických krizí jeho funkčního období: po útoku na Begoňu , ve kterém falangista hodil bombu na skupinu karlistů a monarchistů — vyvrcholení dlouhé konfrontace mezi armádou a Falange —, ministr armády José Enrique Varela odstoupil a Franco přistoupil k přeskupení své vlády . , ve kterém byl odvolán ministr vnitra Valentín Galarza — který vyslal Varelu — a na oplátku byl odvolán také falangista Serrano Suñer, který Caudillo stále více zastínil. Serrano byl nahrazen Gómez-Jordana ; Varela, Carlos

Asensio Cabanillas , a Galarza, Blas Pérez González, který by se stal jedním z nejvěrnějších Francových spolupracovníků. Na druhé straně se sám Franco ujal předsednictví politické rady Falange. ³⁴⁰ Podle Prestona „pro Franca byla Begoña krokem k politickému věku. Už nikdy nebudu tak závislý na muži jako na Serranu Suñerovi.“ ³⁴¹

V následujících letech světové války Franco pokračoval ve své dvojí diplomacii, pro kterou koncipoval svou teorii „dvou válek“: podle něj probíhala válka mezi evropskými mocnostmi, před níž se prohlásil za neutrální, další proti bolševismu, proti kterému byl bojovný. ³⁴² Dne 17. března 1943 inauguroval soudy na míru s třetinou jím jmenovaných zástupců, další třetinou falangistickými odbory a další zřízenou s členy ex offo (ministři, starostové, rektori vysokých škol atd.). ³⁴³

V závěrečné fázi války se stále více přiklánělo ke spojencům; i když pokračoval v poskytování pomoci Němcům až do konce, zejména ve vývozu wolframu . Na španělské půdě bylo také udržováno ³⁴⁴ německých pozorovacích stanovišť, radarových zařízení a rádiových záchytných stanic. ³⁴⁵ Kvůli těmto faktorům spolu s internací italských lodí ve španělských přístavech a přítomností Modré divize v Sovětském svazu se Spojené státy v únoru 1944 rozhodly přerušit vývoz ropy do Španělska. ³⁴⁶ Španělský tisk však důvody embarga nezveřejnil, což vedlo k domněnce, že spojenci chtěli prolomit španělskou neutralitu, což posílilo Francovu vnitřní image. ³⁴⁷ Navzdory všemu došlo v květnu k dohodě, kdy bylo embargo zrušeno výměnou za omezení vývozu wolframu do Německa. ³⁴⁸

Po smrti Gómeze-Jordany v srpnu 1944 jej nahradil José Félix de Lequerica , notoricky známý pronacista, což poškodilo vztahy se spojenci. ³⁴⁹ V říjnu 1944 proběhla invaze republikánských jednotek do údolí Aran , kteřou odmítl generál Yagüe. ³⁵⁰ V březnu 1945 musel čelit dalšímu pokusu o obnovu monarchie, po Lausannském manifestu vydaném Juanem de Borbónem. ³⁵¹ Několik prominentních monarchistů rezignovalo na své funkce, jako například vévoda z Alby , velvyslanec v Londýně, a generál Alfonso de Orleans , hlava Straits Air Region. ³⁵¹ Franco při té příležitosti Kindelánu poznamenal: "Dokud budu žít, nikdy nebudu královnou matkou." ³⁵¹ Aby potěšil monarchický sektor, v dubnu 1945 oznámil vytvoření radý království , která měla připravit jeho nástupnictví. Uzákonil také pseudoústavu nazvanou Fuero de los Españoles . ³⁵²

S koncem války a porážkou Německa a Itálie se imperialistické ambice Franka a jeho fašistické záměry rozplynuly . Podle historika Reiga Tapia „ačkoli rodící se frankistický politický režim plně přijal rozhodnutí vytvořit ex novo alternativní totalitní stát k liberálně-demokratickému státu, stejně jako jeho přirození spojenci, italský fašismus a německý nacionální socialismus, nemohl dovršit svůj sen a porážka Hitlera a Mussoliniho a mezinárodní izolace a studená válka ho později přinutily vzdát se svých cílů a donutily ho zřít se „totalitního ideálu“ ve prospěch „pragmatického autoritářství““ . ³⁵³

Francó a Židé

Podle historika Gonzala Álvarezze Chillidy byl generál Franco « filosefardista od svých let v marocké válce », jak dokazuje článek «Xauen la triste» publikovaný v Revista de tropas coloniales v roce 1926, když mu bylo třicet tři let. a právě byl povýšen na brigádního generála . V článku vyzdvihl přednosti sefardských Židů , s nimiž jednal – a s nimiž se spřátelil: někteří z nich mu aktivně pomáhali v povstání v roce 1936 – , což kontrastovalo s „divokostí“ „maurů“. Ve svém scénáři k filmu Raza(1942), objevuje se epizoda, ve které se tato filozofie odráží. Protagonista navštíví se svou rodinou synagogu Santa María la Blanca v Toledu a tam říká: "Židé, Maurové a křesťané zde byli a v kontaktu se Španělskem byli očištěni." „U Franca, jak vidíme, se nadřazenost španělského národa projevila v jeho schopnosti očistit i Židy a proměnit je v Sefardi, velmi odlišné od jejich ostatních souvěrců,“ říká Álvarez Chillida. Byly učiněny pokusy vysvětlit Francovo filozofování jeho údajným židovským konvertitským původem – což někteří dokonce spojovali s jeho oddaností svaté Tereze od Ježíše z obrácené rodiny –, ale v tomto ohledu neexistuje žádný důkaz – zjevně nacistický Reinhard Heydrich nařídil vyšetřování věci bezvysledně. V každém případě, filozofie generála Franca neovlivnila jeho politiku udržet Španělsko bez Židů, s výjimkou jeho afrických území. ³⁵⁴

Francův příjezd do baziliky Santa María del Coro v San Sebastiánu v roce 1941.

„Franco byl mnohem méně antisemitský než mnoho jeho kamarádů ve zbrani, jako Mola , Queipo de Llano nebo Carrero Blanco , a to nepochybně ovlivnilo politiku jeho režimu vůči Židům,“ říká Álvarez Chillida. Ve svých projevech a prohlášeních během občanské války nepoužil žádné antisemitské výrazy. [*citace*] Poprvé se objevili po vítězství ve válce, konkrétně v projevu, který pronesl 19. května 1939 po přehlídce vítězství : 355

Nedělejme si iluze: židovský duch, který umožnil velké spojení velkokapitálu s marxismem, který toho ví tolik o paktech s protišpanělskou revolucí, není vymýcen během jediného dne a třese se v hloubi mnoha svědomí.

Francisco Franco, 19. května 1939.

Ve svém silvestrovském projevu, kdy Hitler právě vymazal Polsko z mapy a ghettoizoval polské Židy , sympatizoval s

Důvody, které vedly různé národy k tomu, aby bojovaly a vzdávaly se od svých aktivit těm rasám, pro které je chamtivost a zájem stigmatem, které je charakterizuje, protože jejich převaha ve společnosti je příčinou narušení a nebezpečí pro dosažení jejich cílů. historický osud. My, kteří jsme se milostí Boží a jasnou vizí katolických panovníků osvobodili před staletími od tak těžkého břemene...

Francisco Franco, 31. prosince 1939.

Pozici, kterou zastával i poté, co začaly válečné neúspěchy pro nacisty. 356

Tak v dubnu 1943, po německé porážce u Stalingradu , *generalissimo* napsal papeži Piovi XII .: 357

Mezinárodní svobodné zednářství a judaismus se pohybují v zákulisí a vnucují svým spřízněným členům provádění programu nenávisti vůči naší katolické civilizaci, v níž je Evropa hlavní oporou, protože je považována za baštu naší víry.

Nejvíce antisemitské projevy generála Franca však pocházejí ze dvou článků, které v letech 1949 a 1950 napsal pro noviny Arriba podepsané pseudonymem Jakin Boor, v nichž spojoval Židy se svobodným zednářstvím a popsal je jako „fanatické deicidy“. „ a „armáda spekulantů zvyklých porušovat nebo obcházet zákon“. Podle Álvareze Chillidy tyto články reagují na izraelské hlasování v OSN proti zrušení mezinárodních sankcí proti Španělsku dohodnutých v roce 1946. ³⁵⁸ V článku nazvaném „Akce vrahů“, publikovaném 16 . antisemitské protokoly sionských mudrců o pomluvě, díky kterému se podle něj podařilo objevit spiknutí židovství „k uchvácení pramenů společnosti“. 359

Španělsko po světové válce

Na setkání v Hendaye se Franco zavázal připojit se k Ose, závazek, který ponechal datum tohoto přistoupení v rukou Španělska, což se nikdy neuskutečnilo. ³⁶⁰ Hitlerovy požadavky na jejich začlenění nebyly nikdy splněny.

Německo požádalo o zprostředkování Itálii. Franco se setkal s Mussolinim v Bordighera 12. února 1941; rozhovor byl velmi srdečný; Mussolini pochopil španělské argumenty a vyšel s jistotou, že Franco nemůže a nechce jít do války.

Juan Pablo Fusi . 361

Nicméně Franco, aniž by změnil své prohlášení o neválčení, poskytl podporu Německu. Německé ponorky využívaly španělské přístavy jako základnu pro své opravy a zásobování, což jim umožnilo rozšířit jejich akční rádius. Německá letadla také používala španělská letiště ke stejným účelům, jak prokázala Rada bezpečnosti OSN, že z nich operovala na misích proti spojenecké flotile. ³⁶² A v červnu 1941, po agresivní tiskové kampani, byla vytvořena Modrá divize , která měla bojovat po boku Německa na sovětské frontě až do roku 1944. S vývojem války, tváří v tvář hrozící porážce Osy, první evolucí frankismu byla jeho „defašizace“. V roce 1943 vydala Národní delegace propagandy velmi konkrétní pokyny:

Kreslený film amerického karikaturisty Johna F. Knotta (1945), ve kterém vystupuje generál Franco s nacistickým hákovým křížem , který je ohrožen kolaborací s mocnostmi Osy ve druhé světové válce , jako prohlášení ve

Obecně je třeba vzít v úvahu následující: v žádném případě, pod žádnou zámkou, jak ve společných člancích, tak v úvodnicích a komentářích..., nebude odkazováno na cizí texty, nápady, příklady při odkazování na charakteristiky a politické základy našeho pohybu. Španělský stát je založen výhradně na přísně národních principech, politických normách a filozofických základech. Za žádných okolností nebude tolerováno srovnávání našeho státu s jinými, které se mohou zdát podobné, natož vyvozovat důsledky z údajných cizích ideologických adaptací na naši vlast.

Francovo Španělsko ve svých dokumentech . 363

prospěch vítězství
nacistického Německa
resp. vyslání modré divize
na ruskou frontu.

Přestože spolupráce neustávala, režim se postupně distancoval od Osy a s pádem Třetí říše byly zaslány pokyny, aby porážka byla považována za triumf režimu. Podle těchto pokynů se Španělsko zdrželo války a vždy se staralo o mír. ³⁶⁴ Na mezinárodní úrovni „Franco zahájil na podzim roku 1944 operaci politické kosmetiky, která by dala Režimu přijatelnější fasádu“. ³⁶⁵ 3. listopadu Franco prohlásí tiskové agentuře United Press , že Španělsko nikdy nebylo nacistou ani fašistou.

V roce 1945 nově vytvořená OSN odmítla vstup Španělska a následujícího roku doporučila svým členům stažení svých velvyslanců: "V OSN není místo pro vládu založenou na fašistických principech." ³⁶⁶ Franco reagoval svoláním velké demonstrace na Plaza de Oriente na podporu režimu, jak to dělal při několika po sobě jdoucích příležitostech, kdy by ho mezinárodní tlak donutil projevit podporu. Španělský lid trpěl následky izolace uvalené na režim národy jako Francie, Spojené království a Spojené státy, které se nedívaly příznivě na přežití fašistického režimu v Evropě. Pouze Argentina z Perónuv lednu 1947 podepsal smlouvu o obchodních vztazích, ratifikovanou návštěvou Evity , první dámy, v červnu téhož roku. ³⁶⁷

Během těchto let se Franco vypořádal s různými otevřenými frontami: s monarchickou opozicí doma, s republikánskými exulanty v zahraničí a se spojeneckými mocnostmi kolem OSN. Musel také čelit partyzánům maquis aktivních do roku 1951. ³⁶⁸ Jeho strategií bylo upevnit svou podporu na třech hlavních osách: Církev, armáda a Falange; Spolu s tím byl přesvědčen, že geopolitická situace Španělska v rámci nové mezinárodní situace, která vykrystalizovala ve studené válce , mu umožní udržet svůj režim. ³⁶⁹ Pro udržení vnitřní podpory vytvořil obraz Španělska obleženého „zednářskou ofenzívou“, která více než kdy jindy potřebovala udržet pořádek a jednotu.³⁷⁰ V srpnu 1945 řekl svému bratru Nicolásovi: „Pokud se věci pokazí, skončím jako Mussolini, protože budu vzdorovat, dokud neproliji svou poslední kapku krve. Neuteču jako Alfonso XIII.“ ³⁷¹ Franco také spojil svůj osud s osudem Španělska: podle Prestona „předstíráním, že mezinárodní izolace byla namířena proti Španělsku a ne proti němu, přestal být Franco příčinou neduhů země a stal se šampiónem, který ji bránil před svými předky. nepřátel. ³⁷² Tento postoj zase způsobil, že tvrdá ekonomická situace, do které se země dostala, především kvůli autarkické politice vlády, byla připisována „mezinárodní blokádě“. ³⁷³

V červenci 1945 obnovil svou vládu, z níž odešli členové nejvíce napojení na Osu: Lequerica byl nahrazen v zahraničních věcech Albertem Martínem-Artajo a Asensio Fidelem Dávilou jako ministrem armády; bylo zrušeno portfolio ministra generálního tajemníka hnutí. ²⁵ Paralelně s tím byla v srpnu 1945 vytvořena exilová vláda , které předsedal José Giral . ³⁷⁴ V září 1945, pod britským tlakem, Franco stáhl španělské jednotky z Tanguru ; byl také zrušen fašistický pozdrav . ³⁷⁵ V prosinci téhož roku Spojené státy stáhly svého velvyslance, který bude nahrazen až v roce 1951. ³⁷⁶ Francie uzavřela v únoru 1946 hranici se Španělskem a přerušila hospodářské vztahy mezi oběma zeměmi. ³⁷⁷

Během těchto let Frankův režim poskytl pomoc četným nacistickým, fašistickým a kolaborantským uprchlíkům z Vichy , jako byl belgický generál SS Léon Degrelle , italský generál Gambara nebo Němec Otto Skorzeny . ³⁷⁸ Ve zprávě zveřejněné podvýborem OSN dne 31. května 1946 bylo upřesněno, že Frankův režim se zrodil díky pomoci poskytnuté Osou, která byla fašistického charakteru, která s Osou za druhé světové války spolupracovala. světové války a později poskytovala útočiště válečným zločincům a že praktikovala tvrdé represe proti svým vnitřním protivníkům; dále dospěl k závěru, že „představuje potenciální hrozbu pro mezinárodní mír a bezpečnost“. ³⁷²

7. června 1947 byl schválen zákon o posloupnosti v hlavě státu , kterým bylo Španělsko konstituováno jako království, odpovídající hlavě státu Franciscu Francovi, který si vyhradil právo jmenovat nástupce. Nový zákon byl ratifikován v referendu 7. července a v platnost vstoupil 26. července. ³⁷⁹ Don Juan de Borbón

reagoval manifestem Estoril , který odsuzoval nezákonnost nového zákona; podle Prestona „tím don Juan vyřadil sám sebe jako možného nástupce Caudillo“. ³⁸⁰ Důkazem nového královského postavení Caudillo bylo, že začal udělovat šlechtické tituly. ³⁸¹ Navzdory všemu se Franco 25. srpna 1948 setkal s Donem Juanem na palubě jachty Azor , která přistála v Biskajském zálivu . Na tomto setkání bylo rozhodnuto, že desetiletý syn Dona Juana Juan Carlos bude vzděláván ve Španělsku, kam se přestěhoval 9. listopadu 1948. ³⁸²

Francisco Franco s projevem v Éibaru v roce 1949.

Tato situace částečně skončila během studené války , kdy geostrategické potřeby Spojených států přiměly spolupracovat se Španělskem. Spojené státy se pokusily začlenit Španělsko do Severoatlantické smlouvy (NATO) a tvář v tvář odporu evropských zemí, zejména Spojeného království, přeměrují svou strategii, která skončí podpisem bilaterální smlouvy.

Spojené království mělo rozhodující vliv na udržení diplomatického obležení. Jako nejkvalifikovanější představitel evropských vlád a se souhlasem Francie a dalších zemí tlačil na Spojené státy, aby španělskou politiku podřídily politice vůči západní Evropě jako celku. [...] Pokud by bylo Francovo Španělsko zahrnuto [do atlantického bloku], tato politika by se stala synonymem antikomunismu, což je možnost příliš úzce spojená s konzervativními postoji, která by snížila sociální podporu. Franco jako symbol fašismu nemohl být zahrnut bez ohrožení sociální a liberální podpory.

Florentino Portero a Rosa Pardo, 2007, ³⁸³ 384

50. léta Od izolace k mezinárodnímu otevření

Padesátá léta začala šťastnou událostí, svatbou jeho dcery Carmen s Cristóbaelem Martínez-Bordiú , markýzem z Villaverde , 10. dubna 1950. Byl to královský obřad, který se konal v kapli El Pardo se stovkami hostů. ³⁸⁵ V nové dekádě vedlo klima podporované studenou válkou ke sblížení Frankova režimu se západními mocnostmi, zejména se Spojenými státy , jejichž vláda byla na počátku 50. let znepokojena oznámením sovětské atomové bomby a triumf maoismu v Číně. ³⁸⁶ V červnu 1950 začala korejská válka , pro kterou Franco nabídl svou pomoc prezidentu Trumanovi . ³⁸⁷ 4. listopadu 1950 Valné shromáždění OSN odhlasovalo zrušení rezoluce z roku 1946, která vyzývala národy k přerušení diplomatických vztahů se Španělskem. ³⁸⁸ Spojené státy tedy 27. prosince vyslaly svého nového velvyslance Stantona Griffise. ³⁸⁹

Inaugurace INIA Francem (1954).

Ve vnitrozemí se začaly objevovat rostoucí protesty kvůli ekonomické situaci a životním nákladům . Jedním z prvních lakmusových papírků režimu byla barcelonská tramvajová stávka v roce 1951 , která byla tvrdě potlačena. ³⁹⁰ 18. července 1951 Franco předělal svou vládu : Luis Carrero Blanco byl povýšen na prezidenta prezidenta , Joaquín Ruiz-Giménez byl jmenován ministrem školství , Agustín Muñoz Grandes ministrem armády, Manuel Arburúa převzal portfolio obchodu, Joaquín Planell z průmyslu a Gabriel Arias-Salgado převzal vedení nedávno vytvořeného ministerstva informací a cestovního ruchu . ³⁹¹ Nová vláda zahájila nespolehlivé otevírání ekonomiky v zahraničí v postupném procesu, který by podle Prestona „signalizoval počátek rostoucí vzdálenosti mezi Francem a jeho režimem“. ³⁹² Caudillo by se stále více vzdaloval aktivní politice a jako hlava státu by se zaměřoval na protokolární akty, přičemž by se více věnoval svým koníčkům, zejména lovu a rybaření. ³⁹³

27. srpna 1953 byl podepsán konkordát s Vatikánem , který posílil mezinárodní otevření Španělska. Krátce poté papež Pius XII vyznamenal Franca Nejvyšším Kristovým řádem . ³⁹⁴ Ale hlavní aliance byla ta, která byla uzavřena se Spojenými státy díky Madridským paktům z roku 1953 , podepsaným 26. září. ³⁹⁵ Podle dohody Severoameričané instalovali na španělském území čtyři velké vojenské základny, tři letecké základny (Morón , Zaragoza a Torrejón de Ardoz) a jednu námořní základnu (Rota). Španělsko dostalo vojenskou a technologickou pomoc ve výši 226 milionů dolarů. ³⁹⁶

V roce 1954 byl jmenován čestným doktorem práv na univerzitě v Salamance . ³⁹⁷ Toho roku se v Madridu konaly omezené komunální volby, první od občanské války. ³⁹⁸ 29. prosince 1954 měl nové setkání s Juanem de Borbón na farmě Las Cabezas v Navalmoral de la Mata . Franco požadoval, aby princ Juan

Carlos dostal vojenský výcvik a vzdělání založené na principech Hnutí, pod nátlakem, aby byl odstraněn z následnické linie, s čímž Don Juan souhlasil. 399

V roce 1956 vstoupil do vlády jako technický tajemník předsednictva Laureano López Rodó, který měl být jedním z hlavních architektů modernizace státního aparátu a liberalizace ekonomiky, vedle nástupnického projektu v postavě prince Juana. Carlosi. 400 22. února 1957 došlo k transcendentální změně vlády, která přivedla k moci takzvané „technokraty“ — většinu napojenou na Opus Dei —, kteří měli na starosti liberalizaci ekonomiky: Camilo Alonso Vega byl jmenován ministrem vnitra, Antonio Barroso z armády, Fernando María Castiella se ujal vedení zahraničních věcí, Mariano Navarro Rubio z financí a Alberto Ullastres z obchodu. 401 Byl také vytvořen Úřad pro hospodářskou koordinaci a plánování pod vedením López Rodó, 402 který měl spolu s ekonomickými ministerstvy na starosti podporu ekonomiky, která se zhmotnila ve Stabilizačním plánu z roku 1959. 403 Na druhé straně byl v roce 1958 vyhlášen Zákon o zásadách národního hnutí, který vedl k oddělení režimu od Falange. 404

V zahraniční sféře udělilo Španělsko 7. dubna 1956 nezávislost španělskému protektorátu Maroku. 405 Následně mezi lety 1957 a 1958 proběhla válka Ifni mezi Španělskem a Marokem ve sporu o poslední španělské kolonie ve španělské západní Africe. Španělsko předalo oblast Cabo Juby Maroku a ponechalo si provincii Ifni do roku 1969 a španělskou Saharu do roku 1976. 406

1. dubna 1959 bylo slavnostně otevřeno Údolí padlých, velký pomník režimu. V okázalém ceremoniálu Franco pronesl pomstychtivý projev a poznamenal, že nepřítel byl nucen „kousnout prach porážky“. 407 Tehdy také naznačil, že si přeje být tam pohřben. 21. prosince téhož roku Franca navštívil prezident Dwight D. Eisenhower, což bylo posílení jeho mezinárodní pozice. 408

60. léta 20. století Politické reformy a ekonomický rozvoj

V 60. letech byly úspěšné ekonomické reformy „technokratů“, které posílily jejich pozici a znamenaly postupný přesun moci od falangistů, což ve svém důsledku znamenalo větší odtržení Caudillo od každodenních záležitostí. 409 V květnu 1961 vzal civilní guvernér Sevilly Hermenegildo Altozano na cestu do Andalusiie Franca na prohlídku chudinské čtvrti, z níž byl zděšen, což bylo jasné znamení jeho neznalosti reality země. 410 Na Štědrý den roku 1961 měl loveckou nehodu, kdy jeho brokovnice explodovala, pravděpodobně v důsledku použití náboje špatné ráže, což mělo za následek zlomeniny ukazováčku a druhé metakarpu levé ruky. 411 Navzdory tomu pokračoval v lovu, i když začal pozorovat stále více příznaků únavy, a tak začal praktikovat samotný španělský zvyk siesta. 412

V roce 1962, současně s vlnou těžářských stávek v Asturii, došlo v celé Evropě k zesílení protifranských nálad, což se zhmotnilo na IV. kongresu Evropského hnutí, který se konal v Mnichově mezi 5. a 8. červnem, setkání pokřtěné novinami Arriba jako „mnichovské spiknutí“. Na kongresu se sešla široká směs opozice vůči režimu, včetně monarchických a katolických sektorů, což bylo pro Franca považováno za zradu, a proto pozastavil záruky Fuero de los Españoles a poslal do exilu postavy, jako je Dionisio Ridruejo a José María Gil-Robles, který se účastnil kongresu. 413 10. července 1962 předělal vládu: poprvé jmenoval viceprezidenta Agustina Muñoz Grandese; Gregorio López Bravo — člen Opus Dei — vstoupil jako ministr průmyslu, který se stálostí Ullastrese a Navarra Rubia upevnil technokratickou vládu; Ze stejné příslušnosti byli Manuel Lora-Tamayo, ministr školství, a Jesús Romeo Gorría v práci; Arias-Salgado byl v Information nahrazen Manuelem Fraga Iribarnem, původem z falangistů. 414 Od té doby se Franco choval spíše jako hlava státu než jako hlava vlády, nabízel audienci, přijímal zahraniční hodnostáře, předával ceny a medaile nebo inauguroval veřejné práce. 415

Franco spolu s americkým prezidentem Eisenhowerem při jeho návštěvě Španělska v prosinci 1959.

Franco, s laureátským křížem San Fernando v roce 1969.

Mezinárodní odmítnutí režimu se znovu projevovalo v roce 1963 při procesu a popravě komunistického vůdce Juliána Grimaua.⁴¹⁶ Událost se shodovala s rostoucím nepřátelstvím Vatikánu vůči frankismu, v době, kdy se konal Druhý vatikánský koncil; 11. dubna 1963 vyhlásil papež Jan XXIII. encykliku Pacem in Terris, která vyzývala k obraně lidských práv a politické svobody a svobody projevu.⁴¹⁷ Reakcí režimu bylo vytvoření 31. května veřejného pořádku soudu, přičemž odsouzení byli souzeni civilně a nikoli vojensky, přičemž místo toho, aby byli zastřeleni, byli popraveni odpornou garrotou, jak se to stalo o čtyři měsíce později se dvěma anarchistickými vězni, Francisco Granados Gata a Joaquín Delgado Martínez. 418

V roce 1964 bylo bohatě oslaveno 25 let míru se sérií akcí organizovaných Manuelem Fragu, které začaly Te Deum v Údolí padlých. Do kin se dostal i film Franco, ten muž, režiséra Josého Luise Sáenze de Heredia, což ovšem Caudilla, který komentoval „příliš parády“, nijak zvlášť nepotěšilo.⁴¹⁹ Toho roku se u Franca začaly projevovat první příznaky Parkinsonovy choroby, která se projevovala třesem rukou, ztuhlostí těla, prázdným výrazem obličeje a poruchami koncentrace a paměti. 420

Následující rok došlo na univerzitách v Madridu a Barceloně k nepokojům, kvůli kterým byli ze svých křesel vyloučeni profesori jako Enrique Tierno Galván, Agustín García Calvo a José Luis López Aranguren.⁴²¹ Znovu také provedl ministerskou reorganizaci, prakticky naprogramovanou Carrerem Blancem: Navarro Rubio byl nahrazen ve financích Juan José Espinosa San Martín, Ullastres in Commerce Faustino García-Moncó, Federico Silva Muñoz byl jmenován ministrem veřejných prací a Laureano López Rodó se stal ministrem bez portfeje.⁴²²

V roce 1966 byl vyhlášen tiskový zákon vypracovaný Fragu, což znamenalo konec předchozí cenzury, i když za to, co napsali, odpovídali novináři a redaktoři.⁴²³ Toho roku bylo v Cortes představeno základní právo státu: „Bylo rozhodnuto, že o složitém zákonu nebude žádná debata. Bylo by předloženo nejprve Cortes a poté španělskému lidu bez veřejného zkoumání jeho výhod a nevýhod nebo velkého vysvětlení.“⁴²⁴ Dne 14. prosince bylo odhlasováno referendum s 88% účastí a pouze 1,81% záporných hlasů — i když existovalo podezření z podvodu, protože v některých městech hlasovalo 120 % obyvatel, což bylo připisováno „kolemjdoucím“ -.⁴²⁵ Produkt organického zákona, třetina právníků Cortes byla vybrána "hlavami rodiny" v hlasováních, které simulovaly demokratický proces. „Nešlo o žádnou významnou liberalizaci: všichni právníci byli členy Hnutí a téměř polovina byli státní úředníci. Franco každopádně neopomněl ukázat na jednoho ze svých ministrů. Cortes nebyli suverénní. Pouze Caudillo mohl schválit zákony.“ 426

V roce 1967 vystřídal Carrero Blanco Muñoz Grandese jako viceprezidenta vlády.⁴²⁷ Franco během druhé poloviny 60. let dostal od svého okolí tlak — v podobě opakovaných návrhů —, aby jmenoval nástupce. Franco už projevoval čím dál větší zchátralost a to se obávalo o kontinuitu Režimu. V té době se objevilo několik kandidátů, mezi nimi Juan de Borbón, který se snažil v různých komunikacích s Francem prosadit svou legitimitu. Juan Carlos byl vybraným kandidátem, protože byl ve svých názorech "šedivý": "Juan Carlos si byl dlouhou dobu bolestně vědom svého úzkého manévrovacího prostoru."⁴²⁸ Francovo okolí ho považovalo za slabého charakteru a bez politických schopností činit rozhodnutí, která by ho mohla konfrontovat s institucemi

Pamětní deska na některých domech z roku 1965 v Esteponě: 25 let míru.

Jezdecká socha Generalissima Franca, dílo sochaře José Capuze, která stála na Plaza del Caudillo (současné Plaza del Ayuntamiento) ve Valencii. Byl slavnostně otevřen v roce 1964 u příležitosti oslav « XXV. let míru ».

Cartoon od De Alby publikovaný The Washington Daily News, ve kterém se stárnoucí diktátoři Španělska a Portugalska, Franco a Salazar, setkávají k dialogu: "Využíváme tyto kluby, protože je potřebujeme!"

Režimu. Odhadovali, že jeho zvolením bude alespoň na čas zajištěna kontinuita Režimu. Když ho Franco v lednu 1969 informoval o svém rozhodnutí jmenovat ho svým nástupcem, Juan Carlos se postaral o konzultaci se svým poradcem Torcuatem Fernández Mirandou, který mu „zaručil, že nové reformy budou dokonale možné, jakmile plně zdědí právní strukturu frankistického státu“.

⁴²⁹Fernández Miranda, s Juanem Carlosem již jako hlavou státu, navrhl sebeobranu Režimu a aktivně k ní přispěl ze své pozice prezidenta Cortes, s čímž souhlasil jmenováním krále. Franco nakonec v červenci 1969 představil Juana Carlose jako nástupce Rady království a Cortes s titulem prince Španělska. Juan Carlos přísahal věrnost zásadám Hnutí, ⁴³⁰ a jmenování bylo schváleno Cortes s malým odporem: 419 hlasů pro a 19 proti. ⁴³¹ Ve svém vánočním projevu toho roku Franco poprvé pronesl svou slavnou větu „všechno bylo svázáno a dobře svázáno“. ⁴³²

Franco a Juan Carlos v roce 1969

V posledním roce desetiletí Franco znovu přistoupil k vládní reformě: Gregorio López Bravo odešel do zahraničních věcí, Torcuato Fernández Miranda byl jmenován ministrem generálním tajemníkem hnutí, José María López de Letona vstoupil do průmyslu, Alberto Monreal Luque do ekonomiky, Enrique Fontana Codina v Commerce, Camilo Alonso Vega byl nahrazen v interiéru Tomásem Garicano Goñi a Fraga Iribarne byl nahrazen Alfredo Sánchez Bella v Information. ⁴³³ Prakticky všichni z nové vlády byli katoličtí konzervativci napojení na Opus Dei, pro které se jí přezdívalo „jednobarevná vláda“. ⁴³⁴ To způsobilo třenice uvnitř Frankova režimu mezi takzvanými „imobilisty“, spojenými s extrémní pravicí – také známou jako „bunkr“ –, kteří nechtěli změny a obhajovali nástupnictví v osobě Alfonse de Borbón y Dampierre – budoucí manžel Francovy vnučky Carmen Martínez-Bordiú –; „kontinuitisté“, seskupení s technokraty a zastánci monarchie Juana Carlose; a „aperturistas“, zastánci provádění politických reforem v čele s Manuelem Fragou. Na nejtěžším konci byla ultrapravicová skupina Fuerza Nueva v čele s Blasem Piñarem a bdělá skupina Guerrilleros de Cristo Rey. ⁴³⁵

Španělský hospodářský zázrak

Španělsko se v 60. letech vyznačovalo silným růstem své ekonomiky, kterému se říkalo „španělský hospodářský zázrak“. Během tohoto desetiletí Španělsko rostlo tempem 7%. ⁴³⁶ Kořeny této ekonomické expanze bychom museli hledat v 50. letech 20. století. Během tohoto desetiletí, navzdory neochotě a odporu falangistických sektorů režimu a samotného Franca, došlo k pomalé liberalizaci ekonomiky. ⁴³⁷⁻⁴³⁸ Také severoamerická pomoc po podpisu bilaterální smlouvy měla účinky na zmírnění této kritické ekonomické situace. ⁴³⁹

SEAT 600, symbol let ekonomického rozvoje.

Období, které zahrnuje tato desetiletí od konce druhé světové války, bylo pro Evropu rozhodujícími roky: byla zahájena rekonstrukce, která vyvrcholila jejím sjednocením, procesem, z něhož bylo Španělsko vyloučeno, ale který nezabránil tomu, aby bylo nakloněno silným a udržitelným ekonomickým růstem, který to vyvolalo. "Mezinárodní ekonomický kontext byl v tomto smyslu rozhodující." ⁴⁴⁰

Španělsko se v 50. letech plně nepřipojilo k hospodářskému pokroku, který zažívaly země kolem něj ⁴⁴¹, dokud s postupným vytlačováním falangistů z vlády a přístupem takzvaných „technokratů“ – jeho hlavního jádra, členů Opus Dei – s lepším technickým vzděláním v ekonomii se zhmotní odklon od autarkického modelu. V roce 1959 Stabilizační plán, pod dohledem MMF a OECD, znamenal definitivní start španělské ekonomiky. Španělsko výměnou za získání finanční pomoci zaslalo MMF memorandum, ve kterém se zavázalo „přijmout nezbytná opatření k tomu, aby španělská ekonomika byla v podmínkách solventnosti a ekonomická stabilita. ⁴⁴²⁻⁴⁴³ Reakce byla okamžitá a během 60. let rostla průměrným tempem 7%, překonalo ji pouze Japonsko. Španělsko začínalo velmi nízko, bylo to jedna z nejhudších zemí v Evropě, spolu s Řeckem a Portugalskem, s příjmem na hlavu nižším než v některých latinskoamerických zemích,

Plaketa ministerstva bydlení. Za Frankovy éry se prosazovala výstavba levných domů.

444 a klíče k jeho růstu souvisely s expanzí - ekonomika sousedních zemí: vstup zahraničního kapitálu, příliv turismu a remitencí z emigrace (trvalá emigrace přesáhla 800 000 Španělů, k tomu nutno připočítat tolik dočasných emigrantů). ^{445,446}Tento vývoj, poněkud neuspořádaný, a příliv lidí z venkova do města vedly k velkému rozmachu chudinských čtvrtí, které obklopovaly velká města. Vysoká tempa hospodářského růstu nebyla doprovázena následnou tvorbou pracovních míst – potřeba industrializace země převažovala nad nárůstem faktoru kapitálu nad faktorem práce –, nebyla to emigrace do Evropy, která bránila omezené kapacitě pro vytváření pracovních míst. promítnout do zvýšení míry nezaměstnanosti. 447

Přestože část zdrojů vytvořených na modernizaci ekonomiky skončila v rukou lidí blízko moci, což způsobilo nerovnováhu v distribuci bohatství, nezabránilo to velké části populace ve zlepšení kvality života. život. ⁴⁴⁸ Paralelně s ekonomickým rozvojem přišla modernizace společnosti, přešla od agrární společnosti k průmyslové, s pokrokem ve vzdělávání, dosažením 90% školního zápisu a snížením míry negramotnosti. Dalším pokrokem bylo nesmělé začleňování žen do práce a studia. ⁴⁴⁹Došlo k nárůstu blahobytu, zlepšení infrastruktury země a také kontakt s vnějškem vedl k rozšíření liberálnějších zvyků a obyčejů: minisukně, dlouhé mužské vlasy, ležérní oblečení, bikiny, pop a rocková hudba. Došlo také ke změně v sexualitě: prodej antikoncepčních pilulek přesáhl v roce 1967 milion kusů. 450

Franco a jeho manželka Carmen Polo de Franco c. 1960, pravděpodobně.

V tomto desetiletí se rozšířila sociální mobilizace. Rostla dělnická militantnost, seskupená hlavně kolem Comisiones Obreras, která nevznikla jako odbor, ale jako odborová platforma podporovaná španělskou komunistickou stranou, která s utajovanou strukturou využívala struktury vertikální odborové organizace k předávání požadavků ulice, usilující o mobilizaci mas; začaly být aktivní i další odborové centrály, jako USO a UGT. 451

Protestní mobilizace dělnické třídy během 60. let byla bezpochyby největší výzvou, které musel Frankův režim čelit. [...] Ustavení Dělnických komisí jako národního hnutí je neoddelitelné od oné pomalé protifranské transformace nového španělského dělnického hnutí, a to díky společné akci komunistických militantů a pokrokových katolíků.

Enrique Moradiellos. 452

Univerzita přestala být baštou SEU, svazu falangistů. V akademickém roce 1955-1956 byly vytvořeny studentské skupiny Fronty lidového osvobození (El Felipe), komunistické příslušnosti, a Asociace socialistických univerzit (ASU) sponzorovaná PSOE. A během následujících let budou univerzity také dějištěm aktivismu proti Frankovu režimu.

"Není pochyb o tom, že náročná akce významných částí španělské dělnické třídy byla nezbytnou podmínkou pro dosažení podstatného zlepšení životní úrovně a pracovních podmínek." ⁴⁵³ Represe uplatňované Francem po vítězství ve válce způsobily, že zlepšení práce nebylo nutné. Jestliže ve zbytku Evropy od roku 1942 pracovali na vytvoření mechanismů a institucí, které by univerzalizovaly sociální ochranu, ve Španělsku to nebylo až do roku 1963, kdy byl vyhlášen zákon o základech sociálního zabezpečení, kdy začali „vytvářet nová konfigurace sociálních dávek ve Španělsku v rámci skutečného systému sociálního zabezpečení“. ⁴⁵⁴I když neexistovala daňová reforma, která by jí poskytla prostředky, a neefektivnost v řízení zdrojů, představovala implementace sociálního zabezpečení důležitý pokrok v sociální ochraně, který umožnil v roce 1973 zdravotní pojištění čtyřem z pěti Španělů. ⁴⁵⁵ První výhody, které Španělé obdrželi, však vzešly od Komise pro sociální reformu z roku 1883. I když to bylo v roce 1900, kdy vzniklo první sociální zabezpečení a byl vypracován zákon o pracovních úrazech, ve kterém druhý článek zněl: „Zaměstnavatel odpovídá za úrazy, které se stanou jejich pracovníkům v důsledku a při výkonu povolání resp. práci, kterou dělají.“ 456

Franco byl během tohoto desetiletí ekonomických úspěchů „nedotknutelný“ pro různé frakce, které tvořily konglomerát Franco. ⁴⁵⁷ V zahraničí tomu tak nebylo: Evropské hospodářské společenství odmítlo zahájit jednání o vstupu Španělska do společenství, z čehož Franco vinil nepřátelské síly proti Španělsku. ⁴⁵⁸ Stejně tak obviňoval tyto údajné nepřátelské síly z mobilizace dělníků a studentů.

10:38

Britský dokument z roku 1971 o Francově Španělsku. Zahrnuje přehlídku vítězství z roku 1970 nebo 1971, rozpuštění demonstrace studentů z Madridské univerzity ozbrojenou policií na koních u příležitosti procesu v Burgosu a jmenování prince Juana Carlose de Borbón Francovým nástupcem na zasedání frankistického Cortes konaného v červenci 1969 (Trvání: 10 minut).

Počátkem 70. let se režim dělil na „kontinuisty“ a „imobilisty“. Mezi akce imobilistů byl pokus nahradit Juana Carlose de Borbón v nástupnictví Alfonsem de Borbónem, snoubencem Francovy vnučky, kterou si později vzal. ⁴⁵⁹ Hnutí byli provinční guvernéři vyzváni, aby bagatelizovali návštěvy Juana Carlose a vyzdvihli návštěvy Alfonse de Borbón. V té době již byly zabírány pozice zevnitř Režimu pro chvíli po jeho smrti. ⁴⁶⁰

V září 1970 Franco přijal návštěvu Nixona a Kissingera, což byla návštěva, která posílila obraz diktátora vně i uvnitř Španělska a znamenala bod maximální tolerance západních demokracií vůči frankismu. ⁴⁶¹ Dva měsíce po návštěvě soud v Burgosu, který skončil odsouzením šesti členů ETA k trestu smrti, vrátil situaci Španělska ve světě o třicet let zpět. ⁴⁶² Dne 17. prosince se na Plaza de Oriente v Madridu shromáždil dav, svolaný „bunkrem“. V něm bylo vidět, jak Franco mává z balkonu, velmi fyzicky oslabený Parkinson. Omluvou pro demonstraci byla odpověď na kritiku, která se množila v zahraničí, a vnitřní odezvu demokratické opozice; ale ve skutečnosti to byla ukázka schopnosti „bunkru“ svolat se ve svých pokusech vytlačit technokraty a continuationisty z mocenských pozic. ⁴⁶³ Obraz Franca oslavovaný davem a jeho fyzické chátrání zapůsobily na demokratickou opozici, která se nepokoušela urychlit jeho pád a v „bunkru“ přijala, že „dokud bude Franco žít, nic proti němu nepůjde.“ ⁴⁶⁴ Rozsudky smrti byly nakonec zmírněny. Franco, který se zdráhal je dojíždět, nakonec vyslyšel naléhání především Lópeze Rodó a Carrero Blanco, znepokojený určitými mezinárodními dopady — jeho bratr Nicolás mu také napsal, aby je dojížděl —. Franco ve svém projevu na konci roku odůvodnil mezinárodní protesty svou perzekuční fixací: „Mír a pořádek, kterých jsme se těšili více než třicet let, vyvolaly nenávisť u mocností, které byly vždy nepřítelem prosperity. našich lidí.“ ⁴⁶⁵ Ve vnitrozemí měl burgosský proces za následek sjednocení demokratických opozičních sil, které rozšířily oblast svého vlivu. Církev začala být kritická a ti nejotevřenější z Frankova režimu viděli režim jako „loď, která se potápí“. ⁴⁶⁵

V 70. letech se rozšířila dělnická a studentská mobilizace, která začala v 60. letech, proti které se postavily sektory jako křesťanská demokracie, do té doby blízké režimu; ze samotného falangismu vznikly opoziční skupiny; v armádě se tajné sdružení UMD vzepřelo vojenské disciplíně, aby se také postavilo do opozice; a její největší spojenec, církve, byla rozdělena. Vatikán již projevil známky distancování se od Frankova režimu a během těchto let následovaly známky nesouhlasu. Uvnitř primas kardinál Vicente Enrique y Tarancón byl obzvláště bojovný. K dokončení neudržitelné situace ETA a další teroristické skupiny nabývaly na síle a znásobily své akce. Franco čelil tomuto napětí tím, že zahájil obrat směrem k nehybným pozicím. ⁴⁶⁶ Dne 1. října 1971, při oslavě výročí svého jmenování hlavou státu, s novými soustředěními na Plaza de Oriente, dal Franco jasně najevo svůj úmysl neodstoupit. Sektor continuity se začal obávat předvídatelné ztráty Francových fyzických a duševních schopností ještě předtím, než byl převod pravomocí doložen. ⁴⁶⁷

V roce 1973 začala globální energetická krize, která postihla Španělsko s ekonomikou vysoce závislou na ropě. Hospodářský zázrak skončil a ustoupil období stagnace a krize, která trvala více než deset let a současně se shodovala s Přechodem. Toho roku se sociální napětí v zemi značně zhoršilo: v dubnu byl v Barceloně zavražděn policií útočník; 1. května, na svátek práce, byl pobodán policista. 2. května odstoupil Garicano Goñi, zklamaný nehybností Režimu. Franco pověřil novou vládu Carrero Blanco, což znamenalo přitvrzení režimu: Torcuato Fernández-Miranda byl jmenován viceprezidentem a generálním tajemníkem Hnutí; López Rodó šel do zahraničních věcí, což bylo považováno

Předseda vlády Carlos Arias Navarro navštěvuje generála Franca během jeho rekonvalescence v

za „exil“; dva falangisté tvrdé linie, José Utrera Molina a Francisco Ruiz-Jarabo, vstoupili do Vivienda y Justicia; Carlos Arias Navarro byl jmenován ministrem vnitra. 468

nemocnici La Paz v Madridu.

20. prosince 1973, současně s takzvaným Procesem 1001, procesem proti deseti vůdcům Comisiones Obreras, který měl být příkladný, ETA zaútočila na prezidenta vlády a hlavního Francova podporovatele Carrera Blanca a zabila ho. 469,470 Franco komentoval: "Poslední pouto, které mě spojovalo se světem, bylo přestřiženo." 471 Po otevření nástupnictví se Franco nechal ovlivnit svou manželkou a zetěm, markýzem z Villaverde — spolu se svými stoupenci, takzvanou „klikou El Pardo“ —, aby pokračoval v tvrdé linii, za což odvolal přirozené nástupnictví v postavě viceprezidenta Fernández-Mirandy a na jeho místo jmenoval předsedou vlády Ariase Navarra. 472 Podle Prestona „byla volba náhrady Carrera Blanca, provedená pod tlakem, posledním Francovým velkým politickým rozhodnutím“. 473 Volba Ariase paradoxně zklamala tvrdou linii, neboť složité politické a sociální problémy Španělska donutily novou vládu k různým reformám. 474 Dne 12. února 1974 Arias pronesl projev, ve kterém uvedl, že „odpovědnost za politické inovace již nemůže spočívat pouze na bedrech Caudillo“, což je pozice známá jako „duch 12. února“, který čelil „bunkr“. 475

V roce 1974 zesílila agitace dělníků a v březnu byli popraveni katalánský anarchista Salvador Puig Antich a obyčejný zločinec Heinz Chez. 476 V dubnu, před pádem portugalské diktatury, zaujala pozice tvrdá linie Režimu, která zajistila klíčové pozice ve vojenském velení. 477 Mezi červencem a srpnem byl Franco hospitalizován pro flebitidu v pravé noze, kterou komplikovala Parkinsonova choroba způsobující žaludeční vředy. Během rekonvalescence se princ Juan Carlos dočasně ujal hlavy státu. 478 Koncem roku 1974 se u něj projevil zřetelný známky senility: ústa měl neustále otevřená a oči slzely, proto začal nosit tmavé brýle a jeho gesta byla váhavá a trhavá. Podle Prestona "ti, kdo s ním mluvili, si všimli, že ztratil schopnost logického myšlení." 479

poslední vystoupení

V únoru 1975 byla jmenována poslední Frankova vláda, do které jako hlavní inovace vstoupil Fernando Herrero Tejedor na pozici generálního tajemníka hnutí. 480 31. května americký prezident Gerald Ford navštívil Španělsko, dostalo se mu méně vřelého přivítání než jeho předchůdcům Eisenhowerovi a Nixonovi. Ford trávil více času s princem Juanem Carlosem než s Francem, což bylo jasné znamení budoucnosti. 481 V létě toho roku byl podle Prestona „všudypřítomný pocit zhroucení režimu“. 482 27. září 1975 poslední popravy frankismu: celkem pět lidí (tři FRAP militanti a dva politicko-vojenská ETA militanti) bylo popraveno zastřelením, při výkonu rozsudků čtyř válečných rad. Šest dalších lidí bylo také odsouzeno k smrti, ale jejich rozsudky byly změněny na odnětí svobody.

Francisco Franco v roce 1975

Tyto popravy, poslední z Francovy diktatury, krátce před smrtí generála Francisca Franca, vzbudily vlnu protestů a odsouzení proti vládě Španělska, uvnitř i vně země, a to jak na oficiální, tak na lidové úrovni. Patnáct evropských zemí stáhlo své velvyslance, což vedlo k protestům a útokům na španělské ambasády ve většině evropských zemí. V reakci na tento kolaps se 1. října Franco vrátil na balkon Plaza de Oriente a při svém posledním veřejném vystoupení, "zopakuje před davem svůj obvyklý projev a ještě jednou, hlasem ještě roztřeseným nemocí, odsuzuje uprostřed všeobecné horlivosti svých bezpodmínečných příznivců židovsko-zednářské spiknutí proti Španělsku a komunisticko-teroristické podvracení." 483

Všechny protesty, které proběhly, jsou způsobeny zednářským levičáckým spiknutím politické třídy ve spolupráci s komunisticko-teroristickou subverzí v sociální sféře, která, pokud nás ctí, degraduje je.
Francisco Franco Bahamonde, 1. října 1975. 484

agónie a smrti

Francova agónie byla pomalá a bolestivá. Byl vystaven mnoha zbytečným a katastrofálním zásahům. 15. října utrpěl Franco infarkt a proti radě svého lékaře Dr. Vicente Pozuelo Escudero předsedal Radě ministrů o dva dny později, po několika zdravotních krizích. 22. října prodělal třetí infarkt, 24. další a jeho další nemoci se zhoršily. Od té doby všechny pokusy jeho okolí směřovaly k prodloužení jeho života a snažily se ho přimět přežít 26. listopad, kdy by měl obnovit mandát Alejandra Rodríguez de Valcárcela, jako prezident rady Království a Cortes a tím se zaručit jako „spolehlivá“ osoba s pravomocemi ovlivnit volbu budoucího prezidenta Rady ministrů.

25. října biskup ze Zaragoza poskytl extrémní pomazání v provizorním operačním sále, kde byl ošetřen v paláci El Pardo, a přinesl mu plášť Virgen del Pilar. Začátkem listopadu utrpěl výrazné krvácení do žaludku způsobené peptickým vředem. Franco byl převezen do nemocnice de La Paz v Madridu, kde mu byly operovány dvě třetiny žaludku. Zjistili také urémii, kvůli které musel na dialýzu. 485

6. listopadu 1975, kdy byl Franco na jednotce intenzivní péče, využil marocký král Hassan II. španělské politické nejistoty a nařídil invazi na španělskou Saharu v operaci, která se stala známou jako Zelený pochod. Bez formálního vyhlášení války Španělsku vyslalo Maroko na hranici kolonie 25 000 vojáků, k nimž se připojilo více než 350 000 civilistů, kteří sledovali cíl marockého nacionalismu zvýšit hranice svého království. [nutná citace] Politická moc Španělska, v nejistotě kvůli situaci diktátora a bez úmyslu zahájit krvavou lázeň pro území čekající na dekolonizaci, přenesla prostřednictvím Madridské tripartitní dohody podepsané 14. listopadu správu – nikoli však suverenitu – Západu Sahara do Maroka a Mauretánie; posledně jmenovaná země se ho později vzdala kvůli nedostatku ekonomických prostředků. Marocký zelený pochod překročil hranici a skončil okupací měst a měst Západní Sahary, takže otázka suverenity tohoto území zůstala nevyřešená, protože dohoda byla uzavřena bez uznání OSN.

V důsledku perforací provedených během druhé operace, kterou podstoupil, dostal Franco akutní zánět pobříšnice, který způsobil mnohočetné selhání orgánů. 15. listopadu se potřetil a naposledy podrobil operaci a 18. doktor Manuel Hidalgo Huerta oznámil, že už nebude zasahovat. 19. listopadu v 11:15 sestra Encarna Redondo ⁴⁸⁶ přistoupila k odstranění hadiček, které ho spojovaly se stroji, které ho udržovaly naživu, a nakonec zemřel na septický šok ve 4:20 20. listopadu. ^{487,488} "Oficiální příčinou byl endotoxický šok způsobený akutní bakteriální peritonitidou, renální dysfunkcí, bronchopneumonií, srdeční zástavou, žaludečním vředem, tromboflebitidou a Parkinsonovou nemocí" ⁴⁸⁹ Úmrtí oznámil médiím prostřednictvím písemného telegramu Rufo Gamazo, ^{vysoký} úředník National Movement Press, který obsahoval pouze třikrát frázi „Franco je mrtvý“, odeslal kolem páté hodiny ráno. ⁴⁹⁰ V 6:15 ráno zprávy poprvé odvysílalo Radio Nacional a předseda vlády Carlos Arias Navarro, vysílal v deset ráno svůj slavný televizní vzkaz: "Španělsko, Franco je mrtvý." ⁴⁹¹

Během padesáti hodin, kdy byla pohřební kaple otevřena v Sloupové síni Palacio de Oriente, se odhaduje, že jí prošlo 300 000 až 500 000 lidí, aby projevili poslední úctu a vytvořili dlouhé řady několika kilometrů. ^{492,493} Pohřeb z Madridu do Údolí padlých, kde byl pohřben ve slavnostní hrobce vedle hrobu José Antonia Prima de Rivera, byl také svědkem velkého davu. Zúčastnili se pouze tři hlavy států: monacký princ Raniero, jordánský král Husajn I. a generál Augusto Pinochet zchilli. ^{494,495} Po jeho smrti byl vyhlášen třicetidenní státní smutek. ⁴⁹⁶

Po jeho smrti mechanismy nástupnictví fungovaly a Juan Carlos — přijímající podmínky Francovy legislativy — byl inaugurován králem, ³⁰ který byl stoupenci Režimu přijímán skepticky a demokratickou opozicí s odmítnutím. Následně by Juan Carlos sehrál „ústřední roli ve složitém procesu demontáže Frankova režimu a při vytváření demokratické zákonnosti“ ³⁰ a zahájil proces známý jako španělský přechod.

Obžaloba za zločiny proti lidskosti

Francova hrobka v kryté Valley of the Fallen v roce 2005.

října 2008 byl – spolu s dalšími vysokými představiteli diktatury – obžalován tehdejší smírčím soudcem Národního soudu Baltasarem Garzónem, obviněn z „údajných trvalých trestných činů nezákonného zadržování, aniž by uvedl důvod svého místo pobytu v souvislosti se zločiny proti lidskosti ». ^{497V} uvedeném příkazu soudce zdůraznil, že případ vyšetřuje s „nejvyšší úctou ke všem obětem, které utrpěly odporné násilné činy, masakry a velmi vážná porušení práv během občanské války a poválečného období, bez ohledu na jejich politické a ideologické, náboženského nebo jakéhokoli jiného druhu, a bez stanovení jakéhokoli důvodu pro jejich rozlišování kvůli takovým okolnostem“, jakož i to, že úkolem spravedlnosti nebylo „provést soudní přezkum občanské války“. Přišel příkaz ke zjištění následujících skutečností:

během následujících let, jakmile skončila občanská válka, a jejíž realita má být v tomto vyšetřování upřesněna, stejně jako autoři v každém případě, aby individualizovali chování a osoby, které jsou za něj zodpovědné, a rozhodli se o zániku o jeho případné trestní odpovědnosti, pokud by zemřel. [...] Kategorie zločinů proti lidskosti je založena na základním a základním principu, že tyto činy útočí nejbrutálnějším způsobem na osobu jako součást lidské rasy v jejich nejzákladnějších právech, jako je život, integrita, důstojnost, svobody, které tvoří pilíře, na nichž je vybudována civilizovaná společnost a samotný právní stát. v každém případě s cílem identifikovat chování a osoby, které jsou za něj odpovědné, a rozhodnout o zániku jejich případné trestní odpovědnosti, pokud zemřeli. [...] Kategorie zločinů proti lidskosti je založena na základním a základním principu, že tyto činy útočí nejbrutálnějším způsobem na osobu jako součást lidské rasy v jejich nejzákladnějších právech, jako je život, integrita, důstojnost, svobody, které tvoří pilíře, na nichž je vybudována civilizovaná společnost a samotný právní stát.

Usnesení ze dne 16. října 2008 pokyn Ústředního soudu č. 5 Národního soudu. 497

Následně 18. listopadu téhož roku tentýž soud rozhodl o zproštění jeho odpovědnosti tím, že potvrdil jeho smrt. ⁴⁹⁸

Ideologie

Franco získal větší moc než kterýkoli jiný vládce v historii Španělska, ^{263.264} tyto pravomoci uplatňoval k zásahům do všech oblastí španělské společnosti. Podle názoru Alberta Reiga Tapia :

Politicky a ideologicky je Franco definován především negativními rysy: antiliberalismus, anti-zednář, antimarxista atd. 273

To se shoduje s Francovým přesvědčením, že byl vybrán, aby zachránil Španělsko před těmito „nebezpečími“. ⁵⁰⁰ Což nedefinuje ideologii, ale je těžké jít dál vzhledem k hermetické povaze postavy. ⁵⁰¹ Jeho zavržení parlamentarismu je známé již před třicátými léty ⁵⁰² a jeho hlavní posedlostí bylo údajné židovsko-zednářsko-komunisticko-mezinárodní spiknutí proti zájmům Španělska. ⁵⁰³ Sjednocení těchto fobií se svým obdivem ke všemu, co souvisí s vojenským světem ⁵⁰⁴ a jeho železné náboženské cítění – od svého jmenování vůdcem povstalců měl osobního zpovědníka, začínal den slyšením mše a téměř denně se modlil růženec – ⁵⁰⁵ jeho ideologický rámec mohl být získán.

Líc mince o pěti pesetách ražené v roce 1949 s podobiznou Franca a legendou « Francisco Franco Caudillo de España por la g. boha ». ¹ Pro Franca byla měna „výrazem suverenity“. 499

V jejich vládách vždy hrála důležitou roli armáda a katolická církev se aktivně účastnila poskytováním morálního ospravedlnění a snahou utvářet zvyky společnosti.

Podle Javiera Tusella „absence definované ideologie umožnila [Francovi] přejít od jednoho diktátorského vzorce k druhému, hraničícímu s fašismem ve čtyřicátých letech a rozvojovými diktaturami v letech šedesátých. ⁵⁰⁷ Pokud jde o celkové hodnocení Franca a jeho režimu, Tusell uvedl následující: 508

Franco, člověk vědomý si své povinnosti, rozvášný a obratný, byl také diktátorem necitlivým k utrpení poražených, neschopným zlikvidovat občanskou válku a zbožštěným upřímnou vírou, že je prozřetelným člověkem pro svou zemi. Někteří z jeho příznivců připisují frankismu modernizaci španělské společnosti nebo dokonce zřízení monarchie jako v roce 1975 ale ve skutečnosti to způsobilo zpomalení ekonomického rozvoje a druh monarchie, který byl implantován po roce 1975, byl velmi odlišný od toho, co Franco chtěl pro Španěly. Je však zřejmé, že pokud by režim, kterému dal své jméno, byl totalitní, ten první by nebyl možný a přechod k demokracii bez vážného společenského traumatu by byl mnohem obtížnější. Pokud totiž frankismus ve své závěrečné fázi postrádal legitimitu, existovala zde zákonnost, která byla naplněna, přestože šlo o diktaturu, díky relativně nezávislé byrokracii. Nejlepší chvála, jakou lze režimu vznést, tak spočívá v tom, co nebyl, tedy v totalitním režimu.

Pro britského historika Paula Prestona je „nejvýznamnější poznámkou o Francově místě v historii překvapivá lehkost, s jakou se Španělé rozhodli pro demokracii a postavili do kouta Caudillovy plány na budoucnost Španělska“. ⁵⁰⁹ Ve svém díle *Franco. Caudillo de España*, poukazuje na to, že „až do své smrti se snažil udržet pomstychtivé rozdělení mezi vítěze a poražené občanské války“, ⁵⁰⁹ a dodává, že „Franco bude pamatován především pro jeho nesmiřitelné vedení národního válečného úsilí v letech 1936 a 1939, za odhodlání, s nímž usiloval o systematické vyhlazení svých levicových nepřátel, a později za svou železnou vůli přežít“. ⁵¹⁰ Uvádí také, že „jeho charakteristické rysy byly instinktivní vychytralost a neochvějná a nevýrazná chladnokrevnost, s níž manipuloval soupeření mezi silami režimu a snadno porazil výzvy těch, kteří, od Serrana Súñera po don Juana, byli lepší než inteligencí a integritou. Francovy úspěchy nebyly úspěchy velkého národního dobrodince, ale obratného manipulátora moci, který vždy sloužil svým vlastním zájmům.“ ⁵¹⁰ Neutralitu za 2. světové války a španělský hospodářský zázrak nelze podle názoru tohoto autora přičítat jeho vedení s argumentem, že „černý trh a korupce byly charakteristické pro španělskou ekonomiku až do 50. let 20. století. Kdyby měl Franco v roce 1945 takovou velkomyslnost a vlastenectví, aby ustoupil Donu Juanovi, Španělsko by se stalo konstituční monarchií v roce 1945. čas sdílet výhody Marshallova plánu a rychlé členství v NATO a EHS“. 26

Korupce za diktatury

První případy korupce se objevují již před nastolením diktatury. Během občanské války si diktátor přivlastnil část četných darů, které byly poskytnuty „národní věci“ jinými diktaturami nebo obchodníky. Vyvrcholení těchto kousnutí se odehrává na konci války, kdy Franco díky daru 600 tun kávy brazilským diktátorem uloží na jeden ze svých účtů 7,5 milionu peset, což odpovídá přibližně 85,6 milionu eur v roce 2010. Getulio Vargas. Tato koncese byla předána Komisi pro zásobování a dopravu, státnímu orgánu pod ministerstvem průmyslu a obchodu a řízená Francissem Francem Salgado Araújo, bratranec diktátora, k distribuci civilním vládám, které měly na starosti marketing kávy ve svých provinciích podle veřejné ceny diktované správou, v té době 12,48 peset za kilo. Celková částka prodeje činila 7,5 milionu peset, tedy stejnou částku, která se objevuje v seznamu účtů Caudillo uzavřených 31. srpna 1940. 258

Během Francovy diktatury došlo k četným případům korupce, které se přelily do rodinných kruhů (zejména Nicolás Franco, Pilar Franco a její zeť markýz z Villaverde), politici a přátelé, kteří ho obklopovali, byli obviňováni z laxnosti a tolerance vůči němu, a proto byly mnohokrát samy veřejné orgány odpovědné za maskování těchto skandálů, což bylo možné díky neexistenci svobody tisk a represe. Například v případě Manufacturas Metálicas Madrileñas byl jeho vlastní bratr trestně amnestován Radou ministrů. Jeho sestra Pilar, ovdovělá matka deseti dětí, jejíž jediným příjmem byl tehdy skromný vdovský důchod, nashromáždila nesmírné jmění a různé majetky, až do své smrti nakonec pobírala 12 a půl milionu peset jako důchod.

Mimo jiné skandály pyramidového schématu nemovitostí SOFICO, podvody v exportní pomoci MATESA nebo industrializace v případě Confecciones Gibraltar a zmizení 4 milionů litrů státní ropy v případě Reace. ⁵¹¹ 512

Po skončení občanské války ničení a hlad zhoršily černý trh a nelegální obchod přes hranice. Následně díky ekonomickému rozvoji vzkvétala četná jmění, využívala k tomu vlivy takzvaného „*Clan del Pardo*“, což byl název, který zahrnoval jeho blízké kruhy, protože Palacio del Pardo byl jeho oficiálním sídlem, a úniky kapitálu. do zahraničí, směřující hlavně do Švýcarska ⁵¹³ a José Antonio Martínez Soler, ⁵¹⁴ uvedli, že:

| "Pod diktaturou byla neustálá a rozšířená korupce."

Rodina Franco během diktatury nashromáždila velké množství majetku a majetku, jako je galicijský zámek Pazo de Meirás, palác Cornide nebo budova známá jako El Canto del Pico v blízkosti Madridu. Podle Mariana Sáncheze Solera, který publikoval různé výzkumné knihy o jmění nashromážděném Francovými, měla rodina síť více než 150 různých společností a aktiv v hodnotě mezi 36 a 60 miliony eur. 515

V roce 2008 předložila politická strana Izquierda Unida poslanecký návrh na umožnění navrácení svého majetku státu, nakonec socialistická vláda schválila, aby zboží bylo prohlášeno za kulturní zájem, což umožňuje jeho návštěvy občanů, ale setrvání v rukou rodiny Francových. Lidová strana se postavila proti jakékoli z předložených iniciativ.

Soukromý život

Jediná věc, která je s jistotou známa o soukromém životě Francisca Franca, je to, co bylo oficiální a veřejné.⁵¹⁶ Byl ženatý s Carmen Polo a měl dceru Maríu del Carmen, vévodkyni z Franca. Jeho zeť byl Cristóbal Martínez-Bordiú, markýz z Villaverde, a jedním z jeho pravnuků byl Luis Alfonso de Borbón y Martínez-Bordiú, syn Alfonsa de Borbón y Dampierre a jeho nejstarší vnučky María del Carmen Martínúez-Bordi. y Franco. Rodina Franco strávila letní prázdniny rozdělené mezi Pazo de Meirás v La Coruña a Palacio de Ayete., v San Sebastianu; o Velikonocích jezdili do La Piniella (Asturie). 517

Mezi jeho záliby patřil golf, lov a rybaření, tyto koníčky se staly propagací jeho zdatnosti, objevovaly se v tisku četné kusy a hlavně lovil velké exempláře. 518

Měl k dispozici výletní člun, jachtu Azor, se kterou lovil tuňáky a v roce 1958 dokonce chytal vorvaně.⁵¹⁹ Lov se věnoval o víkendech a někdy i celé týdny, v sezónních špičkách. Bývaly financovány obchodníky, kteří využívali loveckých aktivit Caudillo k jednání s ministry a podporovali systém institucionalizované korupce.⁵²⁰ Při mnoha příležitostech byli vězni lákáni jídlem, takže je Franco našel „náhodou“. Podle Prestona byl lov „odbytištěm pro Francovu sublimovanou agresivitu, navenek bázlivý“. 521

Rád také hrál karty, trávil mnoho hodin u televize a jeho oblíbený rozhovor byl vždy o Maroku.⁵²² Měl rád sport, zvláště fotbal, protože byl deklarovaným fanouškem Realu Madrid a španělského fotbalového týmu.⁵²³ Hrál kulečnický a v roce 1967 dostal milion peset.⁵²⁴ Další z jeho vášní byla kinematografie — zejména westerny — a v paláci El Pardo prováděl soukromé promítání filmů.⁵²⁵ Měl také rád malování, činnost, se kterou začal ve dvacátých letech a kterou obnovil ve čtyřicátých letech, napodobujíc Hitlerovu malířskou praxi. Z Franca zůstalo jen málo obrazů, protože většina byla zničena při požáru v roce 1978. Maloval především krajiny a zátiší ve stylu inspirovaném španělskou malbou 17. století a Goyovými tapisériemi. Jeden z nejnámějších představuje medvěda napadeného smečkou psů. Vytvořil také portrét své dcery Carmen ve stylu blízkém Modiglianimu. Obecně podle Prestona „jeho témata naznačují konzervativní maloburžoazní vkus“. 526

Když pobýval v El Pardo, jeho denní rutinou bývalo vstávání v 8 hodin ráno, snídaně, prohlížení novin; pak by hrál tenis nebo jezdil na koni; pak uděloval audience - v pátek pořádal ministerské rady -; Jedl jsem ve 2, někdy později; pak šel na procházku — často na svou farmu ve Valdefuentes —, maloval nebo hrál golf; vrátil se na tři nebo čtyři hodiny do své kanceláře; pozdě odpoledne sledoval televizi nebo hrál karty (mus nebo tresillo); pak snědl večeři, řekl ruženec a před spaním si četl; v neděli chodil na mši a později šel na ryby do La Granja nebo na lov do rezervací El Pardo. 527

Exhumace

24. srpna 2018 schválila španělská vláda návrh zákona o exhumaci ostatků diktátora z jeho hrobky v Údolí padlých, aby byly přemístěny na jiné místo daleko od obětí občanské války. Jednatel Pedra Sáncheze vycházel z aplikace zákonu o historické paměti schváleného v roce 2007, jakož i z doporučení mezinárodních organizací, neboť se nezdá být koherentní, že v demokratickém

Franco žil se svou rodinou v královském paláci El Pardo po celou dobu diktatury.

Na palubě Azoru ho doprovázeli mimo jiné Luis Carrero Blanco a jeho zeť Cristóbal Martínez-Bordiú při pozorování svých vnuček.

státě existují veřejné památky, v nichž postava diktátor ⁵²⁸ a mandát Poslanecké sněmovny, který v květnu 2017 schválil 198 hlasy pro, 140 se zdrželo hlasování a 1 hlas byl proti a požádal vládu o exhumaci diktátora. 529

Dne 13. září 2018 schválila Poslanecká sněmovna královský dekret-zákon předložený vládou. Dekret prošel prostou většinou s podporou PSOE, Unidos Podemos, PNV, ERC, PDeCAT, Compromís, EH Bildu, Coalición Canaria a Nueva Canarias (172 ano); zdržení se PP, Ciudadanos, Unión del Pueblo Navarro a Foro Asturias (164 hlasů); a opačně hlasuje omylem lidoví poslanci Jesús Posada a José Ignacio Llorens . 530

Dne 15. března 2019 přijala vláda konečné rozhodnutí exhumovat ostatky 10. června téhož roku a pohřbít je na hřbitově Mingorrubio v El Pardo , v rodinném trezoru, kde již ležely ostatky jeho manželky Carmen. Pól. ⁵³¹ Nejvyšší soud však 4. června exhumaci preventivně odložil do vyřešení podstaty věci po sporně-administrativním odvolání Francových vnuků proti rozhodnutí vlády. ⁵³² Dne 24. září 2019 schválil Nejvyšší soud exhumaci Francisca Franca a zamítl odvolání podané rodinou, stejně jako jeho pohřeb na hřbitově Mingorrubio.⁵³³ Vláda navrhla 11. října dvoutýdenní lhůtu pro provedení poprav a nakonec , těsně před vlastním termínem, oznámila, že exhumace proběhne ve čtvrtek 24. října dopoledne za přítomnosti potomci de Franco, koroner, dělníci a ministryně spravedlnosti Dolores Delgado jako hlavní notářka království, zanechávající tisk před branami baziliky. 535

Pantheon hřbitova Mingorrubio (El Pardo, Madrid). Od roku 2019 jsou zde uloženy ostatky Francisca Franca po jeho exhumaci z Údolí padlých.

Vojenská kariéra, vyznamenání a jmenování

Literatura a film

Pod vlastním jménem vydal v roce 1922 knihu (prý pravdivou) *Deník vlajky* . ⁵³⁶ Pod pseudonymem *Jaime de Andrade* napsal Franco román *Raza* , který inspiroval stejnoujmenný film v roce 1942. Také pod pseudonymem, ale od *Jakima Boora* , publikoval sérii protizednářských a antisemitských článků v Falange varhany , Diario *Arriba* , všechny publikované později v knize *Freemasonry* . 537

Byl také použit jako postava v různých fiktivních románech, filmech a komiksech:

Stejný

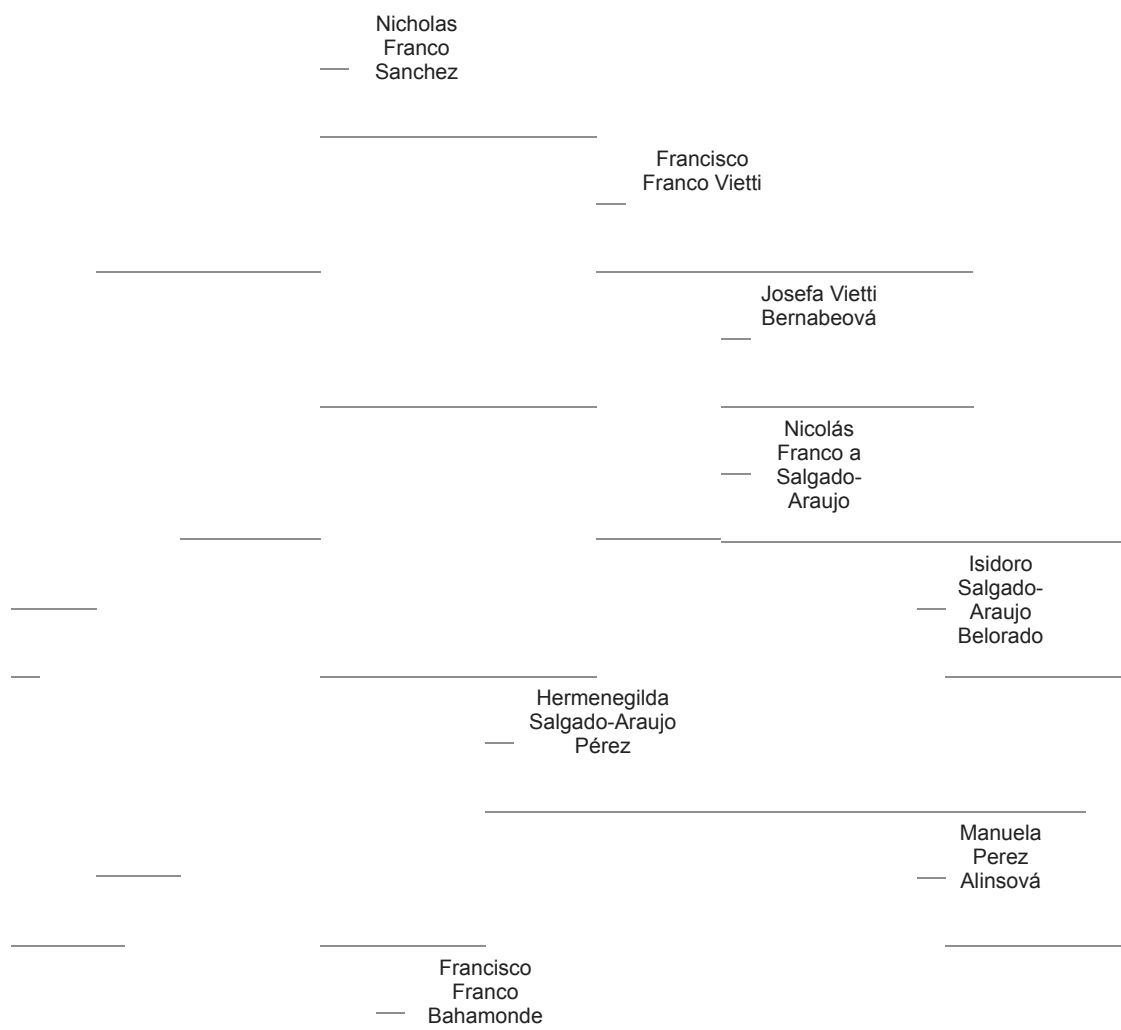
- V roce 1964 se José Luis Sáenz de Heredia , který už natočil film *Raza* , ujal také dokumentárního filmu *Franco, ten muž* .
- Dalším dokumentárním filmem natočeným v úkrytu byl *Caudillo* Basilia Martína Patina , jeho biografie se zaměřila především na jeho život před koncem občanské války, s rozhovory a audiovizuálními dokumenty obou stran.
- Sám byl navíc interpretován v němém filmu *La malcasada* (1926), kde se objevují portréty významných osobností té doby, jako byli José Millán Astray , José Sanjurjo , Ramón del Valle-Inclán nebo diktátor Miguel Primo de Rivera a mnoho dalších. .

jako charakter

- V *Dragon Rapide* (Jaime Camino , 1986) jeho roli ztvárnil Juan Diego , jeden z jeho nejúspěšnějších hereckých výkonů, za který byl nominován na Goyu a zaměřil se na dny před státním převratem .
- V *Espérame en el cielo* (1988) ho hraje José Soriano , humorný film, ve kterém herec hraje jak Franca, tak jeho dvojníka.
- V *Madregildé* (1993) jeho roli hraje Juan Echanove , film se surrealistickými nádechy, s nímž Echanove dokázal získat svého druhého Goyu za postavu Franca.
- V *Operación Gónada* (2000) ho hraje Xavier Deltell .
- V *Bon Voyage, Excellence!* (2003) interpretuje Ramon Fontserè .
- V *20-N: The last days of Franco* (2008) ho hraje Manuel Alexandre . 538
- V *Baladě o smutné trubce* (2010) jej interpretuje Juan Viadas.
- V *Don't call him love... call him X* (2011) ho hraje Carlos Areces .
- V *Tarancónu je páté přikázání* (2011) interpretováno Carlosem Arecesem .

- V *Dědovi, který vyskočil z okna a vzlétl* (2013) ho hraje Koldo Losada .
- V minisérii *Adolfo Suárez, prezidenta* (2010) hraje Francisco Merino .
- V minisérii *La duquesa* (2010) ho hraje Voro Tarazona.
- V minisérii *Alfonso, prokletý princ* (2010) ho hraje Francisco Vidal.
- V minisérii *Sofía* (2011) ho hraje Eduardo McGregor .
- V minisérii *Carta a Eva* (2013) ho hraje Jesús Castejón .
- V minisérii *El Rey* (2014) ho hraje Francisco Merino .
- Objevuje se také, i když jako neidentifikovaná postava, v komediálním filmu *...Y a el tercero año, resució* (1980).
- V krátkých filmech *Franco nemůže zemřít v posteli* (1998) a *Hendaye: když Adolfo našel Paca* (2007), hrají ho Luis Ciges a José Macías.
- Má portrét v hudebním filmu *Evita* (1996), kterou hraje Peter Hughes.
- On se objeví jako periodická postava v TV3 programu Polònia *hrál* Manel Lucas ; byl také parodován v jiných televizních pořadech, jako je *Caiga quien caiga* , DEC , kde ho hrál imitátor komik Carlos Latre , a na předávání cen Ondas 2008 David Fernández .
- Objevuje se jako opakující se postava v programu *El Intermedio* de La Sexta ve formě loutky.
- V hudební komedii *Hendaye, mon amour* ho ztvárnil César Goldi a v krátkém filmu Luise Garcíi Berlangy *El sueño de la maestra* (2002) se objevuje jako archivní snímky, ale daboval ho Luis Figuerola Ferretti jako parodie na *iBienvenido Mr. Marshalle!*.
- Objevuje se v krátkém filmu Álexa de la Iglesia *La tragedia de Francisco Franco* v podání Carlose Arecese .
- V minisérii *What their eyes were hiding* (2016) od Javiera Gutiérrezre .
- Objeví se jako Santi Prego ve filmu *Amenábar* *Zatímco válka trvá* (2019).

Předci

- Gonzalez Hard, E. (2000). *Upřímný. Psychologický životopis* . Madrid: Dnešní problémy. Také upravil Editorial Raíces, 2008.
- Hills, G. (1967). *Upřímný. Člověk a jeho národ* . Londýn: Robert Hale Ltd; New York: Macmillan Company.
- Moradiellos, E. (2002). *Francisco Franco. Kronika téměř zapomenutého vojevůdce* . Madrid: Nová knihovna. ISBN 978-84-9742-027-3.
- Payne, SG a Palacios Tapias, J. (2014). *Upřímný. Osobní a politická biografie* , Madrid: Espasa-Calpe.
- Preston, P. (2004) *Frank. Caudillo ze Španělska* (3. vyd.). Barcelona: Cíl. Původní verze z roku 1993.
- Suárez Fernández, L. (1984). *Franco a jeho doba* (8 sv.). Madrid: Národní nadace Francisca Franca .
- —. (1986). *Upřímný. Historie a její dokumenty* (20 sv.). Madrid: Edice Urbion.
- Vinas, A. (2015). *Druhá tvář Caudilla. Mýty a reality ve Francově biografii* , Barcelona: Kritika.

Osobní znak, prapor a štít

Francó použil jako svůj osobní znak vítěz (z latinského *victor* , 'victor'), symbol pocházející z úpadku Římské říše a odvozený od crismón , který již používala univerzita v Salamance . Tento emblém byl široce používán během války a byl na platformě, ze které Franco sledoval Victory Parade , a od té doby se přestal používat.

V roce 1940 vznikl prapor – vztyčený v oficiálních sídlech, kasárnách a lodích námořnictva – a písmo, které až do své smrti používal Franco jako hlava státu. To bylo obnoveno tímto způsobem, až do listopadu 1975, Band of Castilla . Samotnou kapelu a dvě dragantes doprovázely, stejně jako v případě Carlose I. , Herkulovy sloupy se stříbrným dřikem, podstavcem a korintským kapitálem ze zlata nebo zlatění, a oba byly korunovány císařskou korunou – sloupem nejbližší strana stěžně – a stará královská, otevřená-nejvzdálenější. Sloup na straně nejbližší ke stožáru byl umístěn u spodního okraje, zatímco druhý byl u horního okraje.

Písmo, poziční signál pro vojenské použití, bylo velmi podobné praporu, ale mělo na opačné straně stožáru tři vyčnívající kruhové stany a dva mezilehlé výklenky. Byla obklopena třásněmi a doplněna šňůrou, obojí ze zlata.

Výše uvedené prvky byly také součástí osobního erbu používaného Francem jako hlavou státu. Tento štít také představoval jako vnější dekorace laureátský kříž ze San Fernanda a otevřenou korunu bez diadémů, nazývanou koruna vojenského vedení. 539

- Osobní banner. 540
- Osobní erb.
- Typický model Victor.

Předchůdce: Carlos Masquelet Lacaci	Náčelník Ústředního generálního štábu armády 19. května 1935 ⁵⁴¹ - 23. února 1936 ⁵⁴²	Nástupce: José Sánchez-Ocaña Beltrán
Předchůdce: Miguel Cabanellas Předseda Rady národní obrany José Miaja Předseda Rady národní obrany	 Hlava státu Španělska ^b 1936 ^{c.d} - 1975	Nástupce: Council of Regency v
Předchůdce: Francisco Gómez-Jordana předseda Státní technické rady José Miaja předseda Rady národní obrany	 Prezident španělské vlády 1938 ^e - 1973	Nástupce: Luis Carrero Blanco
Předchůdce: Nově vytvořená pozice	 Národní ředitel FET a JONS 1937-1975	Nástupce: pozice zrušena

Viz také

Známky

- ¹ [^] Mezi 23. listopadem 1975 a 24. říjnem 2019 bylo jeho pohřebiště uvnitř baziliky Údolí padlých .
- ² [↑] Skočit do: ^{a b c} Povstalci jej na konci září 1936 jmenovali *generalísimem armády předsedou vlády Španělského státu*. ¹ Hlava státu byl jedním z nejpoužívanějších titulů režimem od jeho oficiálního jmenování 1. října 1936²³ vedle titulu používaného vzákladním zákoně státu (1967). ⁴ Také v říjnu zakázal stranickým médiím, aby ho považovala za diktátora, jak to obvykle dělala, a přijal slovo „velmi španělský“⁵ k oficiálnímu označení: *Caudillo*,²³ hlas, ke kterému jsou podle Márqueze Rodrigueze „v současnosti spojeny některé charakteristické rysy, jako je sklon k autoritářství a despotismu, narcismus, kult osobnosti a především mesianismus“. ⁶ Stejně tak se od roku 1947 jeho podobizna objevovala na pesetách vedle nápisu « Francisco Franco Caudillo de España por la g. Boha “ (*Francisco Franco, vůdce Španělska z milosti Boží*). ¹ Zákon o nástupnictví v ústředí státu (1967) ve svém druhém článku nazval jej *Caudillo ze Španělska a křížová výprava, generalissimo armád* .⁷
- ³ [↑] Skočit do: ^{a b} *De facto* až do roku 1947.
- ⁴ [^] K 1. dubnu 1939.
- ⁵ [↑] Dočasně Rada Regency.
- ⁶ [^] K 1. dubnu 1939.
- ⁷ [↑] Křestní jména , kterými byl pokřtěn, jsou **Francisco Paulino Hermenegildo Teódulo** .¹⁰ Příjmení z otcovy strany je **Franco** a příjmení z matčiny strany **Bahamonde** (původně **Baamonde**).¹¹
- ⁸ [↑] Zvaný **Caudillo** a **Generalissimo** . ____ Další informace viz Lemas of Frankoism § Další výrazy vztahující se k Franco .
- ⁹ [^] Narodil se 1889; zemřel v roce 1966 jako budoucí tchán knihovníka a spisovatele Hipólita Escolara Sobrina ,³⁴⁻³⁵ 36
- ¹⁰ [↑] Také jedna z jeho vnuček (a Francova neteř), Pilar Jaraiz Franco by řekla: 41

Moje matka říkala, že dědeček byl velmi přísný, že své děti trestal často a ne příliš jemně; že se snadno rozzlobil, že jít proti němu, ať už to byla jeho žena, jeho děti nebo kdokoli jiný, způsobilo bouřlivé scény a že často nezachoval patřičný chlad a klid. Byl to zkrátka člověk se silným charakterem, něco jako můj strýc Ramón, i když s menším smyslem pro humor... Dědeček, jak jsem ho později poznal, byl trochu shrbený muž, ne méně než vysoký, ale ne vysoký. Hubená, s bílým plnovousem a nepříliš oblečená. Většina věcí, které o něm byly řečeno, jsou fantazie. Nikdy jsem si nevšiml, že by pil, ani jsem nevěděl o žádných příznacích opilosti a jeho chování ve své profesi bylo vždy bezvadné. Myslím, že ani nehrál, v pravém slova smyslu. To znamená, že nebyl gambler, možná si zahrál malou hru v kasinu se svými přáteli. Dědeček se docela zabýval penězi a dost pochybuji, že by je ve hře s radostí riskoval.
- ¹¹ [↑] Verze pěstovaná od Francova režimu, která od počátku démonizuje postavu otce a idealizuje tu mateřskou, je ta, že Nicolás popřel možnost, že by ho Pilar doprovázela. Pacónova manželka, Francova sestřenice, se kterou by ho pojilo blízké přátelství, v roce 1942 komentovala: 43

↑ Můj manžel (Pacón) řekl, že problém nastal, když ho poslali do Cádizu a žena ho odmítla doprovázet.

12. † Španělská inteligence a politická elita 19. století dosáhla radikálních ústavních reforem, které Španělsku na krátkou dobu zajistily nejdemokratičtější volební právo a nejliberálnější politické struktury v kontinentální Evropě – ve čtyřech různých cyklech: 1820–1823, 1836–43, 1854–56 a 1868–74—. Žádný jiný systém se nepokoušel o tak pokročilé politické struktury založené na tak omezeném vzdělání, tak malé občanské přípravě, tak neproduktivní ekonomice, tak nedostatečné komunikaci, tak extrémní regionální nerovnováhy a silné institucionalizované opozici církve a karlismu . 45
13. † «Během svého působení v Legii, znepokojený vlnou nekázně, požádal Millán-Astray o povolení uchýlit se k popravčím četám. Millán-Astray odpověděl, že rozsudky smrti by měly být vynášeny pouze v souladu s přísnými nařízeními obsaženými v Kodexu vojenské spravedlnosti. O několik dní později vytvořil popravčí četou poté, co legionář odmítl jíst a hodil jídlo na důstojníka. Zastřelil ho a provedl přehlídku praporu před mrtvolou. 71
14. ^ V prvních dvou a půl letech jeho působení v řadových řadách bylo zabito nebo zraněno 35 z jeho 41 kolegů důstojníků. 72
15. ^ „Myšlenka vyslání domorodých jednotek a legionářů proti povstalcům musí být nepochybně také připsána Francovi“. „Zdá se“, že požadavek Hidalgo a tří členů CEDA, aby se Franco stal šéfem ofenzivy proti Asturii, byl zpochybněn premiérem, který by dal přednost umírněnějšímu generálovi. 120
16. † Salas Larrazábal z celkových ozbrojených sil přidělil 116 502 mužů, 45,31 %, k Republice a 140 604, 54,69 %, k rebelům. Počítat rebely s integritou Africké armády, která čítá 47 127 mužů, „vzhledem k jejich stupni sestrojení, výcviku a výcviku by to mohlo být rozhodující v případě, že se jim podaří přejít na poloostrov“. 156
17. ^ Ansaldovo letadlo byl malý dvouplošník Puss Moth . Aby se předešlo kontrole ze strany portugalských úřadů, byla jako přistávací plocha vybrána opuštěná závodní dráha poblíž Cascais a vítr je donutil vzlétnout směrem k lesíku stromů. „Ke své vlastní váze přidal Sanjurjo velký kufr s uniformami a medailemi za svůj slavnostní vstup do Madridu“. Přetížené aparatuře se nepodařilo koruny stromů zachránit. Toto je verze samotného Ansaldo, který mu zachránil život. Později se rozšířila verze, že důvodem byla bomba nastražená anarchisty. 174
18. † 17 729 Evropanů a 15 570 domorodých obyvatel (celkem 33 299), podle Cabanellas de las Torres ; ¹⁷⁵ 47 127 mužů podle Salase Larrazábal . 156
19. † „Celkové nebo částečné údaje dostupné pro 33 provincií naznačují, že v poválečném období bylo již zaznamenáno více než 35 000 poprav. Je pravda, že mezi těmito provinciemi se objevuje většina těch provincií, které zůstaly v republikánské zóně téměř po celou válku, ale spolehlivé údaje stále chybí pro Vizcayu, Asturii, Badajoz, Toledo, Santander a Madrid. Stálo by za to přidat i stovky případů násilných úmrtí v důsledku svévolných vražd, nevidovaných vojenským rozkazem, zejména na jaře 1939, a tisíce úmrtí ve věznicích. Kvůli hladu a epidemiím, s dostupnými údaji pro třináct provincií, zemřelo v poválečném období 4663 vězňů. Závěr, který čeká na další vyšetřování, se zdá být jasný:282
20. † V příkazu, kterým zaniká trestní odpovědnost, je podrobně uvedeno, že jde o „zločiny proti organizacím na vysoké úrovni národa a formě vlády, jakož i pokud jde o trestný čin nezákonného zadržování s nuceným zmizením osob“ . , v souvislosti se zločiny proti lidskosti ». 498
21. † Chyba citace: <ref> Neplatná značka; obsah volaných odkazů nebyl definován Consejo de Regencia

Reference

1. † Státní ústředí (10. ledna 1967). «Organické právo státu, ne. 1/1967, ze dne 10. ledna» . Úřední státní věstník č. 9, z 11. ledna 1967 . „Šestý článek. Hlava státu je nejvyšším představitelem národa; zosobňuje národní suverenitu; vykonává nejvyšší politickou a správní moc; [...]».
2. † Ruiz Carnero , Ricardo (1943). *Historie Španělska* . Citováno v Álvarez-Sanchís a Ruiz Zapatero, 1998 , s. 45. Madrid: Hernando, SA Str. 357.
3. ^ Márquez Rodríguez , Alexis (25. listopadu 2010). „Slovo: caudillo“ . Založena BBVA .

4. ↑ Předsednictví vlády (20. dubna 1967). «Výnos 779/1967 ze dne 20. dubna, kterým se schvalují konsolidovaná znění základních zákonů Království» . *Úřední státní věstník* č. 95, z 21. dubna 1967 . „Druhý článek. Hlava státu odpovídá Caudillo ze Španělska a křížové výpravy, generalissima armád, pan Francisco Franco Bahamonde ».
5. ↑ Vláda Španělska - Předsednictví vlády (ed.). «Chronologický seznam předsedů Rady ministrů a vlády» . *Moncloa* . Staženo 4. ledna 2023 .
6. ↑ Redondo Gálvez, 1993 , pp. 133-134.
7. ↑ «Republika začala dosažením volební pravdivosti (nebo alespoň mnohem vyšší volební pravdivosti než v minulosti), ale v nadcházejících letech muselo Španělsko zjistit, že postavení monarchie mimo zákon nutně neznamená konec problémů . V napjaté a napjaté atmosféře třicátých let způsob, jakým byli vychováni, všichni současně as maximalismem v politických pozicích, ztěžoval životaschopnost demokratického systému zrozeného v dubnu 1931» Tusell (1999a) *Poslední dny monarchie*
8. ↑ Saz Campos, 2004 , str. 90.
9. ↑ Skočit do: ^a^b «Teze obhajovaná Paynem v uvedeném spisu lze shrnout těmito slovy:

V letech 1937 až 1943 byl Frankův režim „polofašistickým“ režimem, ale nikdy nebyl stoprocentním fašistickým režimem. Poté strávil dvaatřicet let vývojem jako „postfašistický“ autoritářský systém, i když nedokázal zcela odstranit všechny zbytky fašismu.

» Glicerio Sanchez Recio. *Kolem Frankovy diktatury Hispania Nova*
10. ↑ Cabrera a Rey, 2017 ; Kapitola V
11. ↑ «Neexistence definované ideologie mu umožnila přejít od některých diktátorských vzorců k jiným, hraničícím s fašismem ve čtyřicátých letech a rozvojovými diktaturami v letech šedesátých». Tusell 1999c, kap. „Frankismus jako diktatura“.
12. ↑ Hugh Thomas, *La guerre d'Espagne* , Robert Laffont, 2009, s. 209 a 711.
13. ↑ Jackson, 2005 , str. 466.
14. ↑ Vidal a z Barnoly , Luis Alfonso. „Franku, ano. XIX – XX » . *Xenealoxias do Ortegala* . Staženo 10. dubna 2016 .
15. ↑ Suárez , Luis (2009). *upřímný _ Kryt* . Ariel. ISBN 978-84-344-6781-1 .
16. ↑ Gil Pecharromán, 2003 , s. 470.
17. ↑ Fusi Aizpurua a kol., 2006 . „Režim sám spáchal dost zločinů, aby zaručil cenzuru s fašistickou nálepkou nebo bez ní. Ve skutečnosti přinejmenším jedna z hrůz, které Franco spáchal, předčila vše, co udělal německý i italský fašismus, dokud vír světové války neuvolnil démonické síly, které se v něm vždy skrývaly. Mussolini popravil 27 jednotlivců od roku 1922 do roku 1940; Franco popravil v letech 1939 až 1941 nejméně tisíckrát více lidí“ (José Luis García Delgado).
18. ^ Preston, 2004 , str. 581.
19. ↑ Bachoud a Pons Irazazábal, 2000 , str. 459. «Přítomnost kněží spolu se silami demokratické opozice v požadavcích lidských práv, v nacionalistických požadavcích a v sociálních protestech představuje největší překážku očekávané a žádané kontinuity režimu, protože zbavuje jistou důvěryhodnost stále znovu se opakující refrén komunistického spiknutí“.
20. ↑ Preston, 2004 , «Dlouhé sbohem. 1969, 1975“.
21. ^ Preston, 2004 , str. 839. «Odhodlání lidí kolem El Parda udržet Franca naživu navzdory jeho intenzivnímu utrpení nebylo bez souvislosti se skutečností, že mandát Alejandra Rodrígueza de Valcárcela jako prezidenta Království a parlamentu skončil 26. listopadu. Pokud by se Franco dokázal zotavit natolik, aby obnovil funkční období Rodrígueza de Valcárcela, kabala by měla klíčového muže, který by zajistil, že prezident Rady ministrů, kterého vybral Juan Carlos, byl „spolehlivý“.
22. ^ Preston, 1999 , str. 19.
23. ^ Preston, 2004 , str. 28.
24. ^ Preston, 2004 , str. 30.
25. ^ Zavala, José María (22. března 2016). *Upřímně Upřímně: Soukromá Ana z nejveřejnějších osobností* . Barcelona: Plaza & Janes. p. 350. ISBN 8401015464 . Staženo 21. prosince 2017 .
26. ↑ Fernandez, Carlos (2005). *Generál Franco: diktátor v době hanby* . Španělsko: KRITICKÉ. p. 504. ISBN 9788484326908 . Staženo 21. prosince 2017 .

27. ↑ García Santa Cecilia, Carlos (27. ledna 2014). "www.fronterad.com" . Zlí knihovníci/ 4 (I) . Staženo 21. prosince 2017 .
28. ^ Preston, 2004 , str. 29.
29. ↑ González Hard, 2008 , str. 22.
30. ↑ Ashford Hodges a Salido Rodríguez, 2001 , s. 21. Svědectví Pacóna Francisco Franco Salgado-Araujo , Francův bratranec a jeho stálý stín, ho popisuje jako „muže s velkou inteligencí, ale výstředního . [...] Měl velkou vlastní osobnost, která ho vedla k tomu, aby dělal, co chtěl, aniž by se staral o to, „co řeknou“.
31. ↑ González Duro, 2008 , pp. 21-25.
32. ↑ Fernández Santander, 2005 , pp. 8-10.
33. ↑ Fernández Santander, 2005 , s. 9. «V době mých vzpomínek byla stále velmi krásná, s tou dokonalostí rysů, které léta uklidňují a zušlechťují. Žil a oblékal se s velkou askézí. Jeho pohyby byly plynulé a harmonické a jeho charakter sladký a energický. Něco, co mě zajímá, abych hodně zdůraznil, je jeho nesmírná dobrotá, odhalovaná den za dnem při nejrůznějších příležitostech. Velmi jsem ji miloval, mohu vás ujistit, že byla až do své smrti jedním z lidí, kteří mě na světě milovali.
34. ↑ Ashford Hodges a Salido Rodríguez, 2001 , s. 40.
35. ^ Preston, 2004 , str. 33.
36. ^ Payne, 1987 , str. patnáct.
37. ↑ Ashford Hodges a Salido Rodríguez, 2001 , s. 27. «Ačkoli celé Španělsko obrovsky utrpělo ztrátou velké španělské říše, byla to rána pro morálku Ferrolu obrovská. Tisíce námořníků, kteří se připojili ke katastrofálnímu dobrodružství, pocházely z Galicie. Ztráta blízkých rodinných příslušníků a návrat velkého počtu demoralizovaných, zraněných a zmrzačených mužů do Ferrolu měl přímý dopad na životy většiny obyvatel města.
38. ^ Preston, 2004 , str. 34-35.
39. ↑ Ashford Hodges a Salido Rodríguez, 2001 , s. 31.
40. ^ Preston, 2004 , str. 36.
41. ^ Preston, 2004 , str. 3. 4.
42. ^ Preston, 2004 , str. 37.
43. ^ Preston, 2004 , str. 48.
44. ^ Payne, 1987 , str. 82. "To nejen kvůli jeho nízkému vzrůstu (protože ve španělské armádě bylo mnoho nízkých důstojníků a někteří dokonce více než Franco), ale také kvůli jeho slabému a sípavému hlasu, rozhodně vysoko posazenému."
45. ↑ Azaña Díaz, 2007 , 5 , s. 640.
46. ^ Payne, 1987 , str. 81.
47. ^ Payne, 1987 , str. 35. "Pacón by v první řadě neuspěl u přijímací zkoušky a složil ji v následujícím roce."
48. ↑ González Hard, 2008 , str. 54.
49. ^ Payne, 1987 , str. 80.
50. ↑ Bachoud a Pons Irazazábal, 2000 , str. 39.
51. ^ Preston, 2010 , str. 88. «Jeho chladnokrevnost pod bojovou palbou a jeho praktické schopnosti jako polního důstojníka mu vynesly řadu rychlých povýšení, díky nimž se stal postupně nejmladším kapitánem v roce 1916, nejmladším velitelem v roce 1917 a nejmladším generálem v Evropě, v roce 1926“.
52. ^ Payne, 1987 , str. 79.
53. ^ Preston, 1987 , str. 42. "Povědomí politické elity o rostoucím pacifismu většiny veřejného mínění pouze potvrdilo tvrzení mnoha úředníků, že Španělsko nemůže být řádně řízeno civilisty."
54. ↑ Nerín i Abad, 2005 , str. 73. «Nikdy nebyl mladík tak mučený jako my marockou hrozbou, ani nebyl tak hloupě obětován v dobrodružství bez slávy, bez vznešenosti, smutného, zlověstného, neprůhledného, hanebného, které naplnilo španělský život vůní ranče, rezavé sardinky z kampaňových dávek, vši, kadaveriny». Slova Carlese Esplá, spisovatele a sekretáře Blasca Ibáñeze .
55. ^ Preston, 2004 , str. 40.

56. ^ Payne, 1987 , str. 82. "Francovo tiché sebeovládání, věcný a neosobní přístup, příklad odvahy a trvání na pořádku a disciplíně mu umožnily stát se navzdory svému mládí kompetentním velitelem čety a později velitelem roty."
57. ^ Preston, 2004 , str. 62.
58. ^ Preston, 2004 , str. Čtyři pět.
59. † González Hard, 2008 , str. 75. «Bylo nás dvanáct důstojníků, kteří žili v kuželovitém stanu. Večery jsme trávili klábosením a hraním karet, kromě Franca, který za celý svůj život sáhl na kartu, pokud vím. V hodinách sklíčenosti jsme nařikali nad našimi vojenskými prostředky, které byly nedostatečné, a nad útoky tisku proti armádě. Zdrženlivý a vážný vždy odpovídal jednoslabičnými slovy... navzdory svému extrémně mladistvému vzhledu se Franco vyznačoval výjimečným způsobem služby, ale nikdo nevěděl, co si myslí." Prohlášení generála Vigóna Jeanu Descolovi v *Oh España* .
60. † Tusell Gómez, 1999a , «Rifeños a Španělé». „Muži zvyklí na silnice, stezky nebo alespoň na horské stezky; muži navíc nedávno přišli z prostředí, kde byla válka chápána jako něco nesnesitelného; konečně muži, kteří nikdy nebojovali, a na druhé straně lidé nejenom zvyklí bojovat, ale pro něž byla válka spojena s každodenním chlebem“. Slova Martineze Campose .
61. † Preston, 2004 , str. 58.
62. † Ashford Hodges a Salido Rodríguez, 2001 , s. 55.
63. † Bachoud a Pons Irazazábal, 2000 , str. 48.
64. † González Hard, 2008 , str. 73. «Na bitevním poli Franco vždy postupuje a vede své muže k vítězství, za každou cenu, protože ví, že porážka nebo stažení je přinutí dezertovat nebo se obrátit proti němu».
65. † Preston, 2004 , str. 45.
66. † Tusell Gomez, 1999a .
67. † Bachoud a Pons Irazazábal, 2000 , str. 49.
68. † Fernández Santander, 2005 , s. 39.
69. ^ Preston, 2004 , str. 49.
70. † Rodríguez Jiménez, 2006 , pp. 219-220. „Defence Boards, pěchotní zbraňové sdružení zrozené v souvislosti s krizí v roce 1917, aby požadovalo obnovu politického života, ale také stále více usměrňovalo své korporátní nároky související s udržením kupní síly oficiality a uplatňováním uzavřeného měřítka. Junteros jsou velmi kritičtí k hojnosti vyznamenání, peněžních odměn a povýšení ve prospěch kolegů sloužících v severní Africe.
71. † Bachoud a Pons Irazazábal, 2000 , str. 53.
72. † «el historiador oficial de la Guardia Civil se refirió a Franco como «el hombre responsable de restaurar el orden». A pesar de que varias hipótesis afirman que su actuación de esta época confirmó su fiabilidad a ojos de la burguesía local, el propio Franco declararía años más tarde ante un inmenso público de mineros asturianos que su columna no había entrado en acción. [...] En contraste con los recuerdos paternalistas de Franco, Manuel Llanceza, el dirigente moderado del sindicato de mineros asturianos, escribió en esa época sobre el “odio africano” que se había desatado contra los pueblos mineros, en una orgía de violaciones, pillaje, violencia y tortura.» Preston, 2004 , Pg. 52.
73. † Preston, 2010 , p. 73. Saludo a los que se incorporaron a la primera bandera de la Legión. Extraído de Barea, Arturo (1951). *La forja de un rebelde*. Buenos Aires: Losada. p. 315.
74. † Preston, 2004 , p. 56.
75. † Nerín i Abad, 2005 , p. 40. «El alto mando toleró numerosas irregularidades en la Legión, como los alborotos cotidianos o la prostitución en los cuarteles (ejercida por mujeres, hombres e incluso menores). Las “legionarias”, “cantineras” o “soldaduras” acompañaban a las tropas en sus acciones; algunas de ellas desembarcaron en Alhucemas, otras fueron a Asturias en 1934, y las hubo que recorrerían toda España durante la guerra civil».
76. † Preston, 2004 , p. 57. «La duquesa de la Victoria, una filántropo que organizó un equipo de enfermeras, recibía un tributo de la legión: una cesta de rosas en cuyo centro se encontraban dos cabezas de moro cercenadas. Cuando el dictador Primo de Rivera visitó Marruecos en 1926, se horrorizó ante la vista de un batallón de la Legión en espera de ser inspeccionados con cabezas clavadas en las bayonetas».

77. ↑ [Preston, 2004](#), p. 64. De seudónimo Juan Ferragut, del que en aquel tiempo se rumoreó ser el "negro" que le escribiera a Franco *Diario de una Bandera*
78. ↑ [Payne, 1987](#), p. 84.
79. ↑ [Preston, 2004](#), p. 63.
80. ↑ [Preston, 2004](#), p. 67.
81. ↑ [Preston, 2004](#), p. 69.
82. ↑ [Preston, 2004](#), p. 72.
83. ↑ [Preston, 2004](#), p. 73.
84. ↑ [Preston, 2004](#), p. 75.
85. ↑ [Saltar a: ^a ^b Preston, 2004](#), p. 76.
86. ↑

El día en que se anunció su ascenso a general, el éxito de Franco fue eclipsado por la espectacular cobertura que la prensa nacional dio a su hermano Ramón. El comandante Ramón Franco había cruzado el Atlántico sur con el capitán Julio Ruiz de Alda, uno de los futuros fundadores de la Falange, en el Plus Ultra, un hidroavión *Dornier Do J Wal*. El régimen y la prensa trataban a Ramón como un moderno Cristóbal Colón. Se creó una comisión en Ferrol para organizar diversos agasajos a los dos hermanos, incluido el descubrimiento de una placa en la pared de la casa donde nacieron, que rezaba: «En esta casa nacieron los hermanos Francisco y Ramón Franco Bahamonde, valientes militares que al frente del Tercio de África y cruzando el Atlántico en el hidroavión Plus Ultra realizaron heroicas hazañas que constituyen gloriosas páginas de la Historia nacional. El pueblo de Ferrol hónrase con tan esclarecidos hijos, a los que dedica este homenaje de admiración y cariño».

Preston, 2004, pp. 77, 78.

87. ↑ [Preston, 2004](#), p. 79.
88. ↑ [Preston, 2004](#), p. 83.
89. ↑ [Fernández Santander, 1983](#), p. 47.
90. ↑ [Azaña Díaz, 2007](#), **3**, p. 685. *Memorias*, 21 de agosto de 1931.
91. ↑ [Preston, 1994](#), p. 99.
92. ↑ [Payne, 1987](#), p. 88. «El Ejército español era un objetivo primordial del reformismo republicano. Azaña, el nuevo ministro de la Guerra, estaba decidido a reorganizarlo drásticamente y, sobre todo, a crear unas nuevas relaciones institucionales y políticas que pusieran al Ejército en su sitio. [...] Una de sus mayores preocupaciones era la hipertrofia de la oficialidad, que mediante una política generosa de retiros voluntarios, prácticamente con la paga completa, se redujo en un 37 por ciento en poco más de un año, pasando de los 22 000 miembros a menos de 12 400».
93. ↑ [Preston, 2004](#), p. 110.
94. ↑ [Preston, 2004](#), p. 113.
95. ↑ [Preston, 2004](#), pp. 113-114.
96. ↑ [Preston, 1994](#), p. 116.
97. ↑ [Preston, 2004](#), p. 120.
98. ↑ [Preston, 1994](#), p. 121.
99. ↑ [Azaña Díaz, 1997](#), p. 166.
100. ↑ [Preston, 1994](#), p. 127. «La derecha entendió su éxito en las elecciones de noviembre de 1933 como una oportunidad para desmontar las reformas que había intentado poner en práctica durante los diecinueve meses anteriores el gobierno de coalición republicano-socialista. [...] Los patronos y terratenientes celebraron la victoria bajando los sueldos, reduciendo el número de obreros empleados (en particular despidiendo a los sindicalistas), desalojando a los arrendatarios y subiendo los alquileres».
101. ↑ [Bachoud y Pons Irazazábal, 2000](#), p. 119.
102. ↑ [Bachoud y Pons Irazazábal, 2000](#), p. 120. «La bajada de salarios, la lucha abierta entre el nuevo gobierno y la Generalitat, y la anulación de la ley de arrendamientos de cultivos votada por el Parlamento catalán: todo esto, unido a las medidas vejatorias tomadas anteriormente por Lerroux, acentúa el descontento popular y agita a la izquierda revolucionaria, a la que le preocupa también el ascenso de las dictaduras en Europa».

103. ↑ Preston, 1994, p. 131. «El movimiento juvenil de Gil-Robles, la Juventud de Acción Popular (JAP) realizaba grandes convocatorias fascistas en las que Gil-Robles era saludado con el grito ¡Jefe! ¡Jefe! ¡Jefe! (el equivalente español a "Duce") con la esperanza de que iniciara una "marcha sobre Madrid" para conquistar el poder».
104. ↑ Tusell, 1999b, «La insurrección de octubre de 1934». «En varios sentidos se puede decir que los sucesos revolucionarios presagiaron la guerra civil: la aparición de milicias, la formación de comités locales como autoridad política suprema, el empleo del terror, en gran medida anticlerical, e incluso alguna medida revolucionaria, como la supresión del dinero llevada a cabo por los anarquistas. Las pérdidas humanas fueron muy considerables (un millar y medio de muertos), pero sobre todo la brutalidad empleada por ambos bandos creó un abismo entre dos sectores de la sociedad española. Si ya se habían producido casos manifiestos de vesania entre los sublevados, el gobierno de centro-derecha hizo muy poco para la reconciliación y, sobre todo, cerró los ojos para no ver el empleo de procedimientos represivos bárbaros e ilegales por parte de la policía y el Ejército».
105. ↑ Álvaro Dueñas et al., 2009, p. 102. «Desde su despacho en el Ministerio de la Guerra el general Franco dictó las órdenes que ejecutaron sobre el terreno el general López Ochoa y el coronel Yagüe, éste al mando de las fuerzas coloniales, legionarios y regulares, dispuesto a desplegar en los valles asturianos las tácticas de exterminio sufridas por los rifeños».
106. ↑ Bachoud y Pons Irazazábal, 2000, p. 121.
107. ↑ Preston, 2004, p. 137.
108. ↑ Preston, 2004, p. 138.
109. ↑ Fernández Santander, 1983, p. 58.
110. ^ Preston, 1994, str. 148. «Zachoval stejný opatrný tón, jaký před několika dny používal u Moscarda. Dal však oboustrannou odpověď».
111. ^ Preston, 2004, str. 143.
112. ^ Preston, 1994, str. 150. "Přesvědčil ho do té míry, že souhlasil s vyhlášením stavu poplachu a telefonicky Alcalá Zamora požádal o povolení vyhlásit pozastavení ústavních záruk a vyhlásit stanné právo."
113. ^ Preston, 1994, str. 152.
114. ↑ Bachoud a Pons Irazazábal, 2000, str. 127. «Azaña si myslel, že má generála Molu, jmenoval ho vojenským guvernérem Pamplony a hlavou severní oblasti».
115. ^ Preston, 2004, str. 153.
116. ↑ Bachoud a Pons Irazazábal, 2000, str. 128. «Franco o deset let později řekne, že to, co se chtěl představit, bylo přiblížit se Madridu».
117. ^ Preston, 2004, str. 142.
118. ^ Preston, 2004, str. 155.
119. ^ Preston, 1994, str. 119, 173.
120. ^ Preston, 1994, str. 173.
121. ^ Payne, 1968, str. 291. «Francova nepřesnost, váhání a politické flirtování tak rozzuřily Molu a skupinu spiklenců z Pamplony, že mu nakonec říkali v soukromí přezdívkou "slečna Islas Canarias 1936"». Rozhovor José Marii Iribarrena se Stanley G. Paynem v Pamploně 25. listopadu 1958.
122. ^ Preston, 1994, str. 160.
123. ↑ Payne, 1992, str. 30.
124. ^ Preston, 1994, str. 169. "Serrano Suñer sám byl zmaten, když mu Franco řekl, že by si opravdu přál, aby přesunul svou rezidenci na jih Francie a řídil spiknutí odtud." Od Serrana Suñera, *Memoáry*.
125. ↑ Bachoud a Pons Irazazábal, 2000, pp. 128-129.
126. ^ Preston, 1994, str. 169. «Tato panika byla opakovaně živena pravicovým tiskem a široce propagovanými zákeřnými projevy Gila Roblese a válečného monarchistického vůdce José Calvo Sotela. Jeho odsouzení nepořádku našlo falešné ospravedlnění v pouličním násilí vyvolaném teroristickými jednotkami Falange. Činnost falangistických gangů zase financovali titíž monarchisté, kteří stáli za vojenským převratem».
127. ↑ Bachoud a Pons Irazazábal, 2000, str. 113. «Čtení Azaňových memoárů odhaluje, že existuje neustálá tendence minimalizovat nebezpečí, která hrozila republice».

128. ^ [Preston, 1994](#) , str. 171.
129. ^ [Preston, 2004](#) , str. 164.
130. ^ [Preston, 1994](#) , str. 174-175.
131. ↑ [Reig Tapia, 1996](#) , «*Za co...? Od Alfonse XIII k Juanovi III*», str. 69. «Franco nevstal proto, že situace byla neudržitelná, ale proto, že pochopil, že už neexistuje žádné dilema. Sám generál Sanjurjo řekl: "S Franquitem nebo bez Franquita zachráníme Španělsko."»
132. ↑ [Bachoud a Pons Irazazábal, 2000](#) , str. 132.
133. ↑ «[Mapa – Cesta dračí peřeje](#)» . www.lahistoriaconmapas.com (v americké angličtině) . Staženo 8. února 2017 .
134. ^ [Preston, 1994](#) , str. 178-179. „Francova historiografie popisuje událost jako nehodu, ke které došlo, když Balmes manipuloval se zbraní. Jiné verze ho staví na stranu Republiky, takže existuje podezření, že mohl být zavražděn.
135. ^ [Preston, 1994](#) , str. 180.
136. ^ [Preston, 1994](#) , str. 187.
137. ^ [Preston, 1994](#) , str. 189. "Francovo rozhodnutí připojit se k povstání a převzít vedení španělských sil v Maroku bylo pro rebely značnou podporou."
138. ^ [Payne, 1987](#) , str. 113.
139. ^ [Preston, 1994](#) , str. 191.
140. ^ [Preston, 1994](#) , str. 196.
141. ^ [Preston, 1994](#) , str. 195, 198.
142. ^ [Preston, 2004](#) , str. 179.
143. ↑ [Tusell, 1999](#) , «První rovnováha sil: Španělsko rozdělené na dvě».
144. ^ [Preston, 2004](#) , str. 176.
145. ^ [Preston, 2004](#) , str. 183.
146. ↑ [Fernández Santander, 1983](#) , pp. 73-74. *ABC* (23. srpna 1936).
147. ↑ [Fernández Santander, 1983](#) , pp. 73-74. *Armáda* (březen 1962).
148. ^ [Preston, 2004](#) , str. 197. Pro tuto uvozovku nás Preston odkazuje na [Mário Neves](#) , *La matanza de Badajoz* , Badajoz, 1986, s. 13, 43-45, 50-51
149. ↑ [Fernández Santander, 1983](#) , s. 72.
150. ^ [Preston, 2004](#) , str. 186.
151. ↑ [Reig Tapia, 1996](#) , str. 70. Vyhrazený pokyn č. 5 generála Moly.
152. ↑ [Bachoud a Pons Irazazábal, 2000](#) , str. 135.
153. ↑ [Fernández Santander, 1983](#) , s. 73.
154. ^ [Payne, 2007](#) , str. 109.
155. ^ [Preston, 1994](#) , str. 188.
156. ^ [Preston, 1994](#) , str. 195.
157. ↑ [Cabanellas de las Torres, 1975](#) , s. 374.
158. ^ [Preston, 2004](#) , str. 188.
159. ^ [Preston, 2004](#) , str. 190.
160. ^ [Preston, 2004](#) , str. 188-189. „Dne 21. července, den před odesláním telegramu do [Kühlenthalu](#) , navštívil Franca německý obchodník žijící v Maroku Johannes Eberhard Franz Bernhardt, aktivní člen nacistické strany a přítel Moly, Yagüe, Beigbedera a dalších afrikanistů. Bernhardt by byl klíčem k rozhodující německé pomoci...Hitlerova první reakce na dopis byla pochybná. Během dvouhodinového monologu se však u něj rozvinulo šílenství nadšení, i když vycítil nedostatek financí od španělských povstalců. zvolal: "Takhle se nedá začít válka." Přesto se po nekonečném dohadování o bolševické hrozbě rozhodl."
161. ^ [Preston, 1994](#) , str. 206.
162. ^ [Preston, 1994](#) , str. 206-207.
163. ^ [Preston, 1994](#) , str. 208. "Vzhledem k železné disciplíně, se kterou Franco řídil vojenské operace, je malá pravděpodobnost, že použití teroru bylo prostě spontánním vedlejším účinkem nebo neúmyslnou událostí."

164. ^ Preston, 1994 , str. 208. "Poté, co africké kolony obsadily každé město, zanechaly za sebou masakr vězňů a znásilněných žen." De Koltsov, Michail (1963 a 1978). *Deník španělské války* . Madrid: Ruedo Iberico/Editorial Akal. pp. 88-89.
165. ^ Preston, 2004 , str. 202.
166. ^ Preston, 1994 , str. 223. «Odpor Alcázarů se stal symbolem hrdinství rebelů. Franco 22. srpna slíbil poslat posily.
167. ↑ Fernández Santander, 1983 , s. 75. «Jeho fotografie s laureátem Moscardó a bi-laureátem Varelou, kteří cestují po ruinách Alcázarů a jsou emocionální, když objímají přeživší, obletěla celý svět a pomohla mu, aby byl uznán jako vůdce vojenského povstání z 18. července».
168. ^ Preston, 2004 , str. 206.
169. ^ Preston, 2004 , str. 207.
170. ^ Preston, 2004 , str. 212.
171. ^ Preston 1994 , pp. 196, 199.
172. ↑ *V historii vyjednávání o italské pomoci se Franco chopil iniciativy a provedl ji s tvrdošjnou tvrdohlavostí. Mussolini a Ciano [italský ministr zahraničí] jednoznačně přispěli za Franca místo Moly. [...] Také v Německu se Francovým kontaktům více dařilo. [...] Franco měl štěstí, že získal podporu nacistického majetku sídlícího v Maroku .* Preston 1994 , str. 202.
173. ^ Preston 1994 , str. 210.
174. ^ „Kindelanova zpráva jasně ukazuje, že se tak stalo s Francovým vědomím a souhlasem“ (Preston, 1994 , s. 227).
175. ↑ Fernández 1983 , str. 75.
176. ↑ *Schůzka toho dne v něm zanechala pochybnosti, které v něm hlodaly ohledně jeho zvolení generalissimem. Za téměř jednomyslným hlasováním a vyjádřením podpory Francovi byl ze strany ostatních generálů cítit chlad a nechuť .* Preston 1994 , str. 228-230.
177. ^ *V důsledku Francova rozhodnutí bude pochod na Madrid odložen z 21. září na 6. října. Franco promarnil dva týdny tím, že vzal Toledo, když se vypořádal se svým vlastním politickým vzestupem. Takové zpoždění by znamenalo rozdíl mezi vynikající příležitostí vstoupit do Madridu a nutností podstoupit dlouhé obléhání v důsledku reorganizace obrany hlavního města a příchodu zahraniční pomoci .* Preston 1994 , str. 225.
178. ↑ *Vydáním Alcazara z Toleda, jehož odpor by brzy proměnil propagandu v legendární čin, zaznamenal Franco důležitý reklamní gól. Učinil tak v rozhodující chvíli: kdy nacionalističtí generálové budou muset učinit konečné rozhodnutí o vojenském sjednocení velení a potažmo o povaze politické moci, která měla být vytvořena v národní zóně .* Fusi 1985 , str. 44-45.
179. ^ Preston 1994 , str. 233-234.
180. ^ Preston, 2004 , str. 214.
181. ↑ Guillermo Cabanellas, 'Boj o moc', Editorial Heliasta, Buenos Aires 1973. In Fernández 1983 , str. 76.
182. ^ Preston, 2004 , str. 215.
183. ↑ Ramón Garriga , který později patřil k frankistické tiskové službě v Burgosu, tvrdil, že Franco četl v návrhu zmínku o tom, že je hlavou španělské státní vlády pouze provizorně „dokud válka trvala“, a že ji potlačil, než ji předložil podpis Cabanellas . Preston 1994 , str. 2. 3. 4.
184. ↑ Payne 1987 , str. 130.
185. ^ Preston 1994 , str. 238
186. ^ Preston, 2004 , str. 218.
187. ↑ Joaquín Arrarás, který byl jedním z jeho prvních oficiálních životopisců. Fernandez 1983 , str. 80.
188. ^ Preston, 2004 , str. 215-216.
189. ^ Preston, 2004 , str. 216.
190. ^ Preston, 2004 , str. 216-217.
191. ^ Preston, 2004 , str. 217.
192. ^ Preston 1994 , str. 237.
193. ↑ Bachoud 2000 , str. 161.
194. ^ Preston, 2004 , str. 220.
195. ^ Preston, 2004 , str. 227.

196. ^ Preston 1994, str. 239.
197. ↑ Kardinál Gomá, který pravidelně informuje Svátý stolec o vývoji situace v národní zóně, zároveň poukazuje na neustálý růst katolického cítění mezi vůdci i mezi obyvatelstvem . Bachoud 2000, str. 158
198. ↑ Franco byl stále zakotven ve strategickém světě Velké války . Preston 1994, str. 255.
199. ↑ "Pokračovat v lpění na jejím váhavém a rutinním postupu (nevyužití současné příznivé pozemní a vzdušné situace, rozptýlené využívání letectví) je dokonce ohrožením toho, čeho bylo dosud dosaženo." Preston 1994, str. 257,
200. ↑ Němcům a Italům došlo k neúspěchu a připisují to vojenské neschopnosti Caudillo, jsou netrpěliví a rozhodnou se zvýšit svou intervenci . Bachoud 2000, str. 161.
201. ↑ Němci chtěli vyzkoušet teror, který tyto bombové útoky v populaci vyvolávaly. Preston 1994, str. 260.
202. ^ Preston 1994, pp. 257-258, 263.
203. ^ Preston 1994, pp. 271-273.
204. ^ Preston 1994, str. 278.
205. ^ Preston, 2004, str. 253.
206. ^ Preston, 2004, str. 253-254.
207. ↑ V prvním vydání z roku 1945 je tento odstavec cenzurován. Preston 2003, str. 171.
208. ↑ V rozhovoru 20. července 1931 s Manuelem Azañou, *Politické vzpomínky*, Barcelona, 1978, str. 47.
209. ^ Preston, 2004, str. 242.
210. ^ Preston, 2004, str. 244-245.
211. ^ Preston 2003, str. 171.
212. ^ Preston, 2004, str. 257.
213. ^ Preston, 2004, str. 260.
214. ^ Preston, 2004, str. 258.
215. ^ Preston, 2004, str. 264.
216. ^ Preston, 2004, str. 276-277.
217. ^ Preston, 2004, str. 280.
218. ↑ Franco byl hrdý na to, že v den vítězství dostal od papeže telegram. Preston 1994, str. 400
219. ^ Preston, 2004, str. 251.
220. ^ Preston, 2004, str. 307-308.
221. ^ Preston, 2004, str. 261.
222. ^ Preston 1994, str. 238. B, str. 162.
223. ↑ elplural.com (26. května 2012): «Francův totalitní „nejvyšší ideál“, kterému akademici historie žehnají z veřejných peněz»
224. ^ Preston, 2004, str. 314.
225. ^ Preston, 2004, str. 319.
226. ^ Preston, 2004, str. 320.
227. ^ Preston, 2004, str. 323.
228. ^ Preston, 2004, str. 330-332.
229. ^ Preston, 2004, str. 333.
230. ^ Preston, 2004, str. 344.
231. ^ Preston, 2004, str. 336.
232. ^ Preston, 2004, str. 340.
233. ^ Preston, 2004, str. 350.
234. ^ Preston, 2004, str. 346.
235. ^ Preston, 2004, str. 347.
236. ^ Preston, 2004, str. 351.
237. ^ Preston, 2004, str. 352.
238. ^ Preston, 2004, str. 357-358.
239. ↑ Skočit do: ^a ^b
240. ↑ Ignacio Castresana (2016). Del silencio a la palabra.

241. ↑ Preston, 2004, p. 365.
242. ↑ Tusell 2005, pág. 11.
243. ↑ "El Jefe asume en su entera plenitud la más absoluta autoridad. El Jefe responde ante Dios y ante la Historia". BOE N.º 291, Burgos 7 de agosto de 1937. Reig Tapia 1996, pág. 134.
244. ↑ Saltar a: a b Payne 1987, pág. 245.
245. ↑ Saltar a: a b «El poder más amplio y absoluto que nunca, a lo largo de la Historia, haya tenido español alguno» (Tusell 1996, pág. 137).
246. ↑ Payne, 2007, p. 100. «Franco consideraba en gran medida al Gobierno como si fuese un ejército, gobernado por "leyes de prerrogativas", decretos personales emanados del Jefe del Estado. El 9 de agosto de 1939 se promulgó una nueva ley de Jefatura del Estado, que amplió ulteriormente los poderes de Franco, definidos originalmente en el decreto del 29 de enero de 1938. En las nuevas medidas se decía que poseía "de modo permanente las funciones de gobierno" y que se le dispensaba categóricamente de la necesidad de someter las nuevas leyes al Consejo de Ministros "cuando razones de urgencia así lo aconsejen"».
247. ↑ Preston, 2004, pp. 382-383.
248. ↑ Preston, 2004, p. 389.
249. ↑ Preston, 2004, p. 361.
250. ↑ Saltar a: a b Tusell 1999 Vol.3, Cap. *El franquismo como dictadura*.
251. ↑ *La característica más visible del régimen es el número de militares que a lo largo de los años forman parte del gobierno; ese número varía según las circunstancias y necesidades, pero siempre es considerable.[...] Por otra parte, la rudimentaria ideología franquista coincidía a menudo con la mentalidad militar*. Bachoud 2000, págs.203-204.
252. ↑ Preston, 2004, p. 363.
253. ↑ Tusell, 1996, pp. 182-184. "En el caso de la dictadura de Franco, una primera imagen que parece desprenderse de la relación entre el sistema político y el catolicismo, es el de que éste (como el Ejército) era no solo un círculo de autonomía parcial respecto del Estado sino la esencia misma sustentadora del sistema político. [...] El catolicismo español se hizo entonces, según la expresión de Marías, "insaciable"; lo fue como exigencia personal, pero también desde el punto de vista doctrinal: pretendió ser el más íntegro, puro y omnipresente de todo el orbe e inventó una especie de plus de ortodoxia que le daba superioridad supuesta sobre el resto de catolicismos nacionales"
254. ↑ Ashfort 2001, pág. 216.
255. ↑ Reig Tapia 1996, págs. 150-151.
256. ↑
- ¿Cómo puede explicarse que esa evidente mediocridad fuera compatible con tal larguísima permanencia en el poder? Por supuesto, un factor absolutamente decisivo para explicarlo consiste en el recuerdo de la guerra civil, de cuyo trauma tanto tiempo tardó en recuperarse la sociedad española.

Javier Tusell (1996, pág. 138).
257. ↑ Saltar a: a b Ashfort 2001, pág. 218.
258. ↑ Tusell 1996, pág. 137
259. ↑ En torno a Franco y respecto a su persona perduró una exaltación de su figura en unos términos que le hicieron a él ratificarse en el convencimiento de su misión providencial. *Tusell 1996, pág.138*.
260. ↑ Preston, 2004, p. 372.
261. ↑ Payne, Stanley G., *La Época de Franco*, Editorial Espasa Calpe, 2007, Madrid, ISBN 978-84-670-2627-6, p 111
262. ↑ Casanova, 2004, p 20
263. ↑
264. ↑ Mirta Núñez Díaz-Balart, 2009, pág. 30.
265. ↑ Preston, 2004, p. 390.
266. ↑ *La repugnancia por la malversación falangista en los gobiernos centrales y locales y su declarada corrupción fue el lugar común de las críticas de los militares monárquicos a Franco, en particular del conservador Kindelán*. Preston 1994, pág. 422.

267. ↑ Payne 1987, pág. 267
268. ↑ Jorge Semprún. Bachoud 2000, pág. 204.
269. ↑ Tusell 1999, Vol. 3, Cap. «Vencedores y vencidos: Los desastres de la guerra y la represión».
270. ↑ Preston, 2004, pp. 381-382.
271. ↑ Preston, 2004, p. 382.
272. ↑ En opinión de Reig Tapia, al estar involucrados otros estamentos como la Iglesia, y no sólo la política y la economía, "el franquismo sería más totalitario que el propio fascismo italiano. Desde luego fue bastante más violento y represor". Reig Tapia 1996, pág. 151.
273. ↑ "Consideró sus vínculos con el fascismo de la época como el requisito necesario para el renacimiento de la gloriosa tradición imperial". Preston 1994, pág. 412.
274. ↑ "Transportado por la emoción de la victoria y ensobrecido por un incesante coro de aduladores, se consideraba a sí mismo el camarada natural de Hitler y Mussolini: uno de los dirigentes que reorganizarían el mundo sobre una base más equitativa". Preston 1994, pág. 405.
275. ↑ Reig Tapia 1996, pág. 143.
276. ↑ Preston, 2004, p. 375.
277. ↑ Preston 1994, págs. 417, 420, 421, 423, 429.
278. ↑ Ashfort 2001, pág. 219.
279. ↑ Preston, 2004, p. 400.
280. ↑ Preston 1994, pág. 444.
281. ↑ Preston, 1998, p. 470.
282. ↑ Preston, 1994, pp. 460-461. «El informe sobre el potencial militar español elaborado por el Alto Mando alemán llegó a conclusiones igualmente pesimistas. Se calculó que España no disponía de la artillería suficiente como para equipar un ejército en tiempo de guerra, sólo contaba con munición para unos pocos días de hostilidades y las fábricas de armamento tenían una capacidad inferior a lo requerido en una guerra.»
283. ↑ Saltar a: [a](#) [b](#) [c](#) [d](#) [e](#) [f](#) [g](#) [h](#) Jonathan Dimpleby (autor y presentador) (1992). FRANCO - BEHIND THE MYTH (Franco, la verdadera historia) (vídeo documental). Reino Unido: BBC TV en asociación con Arts Entertainment Network. Escena en 33:53. Consultado el 2 de marzo de 2018.
284. ↑ Preston, 2004, p. 402.
285. ↑ Preston, 2004, p. 437.
286. ↑ Preston, 2004, p. 407.
287. ↑ Preston, 2004, p. 418.
288. ↑ Preston, 2004, p. 419.
289. ↑ Preston, 2004, p. 431.
290. ↑ Preston, 1998, p. 487.
291. ↑ Preston, 2004, p. 433.
292. ↑ Preston, 1994, p. 484.
293. ↑ Preston, 2004, p. 442.
294. ↑ Saltar a: [a](#) [b](#) Preston, 2004, p. 443.
295. ↑ Preston 1994, págs. 492-498.
296. ↑ Preston, 2004, p. 438.
297. ↑ Preston, 2004, pp. 445-446.
298. ↑ Preston, 2004, p. 451.
299. ↑ Preston, 2004, p. 456.
300. ↑ areamilitar.net. «As forças preparadas para a invasão» (en portugués).
301. ↑ Bill Stone. «Operation Felix: Assault on Gibraltar» (en inglés). Stone&Stone.
302. ↑ Preston, 2004, pp. 458-459.
303. ↑ Preston, 2004, p. 459.
304. ↑ Preston, 2004, p. 464.
305. ↑ Saltar a: [a](#) [b](#) Preston, 2004, p. 465.
306. ↑ Preston, 2004, pp. 469-470.
307. ↑ Preston, 2004, pp. 475-476.

308. ↑ Preston, 2004, p. 478.
309. ↑ Reig Tapia, 1996, p. 144.
310. ↑ Preston, 2004, p. 482.
311. ↑ Preston, 2004, p. 483.
312. ↑ Preston, 2004, p. 485.
313. ↑ Preston, 2004, p. 486.
314. ^ Preston, 2004, str. 490.
315. ^ Preston, 2004, str. 495.
316. ^ Preston, 2004, str. 507.
317. ^ Bowen, Wayne H. (2006). *Španělsko během druhé světové války* (v angličtině) . University of Missouri Press. p. 45 . ISBN 978-0-8262-1658-8 . (vyžaduje registraci) .
318. ^ Preston, 2004, str. 510-515.
319. ^ Preston, 2004, str. 515.
320. ^ Preston, 2004, str. 533.
321. ^ Preston, 2004, str. 534-535.
322. ^ Preston, 2004, str. 552-553.
323. ^ Preston, 2004, str. 560.
324. ^ Preston, 2004, str. 553.
325. ^ Preston, 2004, str. 555.
326. ^ Preston, 2004, str. 558.
327. ^ Preston, 2004, str. 562.
328. ^ Preston, 2004, str. 565.
329. ^ Preston, 2004, str. 577.
330. ↑ Reig Tapia, 1996, str. 151.
331. ↑ Álvarez Chillida, .
332. ↑ Rodríguez Jiménez, 2007, s. 251.
333. ↑ Álvarez Chillida, 2007, pp. 189-190.
334. ↑ Álvarez Chillida, 2007, s. 190.
335. ↑ Álvarez Chillida, 2007, s. 191.
336. ↑ Rodríguez Jiménez, 2007 .
337. ↑ Španělsko bylo závislé na dodávkách z Velké Británie a o dalších dodávkách vyjednávalo s USA. *Spojené království, které zavedlo mezinárodní námořní blokádu proti Německu, použilo zbraň udělování povolení k oběhu pro lodě s pšenicí a benzinem určeným pro Španělsko, aby na něj vyvinulo tlak a donutit ji, aby si zachovala svou neutralitu; Spojené státy používaly ropnou zbraň pro stejný účel* . Fusi 1985, str. 83.
338. ↑ Fusi 1985, str. 83
339. ↑ Německá letadla byla opravena na španělských letištích a Němcům bylo umožněno kontrolovat spojenecká letadla, která byla v některých případech nucena přistát na španělské půdě. *Německá špionáž a sabotáž proti cílům Allied ve Španělsku byla usnadněna španělskými úřady* . Preston 1994, str. 448-449.
340. ↑ Diaz-Plaja, Fernando (1976). *Francovo Španělsko ve svých dokumentech (španělská poválečná ve svých dokumentech)* . Papírová archa. Barcelona: Plaza & Janes. p. 139-140. ISBN 978-8401411007 .
341. ^ Payne 1997, pp. 587-589
342. ↑ Fusi 1985, str. 95.
343. ↑ Roosevelt velvyslanci ve Španělsku Norman Armor . Fusi 1985, str. 96.
344. ^ Preston, 2004, str. 621.
345. ^ Preston, 2004, str. 597-598.
346. ^ Preston, 2004, str. 581-582.
347. ^ Preston, 2004, str. 591.
348. ^ Preston, 2004, str. 583.
349. ^ Preston, 2004, str. 608.
350. ^ Preston, 2004, str. 590.

351. ^ Preston, 2004, str. 593.
352. ^ Preston, 2004, str. 595.
353. ^ Preston, 2004, str. 602.
354. ^ Preston, 2004, str. 598.
355. ^ Preston, 2004, str. 616-617.
356. ^ Preston, 2004, str. 618.
357. ^ Posmrtně pojmenovaný Emilio Mola, José Calvo Sotelo a José Antonio Primo de Rivera vévodové ; Gonzalo Queipo de Llano, Fidel Dávila a Andrés Saliquet byli jmenováni markýzy, Juan Yagüe Marqués de San Leonardo de Yagüe, José Enrique Varela Marqués de Varela de San Fernando a José Moscardó hrabě z Alcázar de Toledo. Celkem Franco dodal 39 titulů. Preston, 2004, str. 623-624
358. ^ Preston, 2004, str. 629-631.
359. ↑ str. 318.
360. ↑ Portero a Pardo, 2007, pp. 320-321. „Evropské veto na vstup Španělska do NATO a vážnost mezinárodní situace přinutily Trumana hledat alternativní způsob, jak upevnit španělskou přítomnost v západním bezpečnostním zařízení. [...] Odstoupení od suverenity se příliš nehodilo k ultranacionalistické rétorice, kterou režim v těch letech projevovat, ale byl dobrým příkladem mezinárodní reality. Španělsko přijalo, že bude součástí mezinárodního bezpečnostního zařízení a převzalo důležitá rizika, a to navzdory neuznání, které s sebou přineslo vyloučení Organizace Severoatlantické smlouvy.
361. ^ Preston, 2004, str. 647.
362. ^ Preston, 2004, str. 650.
363. ^ Preston, 2004, str. 651.
364. ^ Preston, 2004, str. 652.
365. ^ Preston, 2004, str. 654.
366. ^ Preston, 2004, str. 661.
367. ^ Preston, 2004, str. 667-668.
368. ^ Preston, 2004, str. 669.
369. ^ Preston, 2004, str. 682.
370. ^ Preston, 2004, str. 675-676.
371. ^ Preston, 2004, str. 676.
372. ^ Preston, 2004, str. 677.
373. ^ Preston, 2004, str. 685.
374. ^ Preston, 2004, str. 688.
375. ^ Preston, 2004, str. 691.
376. ^ Preston, 2004, str. 718.
377. ^ Preston, 2004, str. 722-724.
378. ^ Preston, 2004, str. 726.
379. ^ Preston, 2004, str. 733.
380. ^ Preston, 2004, str. 729.
381. ^ Preston, 2004, str. 699.
382. ^ Preston, 2004, str. 728-729.
383. ^ Preston, 2004, str. 735.
384. ^ Preston, 2004, str. 736.
385. ^ Preston, 2004, str. 745.
386. ^ Preston, 2004, str. 747.
387. ^ Preston, 2004, str. 753-754.
388. ^ Preston, 2004, str. 756.
389. ^ Preston, 2004, str. 759.
390. ^ Preston, 2004, str. 761-762.
391. ^ Preston, 2004, str. 763.
392. ^ Preston, 2004, str. 765.
393. ^ Preston, 2004, str. 766.

394. ^ Preston, 2004 , str. 767.
395. ^ Preston, 2004 , str. 770-773.
396. ^ Preston, 2004 , str. 774-778.
397. ^ Preston, 2004 , str. 779.
398. ^ Preston, 2004 , str. 780-781.
399. ^ Preston, 2004 , str. 781-782.
400. ^ Preston, 2004 , str. 787.
401. ^ Preston, 2004 , str. 789.
402. ^ Preston, 2004 , str. 794.
403. ^ Preston, 2004 , str. 793.
404. ^ Payne, 2007 , str. 215. Později o tom hovořil soukromě, mluvil o mnoha letech, kdy „hrál hloupého v této zemi“, protože si uvědomoval, že se musí vyhybat kontroverzi do té míry, že je šedou postavou.
405. ^ Payne, 2007 , str. 217.
406. ^ Preston, 2004 , str. 802.
407. † Za celý odstavec: Payne, 2007, Ch.: *The “Prince Operation”* , str. 213-218.
408. ^ Preston, 2004 , str. 807.
409. ^ Preston, 2004 , str. 805.
410. ^ Preston, 2004 , str. 806.
411. ^ Preston, 2004 , str. 808.
412. † Moradiellos, 2000, str. 137.
413. † Tusell, 1999c , «Úleva autarkie a změna hospodářské politiky». „Zarážející není to, že vůdci španělské politiky drasticky změnili zaměření hospodářské politiky, ale spíše to, že jim to trvalo tak dlouho. Situace už byla zoufalá: nad Španělskem se rýsovala hrozba pozastavení životně důležitých dovozů.
414. † Barciela López a kol. , 2001 , str. 156. «Blízká příčina impulsu ke změně během padesátých let byla situace dosažená zahraničním sektorem, která měla v konečném důsledku svůj původ ve velkém neúspěchu autarkického projektu zahájeného po občanské válce».
415. † Tusell, 1999c , «Úleva autarkie a změna hospodářské politiky». „Dopad této pomoci na španělskou ekonomiku velmi graficky popsal Sardá , když řekl, že „zavlažuje Španělsko jako voda žíznivé zemi““.
416. † Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 157.
417. †

Expanze evropské ekonomiky během 50. let pokračovala do 60. let. Těšila se dlouhé fázi prosperity. [...] Španělská ekonomika se plně nezačlenila do vlny evropského růstu během 50. let 20. století.

Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 239.

418. † Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 182.

419. †

Na druhou stranu řešení hospodářských problémů Španělska bylo zřejmé. Program nabízený specialisty ze všech těchto mezinárodních organizací Španělsku sestával z návratu k finanční ortodoxii, obchodní liberalizace a odstranění diskriminačních praktik; Byl to stejný program, který byl právě uveden do praxe ve Francii a který byl po dlouhou dobu základem akcí všech těchto organizací. Jakákoli jiná alternativa nebyla návratem do minulosti, ale návratem k šilenství. Z tohoto rozhodnutí vzešlo memorandum vlády z konce června 1959 určené MMF a OEEC. S realistickým a lakonickým tónem byl obrat, kterým se španělská hospodářská politika okamžitě ubere, definován:

”

Tusell, 1999, III, Úleva autarkie a změna hospodářské politiky.

420. † Moradiellos, 2000, str. 114.

421. † Remittance z emigrace dosáhly hodnoty blízké 6 000 milionům dolarů (12 % příjmů ze zahraničí). Moradiellos, 2000, str. 138.

422. ↑

Obhájci frankismu prohlašovali tento růst – takzvaný „španělský zázrak“ – a prezentovali jej jako přímý důsledek vládní akce, i když ve skutečnosti byl rozhodující pouze do té míry, že aby bylo možné využít vlny růst v Evropě, to bylo nezbytné odstranit všechny ty zákony, vyhlášky a instituce, které byly vytvořeny v době autarkie.

Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 271-272.

423. ↑ Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 270.

424. ↑ Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 271.

425. ↑ Moradiellos, 2000, str. 146.

426. ↑ Moradiellos, 2000, s.147-148.

427. ↑ Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 338.

428. ↑ Moradiellos, 2000, stran. 161-162.

429. ↑ Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 340.

430. ↑ Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 343.

431. ↑

Reforma modelu péče nebyla ústupkem Frankova režimu, ale spíše dobytím světa práce, k čemuž přispěla slabá situace, kterou režim trpěl.

Barciela, López, Melgarejo a Miranda, 2001, str. 340-345.

432. ↑ Levý měsíc (29. listopadu 2021). "Lži, které nám řekli o postupech frankistického Španělska . " kontrainformace.es . Staženo 3. prosince 2021 .

433. ^ Preston, 2004 , str. 751.

434. ^ Preston, 2004 , str. 758.

435. ^ Preston, 2004 , str. 808. «Je nepravděpodobné, že by sám Franco hodně přemýšlel o možnosti založení královské dynastie. Kauza Alfonsa, "Okouzujícího prince", však měla přízeň krajní pravice a zejména Francovy manželky a zetě." »

436. ^ Preston, 2004 , str. 810.

437. ^ Preston, 2004 , str. 811.

438. ↑ Preston, 2004, p. 812. «Entre el encuentro de Nixon de septiembre de 1970 y los juicios de Burgos dos meses después, Franco había retrocedido treinta años.»

439. ↑ Bachoud, 2000, p. 454.

440. ↑ Fraga, *Memoria breve de una vida pública*, pág. 275. En Bachoud, 2000, pág. 455.

441. ↑ Saltar a: ^a ^b Preston, 2004, p. 813.

442. ↑ Preston, 2004, p. 814.

443. ↑ Bachoud, 2000, p. 459.

444. ↑ Preston, 2004, pp. 819-820.

445. ↑ Preston, 2004, Cap: 28. *El largo adiós: 1969-1975*.

446. ↑ Bachoud, 2000, Cap.: 14. *Agonía del franquismo y muerte de Franco*.

447. ↑ Preston, 2004, p. 822.

448. ↑ Preston, 2004, pp. 822-823.

449. ↑ Preston, 2004, p. 824-825.

450. ↑ Preston, 2004, p. 825.

451. ↑ Preston, 2004, pp. 825-826.

452. ↑ Preston, 2004, pp. 826-827.

453. ↑ Preston, 2004, p. 827.

454. ↑ Preston, 2004, pp. 827-828.

455. ↑ Preston, 2004, p. 832.

456. ↑ Preston, 2004, pp. 833-834.

457. ↑ Preston, 2004, p. 834.

458. ↑ Preston, 2004, p. 836.

459. ↑ Bachoud, 2000, p. 474.

460. ↑ Preston, 2004, p. 838.

461. ↑ La Voz de Almería

462. ↑ Preston, 2004, págs. 807-839.
463. ↑ [Hemeroteca ABC](#)
464. ↑ Preston, 2004, *Epílogo*: «El cadáver de Franco permaneció en la capilla ardiente instalada en la sala de Columnas del palacio de Oriente. Durante las cincuenta horas que la sala estuvo abierta al público, hubo colas de espera de varios kilómetros. Entre 300 000 y 500 000 personas pasaron ante el cadáver y no sólo para asegurarse de que estaba muerto»
465. ↑ Preston, 2004, p. 842.
466. ↑ [Bachoud, 2000](#), p. 476.
467. ↑ [Diario ABC](#)
468. ↑ [Saltar a: ^a ^b Garzón Real, Baltasar](#) (16 de noviembre de 2008). «[Juzgado Central de Instrucción n.º 5. Audiencia Nacional. Madrid. Diligencias previas \(proc. abreviado\)_399/2006 V. Auto.](#)». [Administración de Justicia](#). Archivado desde [el original](#) el 24 de octubre de 2012.
469. ↑ [Saltar a: ^a ^b Garzón Real, Baltasar](#) (18 de noviembre de 2008). «[Juzgado Central de Instrucción n.º 5. Audiencia Nacional. Madrid. Sumario \(proc. ordinario\)_53/2008 E. Auto.](#)». [Administración de Justicia](#). Archivado desde [el original](#) el 5 de septiembre de 2015.
470. ↑ [Moradiellos, 2016](#), p. 262.
471. ↑ [Bachoud, 2000](#), p. 132.
472. ↑ [Tusell Gómez, 1996](#), p. 121.
473. ↑ [Tusell Gómez y 1996](#), pp. = 122-123.
474. ↑ [Tusell, 1996](#), p. 117-120.
475. ↑ Preston, 2004, p. 219.
476. ↑ [Tusell Gómez, 1996](#), p. 181. «Franco confió muy especialmente en personalidades del mundo del ejército. Como es lógico, así sucedía no solo en los niveles más altos de la administración, sino también en los inferiores».
477. ↑ [Tusell Gómez, 1999](#).
478. ↑ [Tusell, 2007](#), p. 281-282.
479. ↑ [Saltar a: ^a ^b Preston, 2004](#), p. 844.
480. ↑ [Saltar a: ^a ^b Preston, 2004](#), p. 845.
481. ↑ Prieto, Carlos (19 de noviembre de 2015). «[La corrupción compulsiva del clan Franco](#)». *[El Confidencial](#)*. Consultado el 14 de octubre de 2017.
482. ↑ En uno de los casos de evasión detectados conocido como el de la "Agenda de Rivara" en 1958 calculado en 70 000 millones de pesetas de la época.
483. ↑ Periodista de investigación durante la dictadura y en 2005 director de "[20 minutos](#)".
484. ↑ Mariano Sánchez Soler: "Los Franco, S. A." (2003).
485. ↑ [Bachoud y Pons Irazazábal, 2000](#). «No tiene amantes, ni parece haber sentido jamás el deseo de tenerlas; carece de vicios y de pasiones, y su cultura es escasa; ni siquiera le atraen los pequeños placeres; no bebe, no fuma, no parece apreciar la buena mesa ni el placer de la conversación, excepto tal vez en su primera juventud cuando asiste a las tertulias. Tampoco destaca por sus cualidades. Su corte de aduladores, a falta de otra cosa, finge extasiarse a veces ante el tamaño de un pez capturado o el número de piezas abatidas en una cacería».
486. ↑ Preston, 2004, p. 764.
487. ↑ Preston, 2004, p. 810. «La prensa seguía utilizando sus hazañas de caza y pesca como señal de su gran vitalidad, pero el temblor de sus manos tendría que haber afectado a su puntería y la tendencia a dormirse disminuiría su concentración durante sus largas excursiones marinas»
488. ↑ Cifra (9 de febrero de 1958). «[El Caudillo realiza un crucero marítimo de pesca deportiva](#)». *ABC, edición de Andalucía*.
489. ↑ Preston, 2004, pp. 694-695.
490. ↑ Preston, 2004, p. 695.
491. ↑ Preston, 2004, p. 757.
492. ↑ Preston, 2004, p. 790.
493. ↑ Preston, 2004, p. 534.
494. ↑ Preston, 2004, p. 684.

495. ↑ [Preston, 2004](#), pp. 809-810.
496. ↑ Cué, Carlos E. (24 de agosto de 2018). «[El Gobierno da 15 días a la familia Franco antes de empezar el proceso para exhumar el cuerpo](#)». *El País* (Madrid). Consultado el 24 de agosto de 2018.
497. ↑ «[Votación del decreto de exhumación de Franco](#)». *El País*. 13 de septiembre de 2018. Consultado el 13 de septiembre de 2018.
498. ↑ Reyes Rincón. «[El Supremo avala que los restos de Franco salgan del Valle de los Caídos y vayan al cementerio de El Pardo](#)». *El País*. Consultado el 24 de septiembre de 2019.
499. ↑ Campos, Carmen (11 de octubre de 2019). «[Los restos de Franco serán exhumados antes del 25 de octubre "en privado"](#)». *RTVE*. Consultado el 21 de octubre de 2019.
500. ↑ Cué, C.E. (21 de octubre de 2019). «[La exhumación de Franco del Valle de los Caídos será el jueves 24 de octubre](#)». *El País*. Consultado el 21 de octubre de 2019.
501. ↑ Francisco Franco, *Diario de una bandera*, [Enlace a la descarga del libro](#)
502. ↑ Jakim Boor (Francisco Franco), *Masonería*, [Enlace a la descarga del libro Archivado](#) el 22 de agosto de 2014 en [Wayback Machine](#).
503. ↑ [Página sobre Francisco Franco en Internet Movie Database](#).
504. ↑ [Escudo de Francisco Franco como Jefe del Estado Español \(Superlibris - Real Biblioteca\) Archivado](#) el 17 de diciembre de 2009 en [Wayback Machine](#).

Bibliografía

- Álvarez-Sanchís, Jesús R.; Ruiz Zapatero, Gonzalo (1998). *España y los españoles hace dos mil años según el bachillerato franquista (periodo 1936-1953)* (1). pp. 37-52.
- Arasa, Daniel (2008). *Historias curiosas del franquismo*. Barcelona: Ediciones Robinbook.
- Ashford Hodges, Gabrielle; Salido Rodríguez, María Isabel (2001). *Retrato psicológico de un dictador*. Taurus historia (1.ª edición). Madrid: Taurus. ISBN 978-84-306-0444-9.
- [Azaña Díaz, Manuel](#) (1997). *Diarios, 1932-1933*. Edición: Santos Juliá. Barcelona: Grijalbo Mondadori.
- Bachoud, André; Pons Irazazábal, María (2000). *Franco*. Crítica contrastes (1.ª edición). Barcelona: Editorial Crítica. ISBN 978-84-306-0444-9.
- Barciela López, Carlos Fernando; et al. (2001). *España de Franco (1939-1975): economía*. Historia de España, 3.er milenio (1.ª edición). Editorial Síntesis, S. A. ISBN 978-84-7738-916-3.
- [Cabanellas de las Torres, Guillermo](#) (1975). *La Guerra de los mil días. Nacimiento, vida y muerte de la II República 1*. Buenos Aires: Heliasta.
- Francisco Olmos, José María de (2006). «[Estudio de la tipología monetaria como documento propagandístico de la evolución política española \(1975-2003\)](#)». *Revista general de información y documentación (Universidad Complutense de Madrid)* **15** (2): 5-38. ISSN 1988-2858.
- —; et al. (2006). «Franquismo: el juicio de la historia». *Activites K*. Coordinación de García Delgado, José Luis. Traducción de Ripollés Arena, Pablo y Cifuentes Cifuentes, Rosa (1.ª edición). ISBN 978-84-674-2685-4.
- González Duro, Rafael (2008). *Franco. Una biografía psicológica* (1.ª edición). Editorial Raíces. ISBN 978-84-86115-62-3.
- [Jackson, Gabriel](#) (2005). *La república española y la guerra civil*. Barcelona: RBA.
- [Rodríguez Jiménez, José Luis](#) (2007). «El antisemitismo en el franquismo y en la transición». En Ricardo Izquierdo Benito; [Gonzalo Álvarez Chillida](#), eds. *El antisemitismo en España: Toledo, 6-9 del IX de 2004*. Humanidades (1.ª edición). Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha. ISBN 978-84-8427-471-1.
- Izquierdo Benito, Ricardo; [Álvarez Chillida, Gonzalo](#), eds. (2007). «La eclosión del antisemitismo español: de la II República al Holocausto». *El antisemitismo en España: Toledo, 6-9 del IX de 2004*. Humanidades (1.ª edición). Cuenca: Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha. ISBN 978-84-8427-471-1.

- Moradiellos, Enrique (2016). «Franco, el caudillo: origen y perfil de una magistratura política carismática (1)». *Historia y política: Ideas, procesos y movimientos sociales* (Madrid: Universidad Complutense de Madrid, Universidad Nacional de Educación a Distancia y Centro de Estudios Políticos y Constitucionales) (35): 261-287. ISSN 1575-0361.
- Nerín i Abad, Gastau (2005). *La guerra que vino de África* (1.ª edición). Barcelona: Editorial Crítica. ISBN 978-84-8432-618-2.
- Núñez Díaz-Balart, Mirta; Álvaro Dueñas, Manuel; Espinosa Maestre, Francisco; García Márquez, José María (2009). *La gran represión: los años del plomo del franquismo*. Madrid: Flor del Viento Editores. EAN 9788496495371.
- Payne, Stanley George (1968). *Los militares y la política en la España contemporánea*. París: Ruedo Ibérico.
- — (2007). «Gobierno y oposición (1939-1969)». En Raymond Carr, ed. *La época de Franco*. Madrid: Espasa Libros, S. L. ISBN 978-84-670-2627-6.
- Portero, Florentino; Pardo, Rosa (2007). «La política exterior». En Raymond Carr, ed. *La época de Franco*. Madrid: Espasa Libros, S. L. ISBN 978-84-670-2627-6.
- — (2010). *Las tres Españas del 36* (1.ª edición). Barcelona: Mondadori.
- Redondo Gálvez, Gonzalo (1993). «II. La Guerra Civil (1936-1939)». *Historia de la Iglesia en España. 1931-1939*. Madrid: Rialp. ISBN 84-321-3016-8. Archivado desde el original el 21 de julio de 2015. Consultado el 17 de julio de 2015.
- Rodríguez Jiménez, Carlos (2006). «Una unidad en los orígenes del fascismo en España: la Legión». *Pasado y memoria*. pp. 219-240.
- Rueda Román, Andrés (2013). *Franco, el ascenso al poder de un dictador*. Ediciones Nowtilus. ISBN 978-84-9967-471-1.
- Salas Larrazábal, Ramón (1980). *Los datos exactos de la guerra civil*. Madrid: Rioduero.
- Saz Campos, Ismael (2004). *Fascismo y franquismo*. Valencia: Publicacions de la Universitat de València. ISBN 84-370-5910-0.
- — (1999a). *(I) Del 98 a la proclamación de la República*. Historia de España del siglo XX. Madrid: Editorial Taurus.
- — (1999b). *(II) La crisis de los años treinta: República y Guerra Civil*. Historia de España del siglo XX. Madrid: Editorial Taurus.
- — (1999c). *(III) La Dictadura de Franco*. Historia de España del siglo XX. Madrid: Editorial Taurus.

Bibliografía adicional

Payne, Stanley George; Palacios, Jesús (2014). *Franco. Una biografía personal y política*. Madrid: Planeta. ISBN 978-84-670-0992-7.

Enlaces externos

🔗 Artículos en Wikinoticias: Garzón ordena la exhumación de 19 fosas de la guerra civil española

Control de autoridades